

Luceafărul

Revistă săptămânală de literatură. Nr. **37** (290), serie nouă. Miercuri 9 octombrie 1996. Preț: 600 lei

angela marinescu

*«sunt toată o cruce. o cruce cu ochi,
nas și gură
o cruce fără lumânări, fără umbră,
fără lumină, fără întuneric»*

alexandru george

TOT DESPRE JURNAL...

mircea martin

SPRE UN

**POSTMODERNISM
NEȚĂRMURIT?**

UN ADEVĂR VECHI, O SERIE NOUĂ

Ultimul număr al revistei „Vatra”, al șaptelea din acest an, ne prilejuiește reîntâlnirea cu multe nume consacrate ale „vetrei culturale” românești, atât din „interiorul” cât și din „afara” ei. Am pus ambele coordonate între ghilimele, pentru că ideea de „vatra” este poate cea mai apropiată ca semnificație de aceea de matrice (culturală, în cazul nostru) și spre a se înțelege din start că „înăuntru” sau „afară fizic” nu înseamnă în acest domeniu nici apropiere, nici distanțare spirituală. Vorba... poemului Gabrielei Melinescu, „NU”, cu care aproape că se deschide acest număr din „Vatra”: „... armonia se stabilește sus./ în locurile înalte/ de unde cad eroii”. Dar de la metaforă să trecem la editorialul socio-politic semnă de Directorul de onoare al „Vetrei”, Mircea Zăciu, și intitulat „ILUZII, CONFUZII”. Semnatarul „taxează”, amendează graba cu care puterea (dar și mass-media!) și-a creat noi „limbaje de lemn”, dar mai cu seamă îl deplânge pe „necăjitul clujean” care, grăbit și el să fie în rând cu... Europa, a luat cam din mers un mijloc de transport care, în ciuda mărcii străine înscrise pe el, nu ajunge mai departe de Mănăstur. Acest număr al „Vetrei” cuprinde, la rubrica „Dialog”, un interviu cu Gheorghe Crăciun, realizat de Adriana Bîrsan, iar pagina a douăsprezecea îi fixează „Față în față” pe Ioan Groșan și pe Radu Țuculescu, într-o evocare de... „ambe spirite”. Nu lipsește nici recenzia lui Emilian Galaicu-Păun la „Discurs asupra struțocămilei” a lui Ioan Flora. La rubrica spirituală „Calea-Adevărul-Viața, o problemă de maximă actualitate, Biserica Română Unită cu Roma”, își dau cu părerea, în această „dogmă” care, orice s-ar spune, îl depășește pe intelectualul neteolog, o serie de personalități pe care statutul de intelectual le-a determinat să creadă că însuși acest statut creează competență în toate. Victor Ivanovici, pe care-l cunoaștem ca pe un om cu mare bun-simț (eu însumi îl știu astfel), mai face o dată dovada acestei calități rare, situându-se „Dintru început” în sfera aproximărilor, a impresiilor: „Nu am nici o competență în materie de teologie sau de istorie a bisericilor din România Cunoștințele (sau impresiile pe care le-am putut acumula în aceste domenii, le-am «ciugulit» de ici de colo împins de curiozitatea superficial-enciclopedică a intelectualului din zona noastră centro-est-europeană”. „Vatra” mai „încălzește” (în acest număr estival) și alte dialoguri și „Crispări”, dar parcă nici unul nu este așa de „încins” ca „Dialogul Monologat” al lui Paul Goma. Poate doar „monologul” lui Mircea Zăciu, „Exerciții de despărțire (LXIV)”, „Ușa deschisă”, „Fantasme/Ficțiuni”, „Rezon”, „Filtre” și „Talmes-Balmes” sunt ultimele rubrici ale revistei. Ultimele dar nu cele din urmă. (D.T.)

EUROPENI DE LA SATU MARE

de NICOLAE PRELIPCEANU

La Satu Mare, acum 20 de ani, un mic număr de tineri încercă poezia. Unul, Radu Ulmeanu, era mai avansat, și în vârstă și în afirmarea sa ca poet. Ceilalți, George Vulturescu, Ion Văd Gheorghe Achim, Grigore Scarlat, Emil Matei și alți câțiva, se aflau și ei febra publicării uneia sau mai multor poezii în revistele de la Cluj („Echino”, „Steaua”, „Tribuna”). Un jurist, Al. Pintescu, avea chiar în urmă o oare experiență de poet traducător din poezia rusă și critic, în „Echinoul” cluje. Cu chiu cu vai, în anii „epocii de aur”, unii au reușit să-și publice câte volum, alții rămânând mereu în paginile cu titlul „Poeți din Satu Mare”. domn mai în vârstă, profesor, Nae Antonescu, îi aduna la cenaclu și, experiența sa întru ale literaturii ardeleni uitate de dinainte de război, insufla poate, sentimentul zădărniceii. Poate nu, pentru că, imediat inițiativele personale (private sau nu) au început să nu mai fie înăbușite „directivele de partid”, tinerii poeți din Satu Mare s-au grăbit să înființeze revistă. Și nu una ca atâtea altele, ci specializată în poezie, „POESIS”. orizont poetic românesc s-a deschis deodată în capătul dinspre nord al lum noastre și unul european, internațional, a venit să-l completeze. Credeam această revistă va fi o efemeridă precum altele, după a doua „eliberare”. Nu așa. De șapte ani revista apare, fiecare număr merită citit, iar zilele „POESIS” adună la Satu Mare, un splendid oraș mediu (pentru România), cu edificii Jugendstil și cu un aer cu adevărat citadin, de Europă Centrală, pe care-l r au și Oradea sau Aradul, zeci de poeți, firește preferații fiind cei a căror vâr se apropie de aceea a promotorilor manifestării. Deci generația optzeci. Satu Mare și la Carei, în castelul unde s-a desfășurat anul acesta maraton poezie, se dau și premii, unul mare (anul acesta lui Cezar Ivănescu) și alt pentru cele mai bune cărți de poezie ale anului (Liviu Ioan Stoiciu, Damaschin, Bogdan Ghiu), pentru debuturi: Valentin Iacob, Mircea Țugl Grigore Șoitu, pentru critică: Alexandru Mușina, special: Marian Drăgh etc. În timp ce Clujul literar, vai, se cufundă în provincialism și acreală, oraș de provincie ca Satu Mare, poeții săi vreau să spun, mută, măcar o d pe an și o dată pe lună, când apare minunata revistă, capitala aici. Iar dacă o mută de fapt, e cu atât mai bine: de ce să duci toate aceste mizerii în lume ceva mai curată, ceva mai ordonată, care a și intrat, măcar cu un pic în Europa?

Editori:

■ Uniunea Scriitorilor din România

■ Fundația Luceafărul
Cu sprijinul Fundației Soros
pentru o Societate Deschisă

Redacția: Laurențiu Ulici (*director*),
Marius Tupan (*redactor șef*), Ioan Es. Pop
(*secretar general de redacție*), Alexandru
Spânu (*redactor*), Ion Cucu (*fotoreporter*)

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133, București,
sector 1, telefon 659.67.60,
fax 312.96.93

Cont în lei: Banca Comercială
Română, filiala sector 1, Calea
Victoriei nr. 155.

Număr de cont: 451030121163

Tehnoredactare computerizată:

INFOGIP

Marius Predescu

Tipar: INTERGRAPH

Abonamentele se pot face la toate
oficiile poștale din țară. Revista noastră
este înscrisă în Catalogul publicațiilor
la poziția 2048.

acolare

VIZITA BĂTRÂNULUI TOVARĂȘ

de MARIUS TUPAN

Noi, cei care îl cunoaștem doar din cărți, am aflat mai târziu cine era personajul, urcat până la cele mai înalte ranguri, fiindcă avea toate calitățile parvenirii: abilitate, slugărnicie, oportunism, versatilitate și chiar talent. Era, așadar, un cadru de nădejde, un condeier care ilustra, cum nu se putea mai bine, realismul socialist sau, mai exact spus, stalinismul indigen. Prin **Pasărea furtunii**, **Vânătoarea de lupi** sau **Drum fără pulbere** i-a demonstrat lui Dej (despre care spune acum că avea un creier cretin!) că e creatorul vremurilor noi, persoana pe care cărmăciul se putea baza. Și, deodată, Petru Dumitriu, fiindcă despre el este vorba, în plină glorie literară și socială, evadează din țalul roșu, căci se simțea înglodat în păcate, în compromisuri – doar cărțile-i întunecau conștiința! Într-o remarcabilă emisiune realizată de Lucia Negoită, tras de limbă, autorul **Drumului...** își explică, doar parțial, rătăcirile. „M-am făcut frate cu dracu’ ca să trec puntea” (a se citi ciuma roșie!); „Am început bine cariera dar pe urmă au urmat excrementele” (n-am spus noi!); „Îmi revendic titlul de specialist în nulitate” (e prea necruțătoare autocritica!); „M-am murdărit și-am plătit scump asta dar acum m-am liniștit” (să zicem!); „M-am detestat dar acum m-am iertat”. Îl iertaserăm și noi, nu fiindcă-și pusese cenușă în cap, prin 1994, cu prilejul aceluși interviu, dar pentru că, în cele din urmă, importantă e opera. Deși nu suntem niște admiratori fanatici ai autorului, dimpotrivă, recunoaștem totuși că are o **Cronică** pentru care trebuie respectat. Numai că, la cei 72 de ani, (jumătate din ei petrecuți în străinătate), Petru Dumitriu simte nevoia să mai verifice încă o dată îngăduința românilor și, luând parcă exemplul marelui Gabriel Garcia Marquez, care a sărit în

ajutorul unui premier spaniol, când acesta se pragul debarcării (n-a putut în final să se sar... alceargă de la aeroport, nu la Uniunea Scriitorilor nu la Academia Română, nu la Ministerul Culturii nu la vreun azil de bătrâni, nu la vreo casă de conhandicapăți ci într-un studio de televiziune, pentru a ridică, slugarnic, osanale lui Ion Iliescu, și e tovarăș de nădejde, lustruit în strategii moscovite, aflat acum, desigur, în plină campanie electorală. Emoționat de întâlnirea – surprinzătoare! – înaltul bărbat al țării, scoate primul porumbel de gură: am ajuns aici prin sfârșiriile prietenilor! Când el se metamorfozase într-un vegetativ și se putea să reacționeze! Ba, mai mult. Vine cu o precizare, la fel de reconfortant – cinică: am înțeles să-l sprijin pe președinte! Nu mai era nevoie de precizări, se observa cu ochiul liber!

După Radu Beligan, alt stâlp de nădejde, al lui Ceaușescu însă, Petru Dumitriu acordă un pr ajutor celui care a făcut tot ce i-a stat în puteri să plătească pe aceia care i-au cântat în strună și să pună pe butuci cultura română neaservită independentă. Dar să-l lăsăm pe cotrocenist și să revenim la oaspetele acestuia.

Cusută cu abilitate, încât i s-a observat îndată ața albă, vizita bătrânului tovarăș Românian (după aproape 37 de ani) a trădat încă dată caracterul și calitățile omului. Căci aceasta a avut loc pe 29 septembrie, așa cum era anunțat, ci cu două zile mai devreme, exact când Ion Iliescu se străduise să convingă națiunea de legăturile sale trănice cu diaspora (!) și de dragostea nețărmurată ce-o poartă intelectualității române. Cu astfel de persoane duplicitate să tot ieși în față! Sau, alt zis, spune-mi cu cine defilezi ca să-ți stabilizezi identitatea. Alte comentarii ar fi de prisos.

RIBBENTROP

de CAIUS TRAIAN DRAGOMIR

Un nume în jurul căruia gravitează multe din elementele înduioșătoarei noastre imagini despre noi înșine: – victime ale rapacității, cinismului și enjei marilor imperii, marilor dogme,ilor sisteme politico-socio-economice. Un t care lasă descoperită România, inaptă să pere în Est și în Vest, în Nord și în Sud – o nânie care va fi profund fracturată, umilă, ia i se vor smulge teritorii populate de iâni și de minorități egale în drepturi și în ament cu românii. Care sunt puterile ce vin asupra modului de a jefui România și lte alte țări: una este cea înspre care s-a reptat cu insistență, perseverență și vingere, politica lui Nicolae Titulescu – laltă reprezintă polul de atracție și modelul cării legionare sau, cel puțin, al părții cpile a acesteia și ulterior, al politicii reșalului Antonescu. Regele și conducătorii itici care ar putea fi deschiși unor alte ntări externe și, prin aceasta să aducă o bră de prestigiu strategic pentru țară, nu duc celor două puteri totalitare nici o igație de a se ține cont de voința noastră. În 24 august 1939, Polonia este împărțită cum hainele crucificaților, iar România îi ărtășește pe jumătate destinul. Fără a le fi ersari, suntem penalizați de marile puteri, ențiali aliați lor, suntem disprețuiți de stea. Istoria ultimului război mondial și

biografiile personalităților care au marcat respectivul episod al vieții umanității sunt intens cercetate astăzi, întrucât istoria încetează a mai fi o armă într-un război rece, devenind, mai mult sau mai puțin, o știință. Contaminată încă de dorințele sau de complexele noastre, ea nu mai poate face parte din echipamentul militar strict necesar supraviețuirii în campanie. Personajul Ribbentrop, precum și tragica scenetă Ribbentrop-Molotov, a cărei scriere completă nu a durat decât treisprezece ore, nu fac excepție.

Disciplina internaționalei comuniste impusă în anii care preced războiul avea să își spună cuvântul și Stalin va fi cel care va culege fructele cele mai folositoare ale acestei înțelegeri. Pe de altă parte, în spațiul diplomatic, el nu avea nimic de pierdut – singurul mod de a i se face opoziție a fost punerea în circulație a unei anecdote conform căreia Uniunea Sovietică s-ar pregăti să își depună adevăzirea la pactul anti-comintern.

În seara de 23 august 1939, în ultima telegramă care sosește la ambasada germană din Moscova, Hitler cere lui Stalin angajamentul ferm ca situația Europei Centrale și de Est să fie de resortul exclusiv al hotărârilor germane și sovietice. La organizarea momentului semnării tratatului, Stalin intră într-o criză de frisoane, are un tremur vizibil, forțat fiind să întârzie gestul firesc al străngerilor de mână. Anturajul ministrului

german interpretează faptul ca un atac brusc de panică. Semnăturile sunt date la orele două noaptea, în ziua de 24 august. Totul evoluează apoi ca un triumf dar, în primul rând, planul „Alb” de invadare a Poloniei se decide a fi aplicat la 26 august.

La Kremlin, se toastează mult, se bea pentru succes. Hitler, în aceeași noapte, cere șampanie și declară: „de acum, Europa este a mea, ceilalți nu mai pot avea decât Asia”. Guvernul nazist socotește că unei Polonii prinse în încercuire Anglia nu îi mai poate păstra garanțiile. Se așteaptă, pentru a doua zi, căderea guvernului britanic, întărirea legăturii Germaniei cu Italia și Japonia, dominația nazistă în Răsărit, până la frontierele Uniunii Sovietice extinse – de necontestat. Führerul îl numește pe Ribbentrop – banalul și mediocrul Ribbentrop – cel mai mare ministru de externe al lumii după Bismarck.

Totul durează o zi. Primul gest al lui Hitler, în dimineața lui 25 august 1939, este să ceară traducerea ziarelor britanice din acea dimineață. În seara precedentă, Chamberlain declarase, în Camera Comunelor, că Marea Britanie va apăra Polonia, dacă Germania gândeste altfel, ea nu face decât să cultive o „iluzie periculoasă”. În aceeași zi, Franța declară că susține Polonia, la fel ca și Marea Britanie, Mussolini anunță că nu va putea participa – în nici un caz în anul 1939 – la efortul de război german, iar Japonia își retrage angajamentele datorită opoziției față de sovietici. Într-o singură zi, nazismul era redus – prin simplul joc impersonal al unei logici politico-diplomatice implacabile – la o resursă unică și la un singur adevăr – brutalitatea. O îndelungă tradiție politică l-a învățat pe Chamberlain, cel din 1939, că adevărata apărare a intereselor naționale, adevărata salvare a patriei poartă numele apărării principiilor. Soluția României nu s-a putut numi niciodată nazism sau comunism. Abandonul oportunității în favoarea principiului universal nu este morală kantiană, ci elementară confirmare a identității umane.

minimax

CE POA' SĂ IASĂ DINTR-O VORBĂ

de ȘERBAN LANESCU

Dintr-o vorbă aruncată de Cornel Nistorescu, la ProTv parcă, într-o emisiune tatulice, gazetăria mea liboviteană s-a procopsit c-un subiect al oii de spornic, putând fi supt, molfăit și-ntins iesfârșit – un subiect de *chewing gum* ori, tru a evita poluarea graiului strămoșesc cu lezisme, de ciungă, c-așa i se mai zice în or la guma de mestecat. **Independența în ss media.** Asta e subiectul. Independența etelor, a posturilor de radio/tv și, respectiv, ependența gazetarilor. Independență căreia l. i-a cântat în avanpremieră prohodul, rocind și avertizând că nici câtă e acum, n-o mai fie. **Fiindcă**, haide să fim serioși nnilor!, cine-o să mai poată rămâne ependent?! C-a zis-o pe bune? C-o fi vrut să rme proverbiala lipsă de umor a ardelenilor nânzându-le confrăților o cursă? Cine știe! ncipalul' e c-a pleznit-o, tiribomba, și domnii ticipanți la emisiune, deci inclusiv J. eorghiu de la radio, chiar au luat-o în serios, zuluindu-se toți, în frunte cu C.T. Popescu, n de altfel îi și șade bine cuiva mai fruntos, că, aferim!, I. Cristoiu nu putea să lipsească panaramă, se subînțelege. Mare la sfat

(bașca telegenia dsale de un farmec aparte, leit „Cumintența pământului” când stă de-ai crede că și cugetă până să deschidă gura pieziș pentru a da drumu' la câte-o *hohmă*, I.C. a explicat s-o priceapă tot omu' cum e cu independența-n presă. Că gazetarul n-are decât un stăpân: Măria Sa Cititorul, singurul în fața căruia el, I.C., cât e de mare, se pleacă până la pământ, servindu-i numai și numai adevărul. Înduioșător până la lacrimi! Curat ciungă! Or, că până și slujbașii năimiți de la „Dimineața” sau „Vocea României” s-au burzuluiit pretinzând că-s independenți, n-ar fi încă nimic. Nu e de mirare și nici prea multă atenție nu merită. La urma urmelor, ei poa' să spună/scrie orice, atâta vreme cât audiența foilor respective îi absolvă de orice responsabilitate. Dacă e vorba însă de alte „firme” și de alți protagoniști, *povestea* se schimbă nițeluș. Bunăoară, să citești câteva zile „Cronica Română” iar apoi să-l vezi și să-l auzi pe H. Alexandrescu cu (cucu!) inima-n palmă perorând despre oneștitate... orice s-ar spune, zău că este un spectacol ce nu te poate lăsa indiferent. (În ce mă privește, întotdeauna înghit preventiv o pastilă de *Emetral*). Sau, recent, prestația gelatinoasă izbutită de O.

Andronic la TVR 2 în serialul „Turneul candidaților”. De vis! Pentru fiecare câte-o poezie introductivă (P. Roman, „cel mai autentic produs al revoluției române(!)”, iar la reprezentația de vineri 27 septembrie cu „ultimul de pe listă” O.A. (gâfâind mai abitir ca niciodată) s-a întrecut pe sine depășind toate așteptările. Bâlciul pus la cale pentru apariția, chipurile neașteptată, a lu' P. Dumitriu a fost o performanță a neopupincurismului greu de egalat. Mai să-ți vină-a zice că, la urma urmelor, tămâierea prea-curând-împuşcaților era un joc nevinovat și pe bună dreptate alde Păunescu, Vadim ș.a. se simt nedreptățiți.

Dar dincolo de pitorescul unor „secvențe” precum cele menționate este sesizabilă în mass media parșivenia unei lucrături insidioase cu bătaie lungă în care rolul principal îi revine unui personaj aparte, confecționat în timp prin insistență: „directorul de opinie”. Lui îi revine misia socială de a-i învăța pe români, vreau să zic pe cetățenii români, cum trebuie să gândească corect, adică, în ultimă instanță, să rabde cuminciori că până la urmă, cumva, o să se trăiască bine și în România. De asemenea, „directorii de opinie” au în seamă răstălmăcirea aiuritoare a celor mai murdare afaceri ale Puterii încât propaganda oficială să mai fie cât de cât credibilă. Se obține astfel un substitut „otrăvit” de pedagogie socială, altfel atât de necesară într-o lume buimăcită. Atâta doar că virtuțile *circului* în susținerea unei guvernări aberante, deși considerabile, nu sunt nelimitate, iar crimele tot crime rămân și, când le lipsește pâinea prea tare, oamenii pot ajunge să sentrebe și cine sunt criminalii. Așa, de curiozitate!

Dan Botta, *Limite și alte eseuri*

Nedrept s-a dovedit a fi George Călinescu atunci când l-a „expediat” pe eseistul Dan Botta cu o formulare vădit ironică: „Autorul prepară eseuri cu titluri platoniciene”. Alegându-și drept model formal dialogurile platoniciene, profundul eseist nu face altceva decât să-și afirme, prin resuscitarea formulei antice, atașamentul, recordarea la idealul timpilor de glorie ai unei Europe pe cale de a se naște cu o indentitate mentală de sine stătătoare.

Dan Botta crede în funcția magică a artei, văzută ca „material divin (...) Dumnezeu lucrează prin mâinile artiștilor”, această funcție legând clasicismul antic de noul clasicism. Cu subtilitate și cu argumente irefutabile, acest adept ferm al armoniei stabilește punți de convergență între culmile artei grecești din epoca „miracolului”, Renaștere, noul clasicism francez, titanismul beethovenian, pentru a poposi pe sol românesc, demonstrând apartenența noastră la idealurile europene: Meșterul Manole, Cantemir, Eminescu, Pârvan (cel care „a pierdut conștiința perfecțiunii sufletului”), Brâncuși (cel care reliefează spiritul românesc prin „mistica platoniciană”). Lectura textelor lui Dan Botta atrage după sine o necesară reevaluare a mult discutatei sintagme **intrarea în Europa**. Am fost, totuși, în permanență europeni, mai puțin prin civilizație, cu siguranță prin cultură!

Extraordinare prin exactitatea analizei și a premonițiilor sunt articolele politice (v. **Comunism și Tradiție**). O admirabilă prefață semnează Al. Paleologu, care reușește portretizarea convingătoare și rafinată a unui gânditor român de talie europeană. (Ed. Crater; p.n.)

Flaviu Cristian, *52 de poeme*

Drama personală trăită de acest informatician român stabilit în SUA (în urmă cu doi ani află că este atins de o maladie neiertătoare) îl împinge spre poezie; ne-am fi așteptat la o lirică a disperării, a revoltei stârnite de nedreptatea soartei poate, dar nu! Versurile lui Flaviu Cristian mărturisesc seninătate, echilibru, stoicism, meditație cumpănită, o împăcare cu destinul, ceva din inconfundabila atitudine românească – venită din strămoși – în fața ultimei căderi de cortină străbate înfiorat lirica sa: „Nu ți-e frică de moarte? m-a întrebat/ cum pot să știu? am răspuns/ nu-mi amintesc nimic/ despre nașterea sau moartea mea/ eu trăiesc ca și cum nu m-aș fi născut/ și nu voi muri niciodată”.

Amintirea livrescă mă poartă spre Lucian Blaga, cel care cugeta cu seninătate la neantul ce a fost înainte de a se naște și în care neant va reintra după... (Ed. DU Style; p.n.)

Mircea Vulcănescu, *Posibilitățile filosofiei creștine*

În anul 1991, editura Paideia publica un volum care reunea două studii și o conferință (**Logos și eros în metafizica creștină, Două tipuri de filosofie medievală și Creștinul în lumea modernă**); erau puse la dispoziția cititorului de azi trei dintre roadele unor preocupări originale și fecunde ale lui Mircea Vulcănescu referitoare la metafizica religiei. Acum, prin grija editurii Anastasia, imaginea asupra publicisticii filosofului român se întregeste; volumul adună patru studii neapărate vreodată între copertile vreunei cărți: **Posibilitățile filosofiei creștine, Gândirea religioasă contemporană, Ideea de Dumnezeu în filosofia lui Toma d' Aquino, Realism tomist și idealism fenomenologic**. Aceste patru studii ample sunt însoțite de o seamă de articole apărute în **Cuvântul** și în **Buletinul Asociației Studenților Creștini din România**.

Să remarcăm, pe scurt, prezența unui existențialism cu apăsată tentă ortodoxă, motivarea originalității creștinismului, dezbateră problema mântuirii (văzută ca o lucrare permanentă și îngreunată de setea de concret specifică timpului nostru), derelecțiunea omului modern, aflat în vădit regres față de omul evului de mijloc și altele, prezente ca niște fire roșii în mai toate scrierile acestui întemeietor de gândire filozofică românească. (Ed. Anastasia; p.n.)

Antologia poeziei chineze

Opremieră editorială europeană este această culegere de poezie chineză cântată (fi), otradusă în limba românească de Ly Yu – zhu, tălmăcită și prefațată de poetul Dumitru M. Ion. Volumul întâi cuprinde creații din vremea dinastiilor Tang (618-907) și Zece regate (907-960), iar volumul al doilea din prima parte a dinastiei Sung. O antologie insolită, atent cumpănită, apărută în excepționale condiții grafice, cum, de altfel, se prezintă toate volumele apărute în colecția **Levant**. Tendința marcat elitistă a editurii trădează un respect deosebit arătat slovei alese. (Ed. Orient-Occident; p.n.)

Enzo Bianchi, *Cuvânt și Rugăciune*

Deși nu este preot, Enzo Bianchi devine, în 1968, fondatorul și părintele duhovnicesc al Comunității Monastice de la Bose (Italia), obște compusă din călugări și călugărițe de diferite confesiuni creștine. Ceea ce distinge această grupare monahală de altele este redescoperirea vieții călugărești ca o viață nutrită în principal din pâinea nematerială a Cuvântului lui Dumnezeu, asta deoarece „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4,4). Foarte succint, lucrarea **Cuvânt și Rugăciune** (în original: **Pregare la Parola**) – un best-seller, publicat în 14 ediții și tradusă în 11 limbi – constituie un program spiritual care animă viața amintitei comunități de la Bose; este redescoperită, în spiritul tradiției benedictine **lectio divina**, relația Biblie – Rugăciune, lăsată moștenire prin tradiția Vechiului Testament și prezentă la toți Părinții Bisericii, dar, în timp, occultată. Biblia nu mai este văzută ca o simplă carte, ci ca o Persoană (Logosul, deci Iisus Hristos), care se adresează nemijlocit omului. Lectura participativă și Rugăciunea, iată modalitățile de a stabili un contact intim, substanțial cu divinitatea. Într-o epocă în care se pune în chip nerodnic accentul pe **aggiornamento**, Enzo Bianchi cheamă la revenirea către izvorul primar al credinței. Traducerea – trecând peste unele mici neglijențe – satisface pe deplin (autoare: Maria-Cornelia Oros); miezoasa prefață aparține Mitropolitului român al Berlinului și Europei Centrale, Serafim. (Ed. Deisis, Sibiu; p.n.)

ANTICARIAT

Glenway Wescott, *THE GRANDMOTHERS,* New York 1927

Cele două opinii critice, pe care le reproduc mai jos, despre această nostalgică a vieții pionierilor din Vestul mijlociu american, au apărut în solida lucrare a profesorului Dan Grigorescu, **Literatura americană** (Editura Științifică și Enciclopedică, Buc., 1977, p. 368); „Mi se pare greu să rămân nepăsător când discut despre **Bunicile**. Publicarea ei în această epocă e comparabilă cu apariția **Antologiei orașelului Spoon River** și a lui **Winesburg, Ohio**. Desigur, comparația cu oricare din aceste două opere nu poate fi decât superficială... **Bunicile** e numai un roman ale cărui rădăcini sunt adânc înfipte în solul american, dar e un roman al acestor rădăcini și al acestui sol. E un roman care dă o nouă semnificație vieții americane”. (Burton Rascoe); „Glenway Wescott deschide un album de familie și, din pozele lui vechi, face o carte. Din paginile îngălbenite se ridică strigoi, fiecare cu povestea lui. Istoria se dezvoltă din nou, istoria unui grup de oameni, legați prin sânge și prin căsătorii pionieri din Wisconsin. Scena are calitatea puternică a acelor zile de demult, înțelesul sumbru al pământului, creșterea lanurilor și a celor care au prins aici rădăcini. Fiecare strigoi devine, la rândul-i, umbra unei obârșii care și-a lăsat pe pământ o moștenire de energii și de impulsuri. Fiecare viață își dezvoltă drama ascunsă; trecutul renunță la tainele lui. Din firele pasiunii, se țese materia acestui roman. Din această materie, autorul croiește modelul unei nații.” (Hale Schafner). Volumul se găsește în rafturile anticariatului din Brăila, fiind oferit spre vânzare la prețul de 13.000 lei.

top 5

Librăria Humanitas

- Keith Hitchins, **România: 1866-1947** (Humanitas; p.n.)
- Mircea Vulcănescu, **Posibilitățile filosofiei creștine**
- Gershom Scholem, **Cabala și simbolistica ei** (Humanitas; p.n.)

Librăria Sadoveanu

- Mircea Zăciu, **Jurnal, vol. 3** (Albatros; 8.874 lei)
- Nadine Gordimer, **Un capriciu al naturii** (Univers; p.n.)
- Blaga, **Trilogia valorilor** (Humanitas; p.n.)

Librăria Eminescu

- Noica, **Cuvânt împreună despre rostirea românească** (Humanitas; p.n.)
- Mircea Zăciu, **Jurnal, vol. 3**
- Sebastian A. Corn, **2484 Quirinal Ave** (Nemira; 5000 lei)

Librăria Alfa

- Dan Botta, **Limite și alte eseuri**
- Enzo Bianchi, **Cuvânt și Rugăciune**
- Blaga, **Trilogia valorilor**

Librăria din Bd. 1 dec. 1918, nr. 53

- Nadine Gordimer, **Un capriciu al naturii**
- Serge Brussolo, **Krucifix** (Nemira; 5.500 lei)
- Testamentul Domnului nostru Iisus Hristos (Polirom 6.500 lei)

Pentru o cât mai promptă prezentare, invităm editurile interesate (dar și pe autori) să expedieze pe adresa redacției noastre un exemplar din noile apariții de carte.

Pagină realizată de Alexandru Spân

A O ANTOLOGIE

de GABRIEL RUSU

Orice dicționar onest ne informează că **antologie** vine de la grecescul **anthos**, care înseamnă „floare“, și tot de la grecescul **legein**, care înseamnă „a culege“. Deci a alcătui o antologie de literatură este totuna cu a aduna între copertile unei cărți bucăți smulse dintre copertile altor cărți. Numai că operațiunea nu se face la întâmplare, ci căutând floarea pe cât posibil rară, adică fragmentul care are capacitatea de a denota valoarea întregului.

Există antologii axate pe genuri literare, pe autori, pe teme și așa mai departe. O antologie este pentru literatură exact ceea ce este literatura pentru lume – un ghid care are drept scop înțelegerea rapidă a esențialului. Ca să aflăm câte ceva despre condiția umană nu trebuie neapărat să așteptăm până ajungem noi la capătul vieții, este suficient să îi citim pe scriitorii mari. Ca să îi cunoaștem pe scriitorii mari nu trebuie să le citim toată opera, este suficient să îi răsfoim într-o antologie? Sunt convins că la această întrebare, am retorică de altfel, răspunsurile vor fi multe și la **pro** și la **contra**. Și totuși, antologia este o formă editorială necesară, când este concepută bine ea poate deveni aproape un gen literar(?). În cele din urmă, totul este o chestiune de timp. Răim din ce în ce mai grăbit și informația trebuie să își descopere căi noi pentru a ne gresa rapid și concis. Dacă suntem în stare să găsim în literatură lucruri importante din existență, fără a o consuma pe a noastră definitiv, atunci suntem în stare și să ne apropiem de literatura adecvată într-o antologie cu talent alcătuită. O editură înființată de curând a avut curajul să își prezinte „actul de naștere“ sub forma unei antologii. Prima carte lansată de editura „Preșă românească“ este **Erotismul în literatură**, o antologie de texte semnate de scriitori români și străini. Mai mult chiar, colecția care debutează cu această primă carte este intitulată „Cartea omului grăbit“, marcându-se astfel susținerea teoretică a actului și a necesității antologiei ca formă editorială.

Un spirit neliniștit el însuși și neliniștitor pentru alții spunea, pe la mijlocul secolului XX, că istoria umanității a fost urnită și este ținută în mișcare de interacțiunea a două elemente de natură psiho-socială: minciuna și sexul. Cinism? Da, desigur, din belșug! Dar și un solid grăunte de adevăr... De la Homer știm că a povesti ceea ce, de fapt, nu vezi poate purifica minciuna, înălțând-o la rangul de ficțiune. Iar de la Freud am aflat că eros-ul se opune **thanatos**-ului, într-un soi de înfruntare fratricidă. Toate sistemele morale adoptate de tipurile de societate omenească s-au raportat, într-un fel sau altul, la minciună și sex, măsura în care acestea constituiau au ba tabu-uri dând și măsura înțelepciunii sistemelor respective. Oricărui act uman i se stabilește valoarea, în ceea ce ne-am obișnuit să numim cu lejeritate „absolut“, pornindu-se de la context și finalitate. Exemplul arhicunoscut:uciderea aproapelui este crimă vinovată pe timp de pace și act de bravură în timp de război. Însă una este să fii răzvrătit și cu totul alta să fii scriitor. Literatura autentică nu se împiedică de ciotul nici unui tabu social. Ivită ea însăși din mecanismul minciunii, dar de 1001 ori rafinat, literatura istorisește irealități prin intermediul cărora dovedește adevărul gol-goluț despre realitate. Erotismul îi este la fel de funciar ființei umane ca și respirația. Cu alte cuvinte, el este cât se poate de real. Faptul că într-o epocă ori alta s-a căutat, cu caznă, să fie trecut sub tăcere publică

nu semnifică cu tot dinadinsul efortul colectivității de a-l face pe individ mai moral, ci, mai degrabă, frica noastră de noi înșine. Tăcerea publică nu poate impune, însă, tăcerea artistică. De câteva milenii, artistul vorbește, cu perdea sau mai fără de ea, despre iubire. Se „cântă“ spiritualul, bineînțeles, și mai abtitor carnalul. Cuvintele scriitorului configurează unirea trupului de bărbat cu trupul de femeie în tușe diafane și groase, în tușe mondene și atavice. Sentimentalul nu poate exclude senzorialul. Pentru aceasta, scriitorul, de mai multe ori, a fost acuzat și condamnat de câte o instanță. Peste timp, a fost reabilitat de istoria literaturii. Pentru că atunci când scrii, adevărat, despre om, scrii despre tot ceea ce este omnesc.

Fără îndoială că nu întâmplător Daniel Tomescu, directorul editurii și cel care a alcătuit această antologie, și-a intitulat prefața astfel: „Marin Preda a avut dreptate: Dacă dragoste nu e, nimic nu e!“. Dincolo de o legitimă fandare livrescă, el își propune să ne convingă că **Erotismul în literatură** nu se dedă la jocul facil al revistelor porno de doi bani de pe tarabe, ci încearcă să spună ceva serios despre o chestiune foarte serioasă. Antologia este împărțită în capitole care tind să definească, oarecum pe criterii stilistice, câte o viziune scriitoricească asupra erotismului: „Erotismul adolescentin și inițiativ“, „Erotismul, pur și simplu“, „Erotismul în mijlocul naturii“, „Erotismul și frământările sufletești“, „Erotismul primitiv“, „Erotismul violent“, „Erotismul în partide de amor ratate“, „Erotismul în amoruri aberante“, „Erotismul senzual și poetic“, „Erotismul comic“, „Erotismul în amoruri păcătoase“. Câte viziuni, mai multe mentalități și cu mult mai multe modalități de a turna în text frântura aceasta esențială de viațuire. Marin Preda însuși, pentru că tot îl amintește titlul prefaței, este prezent în

antologie cu fragmente din **Delirul**. Îi țin onorată companie Mihai Eminescu (cu un tulburător cânt în proză luat din „Opere“, ediția a VI-a, editura Minerva, 1984), G.M. Zamfirescu (**Maidanul cu dragoste**), Gib Mihăescu (**Rusoaica**), Camil Petrescu (**Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război**, **Patul lui Procust**), Radu Tudoran (**Anotimpuri**), Liviu Rebreanu (**Răscoala**), Mircea Eliade (**Maitreyi**, **Nuntă în cer**), Ion Creangă (**Povestea lui Ionică cel Prost**). Și pentru că o antologie constituie și un fel de show în care star-urile vin să spună doar câte o replică, să mai amintim câteva nume și de pe alte meridiane și timpuri: Emile Zola (**Germinal**), William Styron (**Sophie a ales**), John Fowles (**Mantisa**, **Daniel Martin**, **Magicianul**), Alphonse Daudet (**Sapho**), Jules Romain (**Oameni de bunăvoință**). Acestei înșirui de nume cu răsunet cultural merită să îi adaug și o alta, cea care îi cuprinde pe „ilustratorii“, antologiei, reproducerea după tablourile celebre fiind tipărite cu profesionalism: Courbet (**Originea lumii**), Fragonard (**Șansa celui de sub leagăn**), Rembrandt (**Călugărul din lan**), Millet (**Iubiri**), Gauguin (**Îndrăgostiții maori**), Rodin (**Înainte de creație**, **Nud de femeie**, **Pereche saphică**), Cocteau (ilustrația la **Cearța de la Brest**), Dali (**Tânără virgină**), Degas (**Mângâiere dublă**). Scriitori și pictori, deci, nume care au făcut epocă și istorie.

Cuvânt, frază, poveste... Linie, culoare, imagine care conține o poveste... Când artistul are respect pentru ceea ce face, nimic din ceea ce este omnesc nu este străin artei. Se poate întâmpla, însă, și altfel. Antologia mai cuprinde și texte semnate de autori care frizează insipidul. Nimic rău în asta, la un momnet dat, deoarece astfel și numai astfel avem posibilitatea să facem diferența între erotismul de tot pedestru și erotismul spuior de ipostaze umane. Între scriitorul mare și scriitorul mic, există și mediu (sau profesionist?!), cel care, ținând bună cumpănă între artă și comercial, reușește să producă best-seller-uri. Doi reprezintă această categorie de mijloc în antologie: Jackie Collins (**Nevestele din Hollywood**) și Harold Robbins (**Good bye Jeanette**) – cred că se putea găsi ceva mai bun). Sigur, mă pot întreba de ce lipsesc din antologie cutare și cutare scriitor (dintre români, mă gândesc la Augustin Buzura și Nicolae Breban, dintre străini, la foarte mulți). Dar aceasta este o întrebare de cititor mereu avid de literatură, treaba alcătuitorului de antologie fiind, deja, încheiată. Daniel Tomescu știe, cu simț sigur de editor, că o antologie nu poate cuprinde totul și are intuiția de a valoriza „participanții“ prin prezentările pe care le face, foarte adesea cu umor, fiecărui capitol. Îmi permit să „antologhez“ una dintre aceste prezentări: „Alphonse Daudet, părintele celebrului Tartarin, s-a încumetat să scrie și un roman de moravuri, **Sapho**, în care prezintă metehnele boemei pariziene. O face însă cu discreție și măsură, fără imagini șocante. (...) Și-am ajuns și la inevitabila Sandra Brown. Eroii ei trec prin fel de fel de situații complicate, înfruntă pericolele cu seninătate și ajung tot la dragoste. El este un om mai în vârstă, dar verde. Ea o tânără fără noroc.

Într-o împrejurare nefericită, și-a pierdut soțul în chiar ziua nunții. El și Ea se iubesc. Dar, vai, ea este în convalescență. Deși o dorește cu ardoare, el o menajează etc. etc. (...) În **Magicianul**, John Fowles ne oferă o scenă erotică extraordinară prin firescul, prin simplitatea ei. Este clar, antologatorul știe valoarea cuburilor cu care își construiește castelul ficțional. Și dacă a pus alături piese de calibre diferite, înseamnă că a urmărit un scop precis.

Viața este text și textul este viață. Erotismul poate fi simțit și „făcut“ în mai multe feluri – de la sublim, la grobian. Cu literatura erotică, lucrurile stau la fel – scriitorul adevărat o va înnobilă, scriitorul celălalt o va împinge în derizoriu. Să fim atenți ce și cum citim din antologia „**Erotismul în literatură**“, pentru că ea ne este posibilă oglindă.

angela marinescu

FUGA POSTMODERNĂ I

Fugile lui Bach sunt precum mestecenii albi din pădurea veșnică a Cracoviei și am alergat repede la TERASA albă plină de piersici acolo se discuta cum gălgâie talentul din Mihai, din Radu, din Ioan Es., din Saviana și cum Saviana a pus elegant punct poeziei feminine. ei, mi-am spus, idioata (metafizică) suferă intens, știi tu, acolo, în blindajul final când toți propovăduiau Tăcerea în timpul orgasmului.

fiecare vers înseamnă o lume spun, prin spitalele negre de sudoare, nebunii cu plicul albastru și se dă în cap și capul se sparge urechile ies pe afară să mai vadă să mai audă, prea multă izolare te aruncă înapoi în poezia modernistă chiar romantică și chiar sămănătoristă și niciodată nu voi putea să renunț la naivitate și blândețe mi-am spus și niciodată nu voi demitiza decât propria mea viață împinsă cu sila spre moarte precum împingi în fântână pe șchiopul satului

groparul sapă sânge, idioata (metafizică) suferă intens, am să ascult ciocăria și privighetoarea cum cântă tocmai acum, pe-nserate când toți și-au unit forțele într-un hai prelungit și când îmi mut mireasma din grădina veche sub fusta îmbătrânită de atâta luptă cu startec și cu trilerurile ascuțite ale americanilor însetați de sânge

ah, îmi doresc un W.C. în mijlocul sângelui din care să răzbată mirosul poeziei mele. din W.C. să iasă fantomele decolorate ale măștilor voastre făcând semne inutile cu mâinile lor jupuite mergem decolorați la biserica decolorată cu un lisus decolorat de vremuri și ne rugăm pe băncile decolorate cu rugăciuni decolorate dar eu îmi doresc un W.C. public în mijlocul unei mări de sânge din care să răzbată mirosul poeziei mele

hai, arată-mi importanța acestor cuvinte și i-am arătat bătrânului meu iubit gestul cu mâna ridicată de la cot și cu cealaltă tăind-i antebrațul chiar în locul în care un gândac își storcea picătura de otravă ca pe o bucățică mică de carne împrejmuită de rouă fierbinte.

hai să ne arătăm instinctele ca pe niște tablouri, înrămate, cu sticlă și cu semnătură.

pe burta mea netedă își face loc, întunecată, oglinda ultimei tale agonii. am s-o tai în zece și am s-o aduc de mâncare tuturor infometaților și tuturor obsedaților din cauza euforiei pe care ți-o dă nemâncarea. căci, nu-i așa, săracii și sclavii sunt unul și același lucru, zbierau cu spatele cărțile ce au mai rămas după atâtea războaie și masacre. aș vrea să pot să declanșez propriul meu război mondial cu sirenele ce anunțau vuietul bombelor pe mama urmărită de soldații ruși și pe tatăl meu ce sprijinea dulapuri de metal

de ușile casei pentru a o feri de plăcerea, ridicată în slăvi, a celor puși să distrugă o lume.

sunt cea care vrea să fie și nu poate din pricina atâtor cărți cărora, încă, nu le-a venit rândul. Mie când îmi va veni rândul, șopteam cu ochii pe litera U,

dar idioata (metafizică) suferă intens, soarele coboară cu pași mari pe cerul din spatele cerului și mă gândesc la W.C.-ul din mijlocul sângelui ca la un tron pe care stă un rege cutremurat nu de soarta poporului său ci de gândul morții.

FUGA POSTMODERNĂ II

Năvălesc în sala imensă a Universității numită Stradă mă uit pe sub pleoape, cu toată puterea de care sunt în stare oricine își poate da seama cât de mult îmi doresc altceva, altundeva, de culoarea vântului turbat dar mandala ca o hahaleră mă urmărește pretutindeni

este o mandală a mea, este și nu este, este înăuntru când este înafară și este înafară când este înăuntru, eu tac când ea vorbește și vorbesc când ea tace oare Jung chiar credea că prin interpretare ajungem într-un anumit loc, știm noi care?

dacă am scris vreodată altfel este pantru că eram o hahaleră. o hahaleră vrea întotdeauna ceva ce nu vrea. o hahaleră primește bani de la săraci și dă bani bogăților. o hahaleră vrea totul deși este o hahaleră. când Cristos, când vid absolut. când abstractă când prăbușită în ochii tăi. când fantastică când tolerantă până la prostie cu aproapele său. afară plouă mărunț deși soarele încă nu s-a retras definitiv înspre partea de pe cer pe care nici nu mă străduiesc să o înțeleg, nici să o cunosc. de cealaltă parte dumnezeul cel mai mic aruncă cu pietre în Dumnezeul Cel Mare.

umblu hăituit pe un drum plin de pietre care se numesc rățacite. îmi horcăie plămâni obosiți de-atâta boală. fumul de tămâie ajunge prea târziu. aș putea să ard lumânări pe tălpile mele atât sunt de tocite. aș putea să merg cu un steag negru în gură atât îmi este gura de adâncă. aș putea să fac dragoste cu tine și moartă atât de mult tu și cu umbra ta sunteți în plămâni mei, în gura mea și în stomacul meu gol și mare.

aș putea de n-aș mai putea. crucea de sus și crucea de jos, ca aerul, pretutindeni. cu cât vreau să scap de cruce cu atât crucea mi se îndeasă în sânge, sub piele, în nas, gât și urechi. sunt toată o cruce. o cruce cu ochi nas și gura

o cruce fără lumânări, fără umbră, fără lumină, fără întuneric. o cruce simplă ca un cocoș tăiat. o cruce imensă ca un trup de fetiță oligofrenă o cruce ca o carte îngropată în pământ.

am spus că îmi provoc părul, pielea și sângele? am ajuns să nu mai produc păr, piele și sânge, să nu mai produc cruci și cuvinte, stau pe Terasa albă ca laptele și aștept să vină un cuvânt ca un câine jigărit și plin de păr. în vara asta părul de pe câine a căzut cu tot cu pielea lui.

FUGA POSTMODERNĂ III

Am intrat pe ușa din dos a poeziei cu un surâs stingher. îmi ieșeau de sub fustă, ca niște zdrențe, marile teme, cum ar fi Boala. Boala îmi dădea târcoale de când eram mică și s-a cuibărit în plămâni mei și în sufletul meu. plămâni și sufletul îmi sunt bolnave. scuipam sânge pe pereții casei, împrășcam cu nori de sânge ferestrele și eu voiam să intru cu forța în grădina ta. îmi alunecau prin vene șerpii teutonici ai bacilului mâncător de țesut pulmonar. eu te doream cutremurată de ochii morții din ochii mei.

ai putea tu să încerci să risipești îndoiala din sufletul meu ca pe o mică trăsură de aur în care stă închisă regina sufletului tău? ar putea această trăsură să alunece lin prin fața mea tocmai când cerul se întunecă și fulgeră ca un apucat? Doamne, trec acum peste orice îngăduință, peste orice lege și chiar peste tremurul fix din ochiul tău cel stâng atunci când ți-l închizi pe cel drept cu o voluptate fără seamăn. trec peste tine. trec și trec. de ce-aș mai ține socoteală de tine dacă și așa se spune că ești o mare absentă? dar absența asta vine ca o oaie, ca o turmă de oi, ca un tren plin de animale prinse între plăci mari de pietre și se aruncă, numai o dată, la picioarele mele. Doamne, câtă plăcere când oaia se lasă pe burtă și își freacă burta de picioarele mele. atunci picioarele mele se lungesc și aș putea deveni miss România sau miss Univers deoarece picioarele ating și sunt atinse

pe ușa din dos a poeziei mi-am agățat coronite din flori mirositoare și piei de animale tari, jupuite. mi-am împodobit cum am putut această ușă am uns-o cu un lac adânc și mi-am întocmit un sistem de oglinzi prin care capul meu pare desprins de corp și stă, așa, cu ochii holbați, deasupra canatului de sus al ușii. mi-a încremenit capul deasupra ușii lăcuite cu un lac adânc. mi-a încremenit sângele în cap. mi-a încremenit ochiul cât am privit. mi-a încremenit mâna cât am lucrat. mi-a încremenit poezia. dacă poezie este, atunci tu stai cu sabia deasupra capului meu încremenit cu ochii holbați și încremeniți și cu gura încremenită. lumina se strecoară ca un șobolan mic pe sub pragul ușii, vine, se adună și aș răcnește; orice ai face și oricât ai fugi și oricât ai căuta tu ești o idioată (metafizică) ce suferă intens. tu vrei să nu mai scrii tu vrei doar să fii, dar, tocmai de aceea, își spun eu, trebuie să scrii ca să fii și să fii ca să scrii tu ești trăsura de aur ce s-a oprit în dreptul ușii mele înmărmurite tu ești fața de masă din lână strălucitoare, neagră, și plină de ciucuri, din camera mijlocie. tu ești casa din interiorul ușii. și în interiorul ușii stau eu. (sau în interiorul meu stă ușa.) stă proptită pe amândouă picioarele, depărtate, cu o armă în mână. stă sigură pe ea și ea stă pe mine. așa gândeam în timp ce capul încremenit se holba înăuntru.

BLUES

Poate că niciodată nu voi mai atinge acest prag al unei tensiuni nu atât rele și nici bune cât pline de o dulce amintire, de o blândețe egală cu cea mai de neimaginat cruzime pe care o minte omenească și mai ales femeiască o poate trăi poate că plimbările mele lungi, sub auspiciile unei boli de un romantism, nu desuet, cât devastator, ar fi putut să provoace în jur, adică nu numai în creierii măcinați de vârstă cât și în inimă, ficat, intestine și sânge mai degrabă melancolie, un spirit de castă al celor bolnavi de plămâni

DINESCU - MARE DEZAMĂGIRE

de EUGENIA TUDOR-ANTON

Dezamăgirea se suportă greu, mai ales când cel care ți-o provoacă este un om pe care l-ai stimat și admirat, nu doar ca poet, dar și ident! Fiindcă cine a venit, în 1989, la mine, urmat de mulțime, să ne anunțe că „giga românească a explodat”? Că Ceaușescu nu „Cel mai iubit” și că regimul comunist fusese abolit? (așa credeam cu naivitate, toți, atunci).

Se pregătea să citească o „proclamație” către Mircea Dinescu, avându-l alături pe marele Caramitru.

„...mai că, vorba poetului Mircea Dinescu: **MARE LA FAȚĂ E PLINĂ DE PIEDICI**”. Și, iute de vulpe în pulover proletar a venit și l-a dat la o astfel s-a încheiat „cariera politică” a lui Dinescu, poetul.

Arachelian – în convorbirea de la TVR 2 septembrie – l-a numit pe Mircea Dinescu „cel de pamfletar al literaturii române”, fiindcă scrie, unele bune, despre diverși oameni politici ori

red că Mircea Dinescu este unul dintre cei mai și contemporani. În volumele sale: **Teroarea simț** sau **Exil pe o boabă de piper**, Mircea

excelează într-un lirism de o mare tate, un postmodernism precoce, născut din teribilism, indignare și plâns ascuns după de răs.

citesc versurile, pe cele dinainte de decembrie vreau să regăsesc azi pe fermecătorul **Frate, gemăn cu buclucul** de atunci. Pe acel „copil pe acel tânăr „bezmetic”, făcând tunde, dar și într-o expresie lirică unică în felul ei, adevăruri teribilismul imaginilor, fiorul liric de ndat, prin captarea și răsturnarea, numai întâmplătoare, a sensurilor, printr-o ameziere a or într-un dans echilibrat al paradoxurilor, într-o de vorbe impudice și pure totodată și o horă ar a imaginilor care convingeau, vrăjeau.

și poet, trubadur și arlechin – spectacolul poezia lui Mircea Dinescu, sarcasmul și ironia

ri bătărană mă făceau să simt „miresma înțeleg „căderea din somn spre echilibru”, mai ales, că **toți greșim egal**.

oare azi, poete, încă „un șarpe leagă roua în învins/ când azvârlim cu pietre și călărim

erbată durere răsfântă într-un erotism profund, ocratism, o lipsă de preocupare permanentă, de răspundere și de aplecare către aproapele tău și cu tine, tu, care ești mai bolnav decât mine flut și se rupe în fiecare zi de o mână și lungă,

ncăm în toate nimicurile orie și apoi ne prăbușim în anonimat am pentru bani și apoi arăm către seară, epuizați de efort, de luptă m.

ES te ori îmi doream să se mai repete starea mă excitam nu numai fizic cât mai ales cu creierul u mă mai voiai deoarece eram prea bătrână, poșteai prea bine și eram prea supusă

măcar nu știi că eram supusă plăcerii mele că rivalitatea îmi provoca ambiția și voința erate din pricina sângelui meu albastru eai către altcineva și eu îmi consumam în tăcere, acere adâncă, aproape de un sentiment asemănător izul, nebunia.

a de a nu mai putea să scriu, atunci, pe loc, nimic mult timp după aceea a de a mă ști înșelată, dar înșelarea presupune nu numai mare rapidă și o bulversare în ordinea r noastre consacrate căci noi avem și acest obicei e pune ordine în gândire în situațiile limită e cantanție totală, făcută unui zeu străin, u eram creștină, fanatică și perversă.

destinul”?

Îl călărim oarecum? Greu de crezut. Ni se pare, numai!

Mircea Dinescu scria cândva că „**liniștea e zestrea celor lași**” (s-a văzut) și nu se hotăra: „**sau înțelept voi fi, sau arlechin**”. Se pare că între timp s-a depărtat tot mai mult de înțelepciune! Preferând a doua ipostază.

Nu ne mai „terorizează” Sunul-Simț pe mulți! Cât despre „înțelept”, nu prea sunt semne! Mai degrabă poetul a preferat ipostaza arlechinului. Și, totuși, ce frumoasă, ce admirabilă era ipostaza de Hidalgo (din poezia cu același nume): „E totuși adevărul o palidă zăpadă/ sau fluture de noapte al cărui vierme sunt?/ Orb în cuvânt mai clatin cometele din coadă/ Așa cum don Quijote, desculțe mori de vânt...”

Spectacolul oferit de Mircea Dinescu la TVR2 nu m-a mai încântat ca altădată! Și nu fiindcă, așa cum scria înainte de '89, „**noi atărnăm de sfârcul unei sfiori/ mișcându-ne în teatrul sfintei glume**”. Ci fiindcă „sfânta glumă” a luat-o razna pe alt drum: un drum pietruit, se pare... Mircea Dinescu, politologul, vede azi o revenire a „Stângii” ca și domnul Brucan. Să i se fi împăienjenit privirea? Despre ce „revenire” poate fi vorba, când „stânga” asta nici măcar nu s-a dat la o parte și nici n-are de gând să o facă?

Dumnealui glumește usturător, cum îi e felul, pe seama Opoziției de la noi, dar mai ales a Convenției Democratice, se leagă până și de barba candidatului Convenției și numește „păcăleli” aranjamentele și promisiunile domnului Emil Constantinescu. Doar se face a nu vedea, a nu observa „păcălelile” și demagogia găunoasă a domnului Iliescu, cel mai preocupat de ocupația otomană și habsburgică și de plantarea pe viitor, în școli, a computerelor – o aberație, atâta vreme cât, în șapte ani de președinție, dumnealui n-a izbutit să facă să dispară, în școlile de la sate, păduchii și râia. Și n-a ridicat un deget ca să stopeze nenorocita prăvălire a monedei naționale, așa încât leul a devenit o biată javră fără putere...

M-a uimit optica domnului Mircea Dinescu – altădată de o îndrăzneală juvenilă fără margini, când „**alerga pe cioburi desculț ca la ospete**”, pentru ca în seara cu pricina să-i prezică (tot ca și Mafalda din Dămăroaia) o victorie electorală mult preavinovatului Petre Roman.

Mă mir că poetul, de o luciditate tăioasă ca o sabie,

Mircea Dinescu se uimește, la rândul-i, că într-o țară bogată ca a noastră e atâta sărăcie! Păi cum să nu fie? Ați uitat de marea **HOȚIE** și de **CORUPȚIA** aberantă din acest colț de lume? Nu „intermediarii” cum spune din vârful buzelor la Clipul Electoral PDSR domnul Năstase sunt principalii inovatori, ci conducătorii, preaputernicii zilei care **n-au schimbat** structurile sociale vechi, administrația cea veche, comunistă! Și tocmai asta se cerea ironizată de domnul Dinescu, **PROCLAMAȚIA de la Timișoara**! Adică, scoaterea bătrânilor „viermi” din galeriile săpate în pulpa bietului fruct al României! Dacă nu vor fi scoși nici acum, se vor îngrășa prea tare și vor pocni! Sau vor muri sufocați, într-un belșug supt cu lăcomie și, apoi, nemaivând ce roade, vor mânca până și coaja! Același lucru l-au cerut și cei din **Piața Universității**, persiflați de Mircea Dinescu, cel care înainte de 1989 scria cum că „în Scribărie, jos, să-mi joc urâtul/ succam istoriei deodată gâtul”.

În aceeași emisiune, Mircea Dinescu a mai afirmat că nu crede în „miracole”, deși el însuși a fost martorul unui „miracol” în decembrie 1989!

O fi având Convenția Democratică lipsurile ei, dar domnul Mircea Dinescu, acuzând-o că n-a făcut nimic și că promite mărirea pensiilor țăranilor – dar oare domnul Iliescu n-a promis și d-lui același lucru? – uită de acele numeroase „moțiuni de cenzură” ori „moțiuni simple” care n-au putut intra fiindcă erau stopate de majoritatea comunistilor aflați în parlament, îmbogățiți prin corupție.

Poetul drag Mircea Dinescu, cel care respingea o lume **a-normală**, o lume cu susul în jos, unde totul în rânduiala universală părea (și era) răsturnat, lume în care existau (și mai există și azi) „**inspectorii aștia de scutece/ cum răsucece ei puțin cheița paraboliei/ și fiul rătăcitor se întorce în brațele poliției**...” Mircea Dinescu, poetul, care își dorea: „în loc de odihnă alege-ți piperul...”. Mircea Dinescu a scris, printre altele, versul admirabil: „**se înserează iar în adevăr**...” Oare, așa să fie? **Se înserează iar în adevăr** sau, în loc să trecem podul (erai **proprietar de poduri**) pe malul **SCHIMBARIIL**, să vedem ce e **dincolo** (de comunism, firește) ne agățăm de o scândură ca să trecem Potopul? Nedumerirea și tristețea mea sunt cu atât mai mari cu cât Mircea Dinescu, „**proprietarul de poduri**” de altădată, care vedea o țară „cu mierea migrând pe nouri/ lemn de corabie bun pentru jug” și mai vedea cum „**țăraniii ies din tablouri**”, azi vede mai ales cu ochiul din „stânga”. Nu cred ca aceste opinii ale lui Mircea Dinescu să fie definitive. Oamenii se mai pri Pesc, se mai înșeală, iar „jocul”, „gluma” pot fi câteodată, chiar și la Academia Cațavencu, alături de drumul. Dar, sper, nu de cealaltă parte a „baricadei comune de la Uniunea Scriitorilor”, așa cum îmi scria, în 1981, pe o minunată carte a sa, pe care o recitesc cu aceeași admirație și azi!

BLUES

Aceste bluesuri impregnate de mirosul hârtiei al chitarei lui Paco de Lucia și al forței tale de a te ascunde sub masca de clown sunt exact ceea ce mi-am propus acum nici mai mult dar nici mai puțin într-un ritm egal și totuși rău prevestitor de plăceri carnale dintre cele mai rafinate când părul tău de pe piept, parfumat, amestecat cu fumul de țigară îmi provoacă o beție a simțurilor greu de descris iar coborând, cu precauție, pe linia de mijloc, mă refer la linia maronie a burții tale, așa putea să dau de o groapă, un lac, o fântână dar mă lovesc de un turn răsturnat în natură, atât de frecvent întâlnit și atât de puțin vizibil ca rezistență, încât mă sufoc.

Îți mângâi craniul, mâinile și chiar tălpile lungi și fine, îți mângâi casa, floarea incoloră, aproape neagră, de la fereastră, privirea ta stinsă de bolnav ce nu știe cât este de bolnav, îți le mângâi fără durere fără risipă, fără invidie, deși s-ar putea ca eu să nu am nimic din toate acestea cât cu o grijă ce poate înlocui sentimentul sfidător al dorinței patima lucrurilor ce au rămas în urma unui incendiu, violența posesiunii, căci se spune că sexualitatea este viu lentă și chiar acest capăt de lume pierdut cel puțin o sută de ani de acum încolo dacă nu pentru totdeauna.

ah, și cocoșul tău calcă cu tălpile mele, și trompeta ta cântă cu buzele mele și iubitele tale fac amor cu tine cu mâinile mele.

GRENADA

(revenge story)

Lui
Călin Căliman

«Am avut dreptate!» am gândit eu despre crima mea. Chiar dacă făcusem asta la numai opt ani și șapte săptămâni. În octombrie 1944 am prins curaj să continui spovedania.

Nu aveai încotro mi-a spus părintele Iorcoșan, când m-am spovedit atunci. Trebuie să taci din gură o jumătate de secol măcar, asta e canonul tău. Apoi a îngenunheat lângă mine. Toată barba lui căruntă era murată de lacrimi.

Părinte, dar i-am făcut chisăliță. „Eliberatorii“: m-au băgat în păcat. Cu o grenadă am făcut carne tocată... Jur.

Preotul plângea lângă mine, în genunchi, și eu mă simțeam tot mai ciudat. Aveam nevoie să-i povestesc ABSOLUT totul însă nu știam anume cum.

Jură, fiule, și te cuminec. Până aici, miroșise a levănțică. Acum, deodată, transpirase cam urât. Brânză împușită, cadavru nespălat, neîmbălsămat. Groaznic se speriasse părintele. Jură și sărută crucea. Până și crucea de aur cu diamante, și patrafirul, totul avea izul acesta. Intra în nas, în pori, în suflet. Asta nu se poate uita, nici peste o jumătate de veac.

Jur, părinte. Dumnezeu mi-este martor.

La șase ani după ce-a „explodat mămăliga“ socoteam: se făcuseră 52 de ani. Jur că atâta tăcusem.

Nu mă interesează în mod special cum am trecut eu prin anii ăștia. Totul a mers înainte, la vale. Printre hărtoape și bolovani. Printre multe câte se pot întâmpla omului. Deh, multe, nu toate.

Uneori, totuși, uneori visam. Doamne, cât minte omul și-n somn! Nici măcar o dată n-am visat CRIMA făcută în câteva secunde. Atunci. Orice visam, cam așa cum te-ar vizita duhurile sau niște filme necunoscute. Între timp, îmi duceam existența. Și totuși.

Prima dată, m-am visat călărind un ren. Mă concureau trei femei unsuroase. Erau îmbrăcate în blănuri și gheața troznea sub copitele renilor. Am ajuns ultimul și cea mai voinică dintre ele a ridicat un fel de harpon. Și a strigat „Ioane, gde moi jen?“

M-am trezit îngrozit, fără să înțeleg ceva. Vedeam un film fără nici o secvență. Miroase a rânced și a ger.

A doua oară, visam că mulg o cămilă. Eu, care habar n-am unde sunt țâțele cămilei. Umplusem o jumătate de găleată, când o tătăroiacă m-a gădilat cu niște țepi de trandafir. Ca să-mi spună: „Ioane, gde moi jen“. S-a prosternat în fața mea, și m-a descălțat, și mi-a sărutat picioarele. Găleata s-a răsturnat peste ele și peste dânsa. M-am trezit. Picioarele mele erau ude și calde. Dar nu m-am urinat niciodată pe picioare, în pat: la douăzeci de ani!

A treia oară m-am nimerit undeva, printre barăci ca de lagăr. Am intrat la întâmplare. Fugeam de un reflector care mă urmărea din foisor și mi-era frică. Înăuntru, o duzină de femei dansau printre paturile suspendate. Cele de sus cântau zdrăngănind farfurii de tablă și linguri. Mirosea a motorină sau petrosin, din belșug. Deodată m-au luat în horă, cineva mi-a vârat la gură o cană de trascău puturos. Mi-a ars gâtul, m-a apucat tusea. Erau desculțe, aveau cămășile learcă de sudoare. Una zdravănă a sărit să mă îmbrățișeze. „Ioane, no davai!“ a zis și m-a mușcat de buză. „Escio moi Colea niet, harașo budite vis, moi muj. Davai! Na conie!“

Brr! M-am trezit cu buzele mușcate. Mirosea a petrosin și trascău; de unde? A doua zi aveam examenul de diplomă. Mi-am susținut proiectul cu brio, iar comisia n-a avut decât o singură nedumerire:

Ioane, bravo. Dar cine te-a mușcat așa de rău?

Singur, tovarășe decan. Prin somn, deh, trac...

Visează mai puțin, tovarășe inginer.

corneliu omescu

A patra oară, despiciam un pește uriaș. Eu, care n-am pescuit nici măcar o scrumbie afumată. Nu știu dacă era morun sau nisetru. Îi scoteam cu pumnii icrele. Așa ceva nu mai mâncasem, cred că izul era natural...

Bistro, Ioane, bistro! M-am trezit înghiontit de o pistruiată veselă cu mâinile deformate de artroză. T ne mojeși rabotai cac moi Alioșa? Și mi-a mai dat un ghiont de m-am dus de-a dura. Vedeam că m-a zvârlit peste bord, peste pește, direct în apă. Dar m-am trezit pe covor; o aterizare cam dură.

Ce faci, Ioane? După ce aprinse veioza de pe noptieră, Zuța se încrunță. Ai călduri? Mai așteaptă două săptămâni, și nasc apoi...

A cincea oară adormisem în aerogară. În fotoliu, abosit. N-am auzit ce se lătra în difuzoare. Visam că mă hăituesc dulăi fioroși. Voiam să opresc haita. Doar că nu puteam deschide gura să cer ajutor și nu era nimeni să intervină. Dar se opri deodată o călugăriță catolică. Întinse o mână și cu cealaltă făcu semnul binecuvântării. Dulăii dispărură. Am îngenunheat intimidat și-am spus:

Măicuță, eram în legitimă apărare.

Absolvo-te, Ioane. Latiș era beat, cu ailanți, toți.

M-am trezit în genunchi, în fața valizei și a sacoșei, ca un caraghios. Am prins avionul în ultima secundă, când stewardesa începuse să urce scara. În cursa aceea totul s-a desfășurat normal. Doar că am fost foarte agitat. Cum am ajuns la Băneasa, am telefonat acasă.

Am ajuns cu bine, am bălbăit eu din cauza celor trei coniacuri. Am avut emoții...

Se simte, răsă Zuța. Ia un taxi, că-l plătesc eu. Dar să fii blând că puștoaica are examen de treaptă. Măine e ultimul.

Am răsufflat ușurat. Știam însă că aruncasem

grenada din podul casei, printre șase „eliberatori“. Nu mă iartă nici azi. Speram că al șaselea, „politruca“, n-o să-mi facă vizite-n somn niciodată. Multe mai speră omul...

Da, mă vizitaseră în vis toate femeile care i-au bocit pe cei cinci. Sau era o iluzie și mă iertase călugărița pentru toți? Am avut o vreme liniște. Nici o femeie nu mă mai condamna.

De fapt, aveam dreptate să-i nimicesc pe toți șase. Era în octombrie 1944, eliberasem iarăși Ardealul, plecaseră toți dincolo, spre Vest. „Na zapade, na Berlin“. Zăpăceală, ca în orice ofensivă-tăvălug. Români noștri, furioși, spre Budapesta. Sovieticii, buluc, cu „eliberarea“. Mă rog, era război. Dar în spate veneau cohorte de rechiziționări. Trei camioane „molotovschie“ de tip Ford, pline cu de toate se adăpostiseră în curtea din spate. Era o „haltă de ajustare“, un „mas“. Și se îmbătaseră crișă, și făceau scandal în curtea din spate a casei noastre. Nu era un spectacol pe care să-l înghiți. Mi-a sărit muștarul și-am devenit... asasin la opt ani!

Toți vecinii s-au ascuns. Isolda și cu mine ne distram cu „goștii“ noștri. Din pod mă pândea un oarecare vecin, își făcea cruce cu limba în gură. dar eu, îl vedeam? Nu. Doar simțeam că fiecare, acolo unde se află, se gândește la mine. Acolo Undeva. noi deveniserăm două păpuși vii, printre bețivi și nebuni, micuța Isolda și eu, „bărbatul“ în clasa a doua.

Buimăcit de „guleai“, mi-era rușine că mă agățasem și că „mă joc“ acolo. Focul era frumos, în proțap se prăjeau patru găște, doi purcei. Trei găște de la Isolda. Una, de la noi. Purecii, naiba știe de unde. De la noi erau și funia de ceapă, și castroanele, și furculițele, și drobul de sare, și borcanul cu boia, și butoiul cu vin. Abia astăzi știu că ei nu-s băut: de vin, ci de vodcă, și sunt sentimentali. Al dracui de sentimentali și pupăcioși. Ce-a fost acolo!

În uliță erau trei camioane nepăzite, captură de război. Că deveniserăm aliați împotriva fascismului, ce-i mai interesa: înghesuiau în camioanele astea tot ce puteau. De la satele din jur, de la noi. Saci de fâină, știuleți de porumb, bidoane de ulei, borcane de untură, șunci, funii de cărnați, de ceapă, de usturoi prosoape, cergi, perne, suluri de pânză, trei călcătoare ale croitorului Gertner, lanțuri de la firma Chebeleu, trei mojară și lăzile de medicamente de la farmacia Minerva a domnișoarei Mărioara. Obiecte cunoscute care îmi defilează prin minte și azi, după o jumătate de veac...

În cabina șoferului, în mașina din față, erau cutii cu ciocolată americană. Acolo, lângă foc s-a grăbit „politruca“ să ne adune. Avea grijă de copii, adică, de Isolda și de mine. „Eliberatorii“ rupeau copane de găscă, umblau cu baionetele prin purceluși, nici nu se rumeniseră îndeajuns. Asta le-a lipsit. Ne îndopau cu ciocolată, aveau mâinile murdare, și „politruca“ tunsă „cosmodemianskaia“, îi aplauda: „Kușite, za svoboda, za Stalina, kușite!“

Am tras-o, nu știu cum, pe Isolda în umbră, eram înclieat de ciocolată și plin de putere. Ei nu ne vedeau, se buluciseră la butoiul cu vin. Ca timp... am urcat în pod, în loc să fug. De ce caută omul să urce tocmai când e urmărit? Am împins-o pe scări pe Isolda spre pod, e un mister cum am făcut-o, și c-arr ajuns printre grinzi și marafeturi lângă lucarnă Priveam spectacolul din jurul focului.

Isolda mi-a dat un ghiont ușurel, m-am sprijit de ceva rece. Era o grenadă defensivă. Din alea, care seamănă cu ananasul.

Știam jucărioara asta, o cunoșteam din septembrie. Îi cam speriasse pehonvezi, văzusem cum funcționează. Înghițisem cinci batoane de ciocolată americană. Mă făcusem puternic, zmeu.

Am culcat-o repede pe Isolda între o trotinetă și un pătuț. Știa puștoaica să „asculte de bărbat“. Am ridicat ananasul, am tras inelul, și am numărat pag' la patru și l-am aruncat direct în foc. Apoi m-am aruncat peste Isolda. Îi făceam ghiveci.

Bubuitura nu ne-a speriat. Doar trecuse războiul printre noi. Dar m-am pișat pe mine. Un mărunt: rece umplea pantalonii. Ne-am curățat greu, cu boarfe prăfuite. Focul dispăruse, întuneric beznă.

Curios, am crezut că visăm. Nimeni, niciăieri. După socoteala mea, trecuse o jumătate de oră. Doa că, în timpul asta pierdut cu ștersul și curățatul, dispărut orice urmă a „musafirilor“ noștri. Cenușă, focului, cei șase cheflii, cele trei camioane, totul (Abia mai târziu am găsit călcătoarele, lanțurile mojarăle...) M-am despărțit de Isolda. Nimeni nu ne a băut acasă. Ne-au dat un ceai ciudat care ne-amorțit o vreme. Apoi am fost la spovedanie și-am tăcut o jumătate de veac.

Cam asta e tot. În rest, omul visează multe. Cum o chema pe „politruca“? Îi ziceau tavarșie: Marusia, mi se pare. Aș vrea s-o vizezi pe Marusia N-avea ea un soț care să mă viziteze în somn?

TELEFONUL

Încă nu se luminase și telefonul z bârnâi strivindu-mi ultimele minute de somn. Deși se afla lângă mine, refuzam să ridic receptorul și aceasta se datora, cred, nervilor care mă cuprinseseră. Astfel, eu credeam că mă izbumam, așa cum o făceam când eram copil. Refuzam, pe atunci, să mai mănânc seara, fiindcă irinții reușeau să mă enerveze. Se găseau să rădă decizia mea spunându-mi că cel ce suferă eu înt, nu ei, fiindcă eu rămâneam peste noapte amând. Și prin acel refuz credeam că îi înving pe irinți.

Acum gândeam la fel, că mă răzbun pe acela care îndrăznea să mă scoată dintr-un moment în care visam pentru prima dată frumos după câțiva ani de chin prin vis. Însă refuzul meu de a ridica receptorul nu aducea decât tot o suferință asupra mea, fiindcă nemernicul de la celălalt capăt al rului insista să-mi tulbure neuronii. Și cum orice idee insistență se materializează în final, ajunsei la o decizie răspunzând, dar păstrând încă ochii închiși.

Din receptor luneca asemenea unui șarpe o voce de femeie care mă făcu să largesc ochii parcă cu intenția de a o putea întrezări undeva în orizontul propriat al camerei. Puteam spune că visul meu continua însă pe altă dimensiune.

Nu știu de ce, dar la o voce atât de suavă și maternă totodată nu puteam să-mi imaginez decât o femeie din reclamele americane care te convinge să-i mângâi obrazul prin sticla rece a ecranului T.V. Noaptea grațioase unduiau în urechea mea alertată. Camera era încărcată de o pastă gri, aparent materială. Noaptea își lua ultimele șoale și se retrăgea greoi, lăsând loc mai seninei sale dversare.

Încă nu eram pregătit să răspund. Nu știam ce să pun, dar nici nu aș fi dorit să întrerup ceea ce îmi plăcea. Ascultam răstignit ca un golan pe patul mare și priveam un punct ales aleator în spațiul camerei unde vizualizam ceea ce-mi convenea, ceea ce instinctul meu liber, necenzurat de rațiune proiecta pe ecran.

Binecuvântam mental inspirația de a fi răspuns la apelul aparatului agitat, acum când cuvintele de lincolo mă mângâiau asemenea degetelor unui naseur din lumea orientală. De ce aș fi răspuns când femeia aceea lansa fluent spre mine șarje împovărate de senzori emoționali, făcându-mi camera să tremure. Frunze în adiere. Aburi în curenți reci. Blană de pisică sub înțepături de seringă. Clipoceam. Mâna care arestase receptorul era într-o mișcare ușoară și însoțită de un zgomot de papă. Degetele ștrangulau uneori elasticul deja încălzit și vibrant, alteori se flectau lăsând loc fotonilor care începeau să-mi zburdească încăperea, să se furișeze între ele și să se ciocnească. Doream ca vocea să continue. Vegnic. Nu mă interesa cine era femeia.

La ce e bună o identificare ce-ți poate năruie imperiul de satisfacții cu efect imediat, brutal de plăcut, și care ucideau în mine în același timp și curiozitatea și dorința. Nu puteam gândi că există sfârșit în asemenea situații. De fapt nici nu mă gândisem. Trăiam. Auzeam și... Stop!

Vocea încetează ca lumina unui bec spart de un copil cu praștia. În urechile mele un fluier al tăcerii se băgă și cotrobăi tot ce putea conține. Un craniu al unui om de 60 de ani. Pământ. Prăpastie.

După câteva momente de năuceală în care acel fluier strident îmi ciurui capul, mă ridicai zvâcnind și receptorul fu catapultat exact în peretele opus, trăgând aparatul după el. Nu-mi mai putea fi de folos, gândeam. Pe cine aș fi putut să mă răzbun că femeia aceea mă abandona ca pe o omidă țepoasă în acest spațiu care îmi deveni repede prea mic, mult, mult prea strâmt pentru gândurile ce mi le clădeam în acele câteva minute de ascultare a vocii ei. Prinsei și cartea aflată lângă mine, pe care o abandonasem în ajun, și aruncaii spre ușa deschisă. Falfăitul filelor ei părea o urmă lăsată de arhipile

unui stol de porumbei alertați de un erete.

„Nu se poate, trebuie să fac ceva. Însă ce?”

Dar confuzia îmi fu eliminată de vocea care se făcu iarăși auzită. Ieșea din receptorul zdrobit și căzut pe dușumeaua de parchet lăcuit. Probabil că atunci ea nu întrerupsese convorbirea, ci doar a făcut o pauză așteptând un semnal din partea mea. Dar pentru mine liniștea mă făcu să mă simt gunoi și de aici reacția.

Femeia asculta de la celălalt capăt al firului răspunsul meu prin acțiune, nu prin grai cum probabil s-ar fi așteptat. Era plăcerea de partea ei de a simți cum dispariția vocii din receptor a creat o reacție spontană, distructivă în mine.

„Mai ai cartea de vizită pe care ți-am oferit-o?”

Mă luminasem. Era femeia cu umbrela din parc. Cu ceva timp în urmă se întâmplase. Uitasem. Mi-o înmânasem cu un gest demn de „Cele trei grații” ale lui Botticelli. Cartea de vizită era pe jos. Căzuse probabil din paginile cărții pe care tocmai o aruncasem. Probabil că pusese în întâmplător între foile ei, dar peste care încă nu dădusem.

Vrui să întreb vocea de unde are numărul meu de telefon, însă era puerilă o asemenea întrebare.

„Știam că nu o să mă suni, dar totuși mai speram, undeva prin trupul acesta al meu mai sălășluia o fărâmă de îndoială. Nu, nu trebuie să

parodii

**Florentina
Maria Chețe**

LA TRAPEZ

(Luceafărul nr. 33/1996)

Tardivă disciplină (stupid aparat) să stai agățată de poezie acum când toată lumea are tarabe la colțuri de stradă.

Nici nu cunosc pe nimeni în afară de N. Prelipceanu, care, citând, mi-a scris că-s un fluture vinovat de tot ce-am făcut și în gând.

Poziția mea la trapez nici nu-mi permite să scriu decât cu celelalte două membre și, vai, cât de greu e să scrii în extensie...

După acest exercițiu stilistic cred că am dreptul la pensie!

Lucian Perța

devii infatuat fiindcă ți-am spus, știam. Știam că ești un bătrân neputincios în a lua decizii. Dar iubesc acest lucru. De aceea ți-am oferit șansa de a te apropia de mine, de numele meu. Cu ce te-au lezat obiectele din jurul tău? Înjură-mă dacă dorești. Alege tot ce crezi că îți freacă mușchii pectorali și aruncă asupra mea. Cuvintele sunt cele mai penetrante. Tâișul, vârful lor, are forță de pătrundere externă. Suferi? Dar ești un bătrân, cum ai fi vrut să te numesc, tânăr? Poate taur, berbec? Ești o epavă care s-a scufundat în imaginația mea, mi te-am însușit, îmi aparții prin această dorință a ta limită. Înjură-mă, paginile cărților pe care le scrii îți oferă spațiu, întinde-te”.

Priveam receptorul fisurat din care se ridicau cuvintele-lamă ale femeii cu umbrela și le ascultam imaginându-mi-o cum avansează spre mine, cu trupul dezgolit de haine strălucind sub lumina roșie a veiozei. Îmi oprii fantezia. Nu-mi mai doream nici vocea. Nu mai părea ea. Îmi cerea să nu-i uit oferta. Să o sun. Sunt doar alesul ei. Unul dintr-o mulțime, pe care l-a triat. Mai multe voci feminine se zbateau să evadeze din receptor pe acele limitate găurele ale capacului de plastic.

Am abandonat camera lăsând acolo duelurile dintre voci și am mers pe hol închizând ușa în urma mea, sperând să mă îndepărtează de ele. Aș fi putut să așez receptorul în furca aparatului însă îmi închipuiau că din șocul suferit în contactul cu peretele ar fi fost de prisos, el ar fi funcționat mai departe. Lucru verificat mai târziu când, după ce am rămas așezat pe lădița de pantofi din hol gândindu-mă timp de vreo jumătate de oră, am revenit în cameră și l-am trântit plictisit la locul lui. Plăcuțele acelea de plastic nu mă coborau, rămăneau zbârlite, drept răzburare împotriva mea. Atunci am izbit cu piciorul desculț în cutia aceea nemernică numită telefon.

Cuvintele de undeva din depărtare sau cine știe de unde continuau să se mai scurgă din intestinele telefonului ca niște ghiorăituri. Nu mai erau acele mângâieri materne sau acele articulații pe care prostituata de lux și le șoptesc lângă lobul moale al urechii făcându-l să se bălăngăne ca pendulul unui ceas mare de perete.

Bing-bangurile acestuia îți lovesc mușchii lungueții ai gâtului.

Atunci infernul plăcerii te împresoară ca fluxul oceanului. Cafeaua sau alcoolul pe care tocmai l-ai băut fuge prin tine pregătindu-te de lupta cu demonul Sex. Orgoliul de mascul, de canibal civilizat este înțepat. Cocota știe. Ți-o trage exact acolo: instinctul. Părul de pe piept și se încrețește. Se ridică. Străpunge aerul viciat al camerei de la hotelul de cinci stele.

Dar nu mai era nimic din toate acestea. Putea fi acolo, la celălalt capăt al firului, un robot pe care Dna l-a cuplat lăsându-i acestei mașini progresului să mă frământă pe dimensiuni variabile ale trărâmului nervos.

Ce mai urma? Să-l deconectez sau să tai cablul acesta odios? Nu.

Puteam să merg a doua zi la sediul Telecomunicațiilor și să le solicit să-mi anuleze telefonul. Cu o simplă cerere se putea rezolva totul.

Însă gena masochistă din mine mă determină să îndepărtează momentul deciziei.

Mă făcu să uit de prezent. De timbrul reverberant al vocilor tumultuoase care continuau să se reverse în spațiul deja luminat al camerei. Telefonul răsturnat obscen pe dușumeaua cu receptorul alături părea o lehoză care tocmai a dat naștere unui monstru cu suflu uman. Gâfâia. Suspina. Gemea. Îmi veni întâmplător în minte că de starea în care mă aflam atunci nu putea fi culpabil decât Diavolul. Asta în măsura în care el exista, fiindcă nu aveam cui să-i reproșez acest lucru. Pe cine să fi condamnat? Atunci am fost prins de un răs homeric. Nu este nici o exagerare. Veselia era pe măsura adversarului care îmi frământa intestinele și tot ce se mai găsea în acest corp viguros încă. Priveam patul cu așternutul mototolit. Faldurile cearceafului erau asemenea unui drum de țară cu șanțuri, cu gropi și alte asemenea prăpăștii și frământări. Râsul continua să mă scuture ondulându-mi burta acoperită cu fibre de mușchi și cu păr. Uram poziția telefonului nesimțit care mai scăpa lejer de ofuri. Continuum să răd și să mă apropii de el. Îmi privii degetele de la picioare. O singură lovitură era suficientă pentru a-i schimba poziția. Să-l întorc cu dosul la mine. Să-l batjocoresc, numindu-l nesimțit, obiect idiot. Curvă. Sperând să-l fac într-un fel să înceteze cu sunetele acelea excitante care îmi răsculau celulele nou apărute împotriva acelor deja pe moarte.

UN SCRITOR ȘI DOUĂ CĂRȚI ROMÂNEȘTI DIN FRANȚA

de TOMA GRIGORIE

E timpul să privim și să apreciem, integrator și fără prejudecăți de nici un fel, literatura română, indiferent în ce colț al țării sau al lumii s-a scris și se scrie. Scriitorii români trăitori în străinătate au jinduit (și jinduiesc) dintotdeauna la afirmarea lucrării lor pentru limba și țara de naștere, în fața neamului lor, mai mult ca în fața oricui de oriunde.

Cei 371 de Scriitori din afara granițelor țării (Fundatia Luceafărul, 1996) pe care îi adună Laurențiu Ulici în cartea numită, plus cei scăpați din vedere de autor, trebuie cunoscuți și apreciați în mod egal cu cei din țară, nici mai mult, nici mai puțin decât la valoarea pe care o relevă opera lor.

Unul din pleiada bogată a scriitorilor români din afară este și L. M. Arcade (Leonid Mămăligă), născut la Vaslui în 1921 și stabilit în Franța din 1946. Prozator, dramaturg și eseist, Arcade este animatorul exilului românesc din Franța întrunit în **Cenaclul de la Neuilly**.

Două cărți importante ale lui: **Poveste cu țigani** (proză), apărută la Paris în 1966 și **Teatru** care cuprinde piesele: **Ultima cauză a marelui Just**, jucată la Paris sub titlul **La Crypte et la Chèvre** (Cripta și Capra) și „basmul dramatic în IX tablouri”, **Scrisorile lui Condurică**, au fost editate de **Cartea Românească**, în acest an.

Poveste cu țigani este un roman alegoric și poetic, scris cu o forță expresivă originală și impresionantă, ceea ce a determinat critica să-l așeze pe autor în relație cu Urmuz, Mateiu Caragiale, Ion Barbu, dar și cu Joyce sau Céline. Mircea Eliade însuși a fost impresionat de **Poveste** și îi scrie lui L.M. Arcade o scrisoare, în mai 1966, din care următorul citat tipărit pe coperta a patra a ediției românești „...am citit **Povestea** și acum mă pregătesc s-o recitesc. (...) Am citit-o pe nerăsuflăte (și nu este bine, nu-i așa?), întrebându-mă mereu ce cunoșteam și ce nu cunoșteam din acest prodigios text. (...) Cum mă aflu eu însumi într-o perioadă de inhibiție și de „planificare» cu orice preț, admir la dumneata ce-am avut cândva, încrederea în creativitatea nativă. (...) Câte ar mai fi de spus! Mai întâi mitologia, apoi limba, proverbul.”

Povestea este, într-adevăr, o parabolă mitică despre destinul tragic al unui popor, cel român, care înfruntă o calamitate naturală exterminatoare, o secetă cumplită, pe fondul căreia se insinuează o dată cu foamea și pericolul războaielor, al confruntărilor posibile cu năvălitorii, dar și cu acest popor dificil al țiganilor conlocuitori. „Oricum ar fi țiganii poveștii sale – notează André Scrima în prefață – întruchipări ale jumătății de noapte a lumii, se vor lichidați fără cruțare de Domniile Cavaleri.” Dar așa cum „neghinele sunt amestecate grăuntelui celui bun, numai îngerilor le este dat să le smulgă, eschatologic la plinirea din urmă a vremii”.

Popoarele au fost totdeauna sub vreme. L.M. Arcade întruchipează aceste vremi implacabile în temății **Domni Cavaleri** de la care firea umană așteaptă pedepsele cuvenite, dar și izbăvirea. Timpul expunerii vizează începuturile, **Originea**, căroro le aparțin și acești exponenți ai istoriei și ai mitului: „De spus trebuie s-o spun cum se zvonea pe atunci. Cei dintâi, la capătul rânduieților, cu torțe și ăclii, pășeau, călare, Cavalerii Arzători. După ei cei Luminători, după ei cei Pustiitori. Unii ziceau că nu era adevărat, că mâinile și le păzeau de foc ca toți oamenii. Cei din urmă, neclintii, grei de putere, urnași în fier, hotarnici parcă pășeau, tot călare, stăpâni Stăpâniilor, înșiși Domni Poruncitori.”

Oamenii țării se închină în fața acestor forțe ale destinului, alți Crai de Curtea Veche, venerându-i

până la extaz, așteptându-i mereu și în timpurile grele, când satul intră în descompunere fizică și morală. Învățătorul satului, Antim, împreună cu Pavel, cântărețul bisericii, vor înfrunta zadarnic privațiunile inumane în căutarea Domniilor Cavaleri, spre a-i îndupleca să se întoarcă pentru a reda liniștea și echilibrul satului.

Năpasta foametei căzuse pe capul oamenilor ca o vrajă demonică, sucindu-le mințile și omorându-i. Țiganul Găoace, acaparând puterea în sat în lipsa învățătorului, angrenează și augmentează durerea și spaima. Mamele își plâng copiii cerând îndurare și ajutor de la popa Căruntu, care se dovedește și el neputincios și bolnav. Durerea lor îi oferă autorului prilejul de a prelucra elegiile noastre populare, mioritica jeluire, într-un limbaj de mare forță expresivă: „Taica bătrân, și-ai mei așa. Fiertură nu mai vor, nici coajă de prun și must nu mai am, nici nu era prea bun. Ori apă să le dau, ori busuioc s-aprind? Da' apa mea, neagră toată, s-a scurs din ulcele c-au pleznit de soare și cât a mai rămas e uscată. Poate s-o mănânce doar din puțin... poate nu-i otrăvă, ci venin. Da' nu să murim! Ori cum să-i alin?”

Povestea este captivantă, chiar dacă nu are un fir epic care să decurgă firesc, bazându-se mai mult pe alegorie și simbol. Faptele povestite, puțin verosimile la primul nivel de așteptare, sondând adâncimile reprezentării mitice, sunt viabile prin încărcătura emoțională pe care o dau imaginile poetice și muzicale cu iz arhaic, prinse în fraze cadențate și muzicale. E bine investigat terenul dezagregării ființei umane, al morții, ca de altfel și în teatrul lui, ceea ce a determinat critica să-l apropie de Ionesco și Cioran: „E aici Ionesco. E aici

L. M. Arcade
TEATRU

Cartea Românească

Cioran. E aici L.M. Arcade, cu imaginația sa, scriitura sa ce cară giuvaeruri și tigve pentru a ne face să pricepem lecția acestor țigani emblematici.” (Annielle Heliot în *Le Quotidien de Paris*, 13 ian. 1994). Nu altfel se exprimă și prefațatorul cărții de **Teatru**, Manuel de Diéguez: „Cioran, Ionesco, Arcade, trei poeți ai morții, trei dramaturgi ai conștiinței, trei maeștri ai hohotului printre morminte, trei drumeți ai profunzimilor. Explicația stă în aceea că toți trei au trecut prin iadul Istoriei.”

Trăirile personajelor lui Arcade nu sunt reprezentate firesc, obiectiv, dar potențele lor veridice nu pot fi anulate. În **Ultima cauză a marelui Just**, acest celebru intelectual de „stânga”, la 65 de ani, alături de Platon (porecla unui colaborator) și de tânăra secretară, înfruntă în Parisul anilor '70, un grup de țigani de la Carpați, ale căror nume sunt pitorești și simbolice: **Bui Bașa de la Brahmani, Cantemir de la Sorbona, Meluzica, Vaiava și Coconad**, două țigănci bătrâne, **Strigoiaș de la Partid, Pișta de la Bran, Mutu Psihanalistu, Fermecuș, Pușănel, Cele Trei Capete de Mort și capra „mefistofelică”**.

Țiganii revoltați îi cer revoluționarului să-i ajute sa-și dobândească drepturile, dar acesta încearcă să-i tempereze printr-un discurs în care auto-încorporează note ironice și satirice memorabile. „Dar nici vorbă să creez un front antisovietic, dacă se întorc țancurile progresiste! Ar fi o acțiune retrogradă, reacționară, pe care nu mi-o puteți cere, domnilor, în fond, socialismul republicilor dumneavoastră populare este totuși de stânga. (...) Am aflat că beneficiați și de un anumit confort în tranșeele dumneavoastră socialiste. Resemnați-vă, așteptați! Greșilele sovietice nu sunt decât accidente pe drumul speranței.” Replica țiganilor revoluționari, campioni ai faptei, vine prompt: „Bui Bașa: Destulă franțuzească! Pușănel! Apucă-i gagica (secretara n.n.) bine și trage-i un duș în sala de baie.”

Și în basmul dramatic **Scrisorile lui Condurică**, L.M. Arcade folosește același stil captivant, fructificând măiestrit valorile expresive ale argoului și jargonului românesc. În aceeași atmosferă încărcată de istorie și de mit, autorul introspectează spațiul românesc al „anilor '70”, cu aluzii de cele mai multe ori transparente la adresa politicii înfăptuite de **Geniul Carpaților** și de **Tovarășa Elena**, „numele de cod al măței Strigoaia”. La **indicațiile prețioase** ale lor, Cimitirul Grecului din cartierul Temnițari trebuie mutat în vederea construirii unei fabrici de săpun de toaletă. Un grup de studenți conduși de Goe Ștefănescu zis Huliganul se revoltă și ridică baricade din scriere suprapuse și din grămezi de oase de-ale domnitorilor români. Replicile sunt și aici savuroase.

Într-un cuvânt, notăm că L.M. Arcade merită aprecierile criticii („maestru al tragicomicului”), iar cele două cărți prezentate succint îmbogățesc patrimoniul literaturii române contemporane.

TOT DESPRE JURNAL...

de ALEXANDRU GEORGE

În articolul meu precedent am făcut câteva observații despre „jurnal“, o specie literară amplu afirmată în anii dn urmă, după ce în ultimul deceniu comunism el fusese drastic interzis, pentru că era tipul de scriere ce făcea însemnări referitoare la însăși acea perioadă. (Întâmplându-se să publicăm mai atunci un roman, Seara Târziu, 1988, care se folosea de respectiva modalitate prozastică, în afară de alte necazuri, a trebuit să explic într-o notiță pe ultima copertă că nu e vorba de un jurnal propriu-zis, ci de o creație, textul nereproducând existența mea între 1957-1959, datele alese pentru cuprinderea acțiunii). Experiența această m-a făcut atent și asupra unui fapt capital: că jurnalul trebuie drastic deosebit de „memoriile“ din care au apărut de asemenea o sumedenie, cam în aceeași perioadă de după ec. 89, dar care a fost îngăduită mult mai larg, mai ales când aparțineau personalităților istorice și se refereau la vremuri cât mai de demult.

Am înregistrat cu mare uimire confuzia de acest tip pe care o face d. Mircea Mihăieș în studiul său despre **Jurnalul tim și sinucidere**, unde vedem citați de-a rama pe Ion Ioanid și Lana Constante pe I.D. Sârbu (eroare de tipar pentru I.D. Sârbu), pe Ana Berberova (p. 8) dar și „splendidele pagini de memorii lui Argetoianu“ sau „filosofia prozei care alcătuiește în jurnalul tinerei greu mulțumit, Jeni Acterian, un fascinant desen covor“ în fine „scriitura contorsionată a unui criu la Rochelle“ dar și infinita delicatețe a unei pagini din jurnalul Sylviei Plath (p. 10) etc. În realitate, jurnalul își propune să fixeze cursul și evoluția unei existențe, prin notații fatalmente fragmentare și descusute, zi cu zi, în timp ce memoriile (sau măcar memoriul) are avantajul unității dintr-o anume zi, omit de cele mai multe ori marile evenimente istorice, sau le dau numai proporția uneori insignifiantă în care a fost trăită de autor.) Mai există și cărți făcute din fragmente onologice, ca și cum ar fi vorba de niște însemnări; e cazul așa zisului **Jurnal al unui jurnalist fără jurnal** de Ion D. Sârbu (un titlu cu multe privințe echivoc) dar și al **Jurnalului de viață** (un titlu vag impropriu) de N. I. Einhardt, și care sunt niște pseudojurnale, estând mai ales imposibilitatea de a confunda cele două tipuri de scriere. Diferența e și mai evidentă în cazul când același autor face însemnări zilnice (T. Maiorescu) și, mai târziu, folosește cam același material pentru a scrie o istorie a epocii respective. E. Lovinescu, în **Memoriile sale**, restrâns la notații telegrafice cu privire la ședințele Sburătorului, se folosește de ele mai apoi măcar parțial la redactarea **Memoriilor**; o comparație între cele două modalități ar preciza specificitatea fiecăreia în artă. Adevărata valoare a jurnalului constă în imediatitatea însemnării, ceea ce nu exclude revenirea asupra trecutului (dar în nici un caz

revenirea asupra textului) Există indivizi mai apti să scruteze efemerul și să surprindă sesizabilul cotidian, dar și alții care au judecata și privirea mai largă, ajutându-se mai ales de distanța pe care timpul o aduce între el și eveniment.

Ceea ce am extras eu ca o învățătură esențială din scrierea unui roman rezultat din ținerea unui jurnal, pe care l-am distrus de teamă, după ce am folosit pagini din el ad litteram, a fost că personajul care apare cu o semnificativă autonomie chiar și celui care a scris, este puțin „altfel“ decât se știe el însuși, adică „autorul“ – și asta poate pentru că eu am scris la el doar în tinerețe, între 18 și 31 de ani, când, așadar, nu eram perfect „cristalizat“; dar chiar și când scriam mi-am exprimat bănuiala că acela care l-ar putea citi, ar descoperi în autorul „care spune eu“ altceva decât și-ar fi putut închipui lectorul întâmplător, dar și cel care a scris. Totul se află prins în fatalitatea textului și din acesta iese și personajul la iveală, pentru oricine s-ar apuca să-l caute. Certitudinea „autenticității“ s-a clătinat în cazul meu după ce am scris nu mai mult de o sută de pagini.

Or, toată generația „trăiristă“, în frunte cu Mircea Eliade, tocmai asta a căutat cultivând jurnalul și a avut certitudinea că a găsit-o; să ne gândim la „romanul indirect“ al acestuia, dar și la **Jurnalul filosofic** al lui C. Noica, realizarea lui literară cea mai de seamă – ceea ce i-a smuls la apariție adversarul său Șerban Cioculescu accentuând admirative, pentru ceea ce criticul considera că ar fi calitățile de romancier ale autorului. Mircea Eliade a deschis drumul cu un roman de mărturisiri personale bazat pe ficțiunea prozastică a jurnalului, pentru ca ulterior însemnările unui Oct. Sultiu, Const Fântâneru, M. Blecher sau Ion Biberi să consacre un gen, în care nu putem considera precedenți pe Ion Codru Drăgușanu sau pe Cora Irineu (acestea fiind memoriale, în sensul strict al termenului). Să nu se omită apoi stilul de jurnal al volumului **Nu de Eugen Ionescu**, ca și majoritatea scrierilor publicate în 1940 de Emil Cioran; toate au ca punct de pornire și o revoltă împotriva genurilor consacrate. (Să notăm că I. Biberi a scris un important eseu **Problema**

sincerității în literatura subiectivă).

Împotriva jurnalului (de tip gidian sau nu, dar în tot cazul presupunându-l) s-a ridicat pe la sfârșitul anilor 30 G. Călinescu, autor a cărui etică și estetică zisă „constructivă“ impunea teza obiectivității (pe urmele lui E. Lovinescu, dar și ale romanului marelui realist din secolul trecut). El considera spectacolul narcisic al autorului de jurnale semnul sigur al neputinței de a exterioriza, de a construi, de a accede la adevărata creație. E posibil ca el să fi avut în vedere cazul clasic al lui Amiel, sau eventual al Mariei Baškirtzev, ba poate și pe al disperatului Barbellion, dar disprețul lui față de acest gen nu se poate susține. Există „creatori“ afirmați în genul „obiectiv“, de la Lev Tolstoi la Th. Mann, care au lăsat și foarte interesante jurnale; asta pentru a nu mai aminti de Frații Goncourt sau Jules Renard, care-și dublează „opera“ cu însemnări personale ce au ajuns să consacre un gen. Ce să mai spunem de acei scriitori care și-au dublat opera cu pagini de jurnal, cu mărturisiri deschise, foarte subiective, nu o dată impudice (D'Annunzio, Rilke, Kafka) despre care e exclus să nu fi avut cunoștință G. Călinescu...

Ideile acestea nu au fost adecvate vreunei situații nici la data emiterii lor; acum apar ca un anacronism naiv și retrograd. Câte lucruri nu s-au schimbat de atunci! Și o modificare semnificativă o constituie, după părerea mea, apariția aceluiași **Jurnal** (subîntitulat *glosse*) al lui I.D. Sârbu, prevăzută în mod neașteptat cu o postfață de... Marin Sorescu. Cartea aceasta mi se pare cea mai realizată și mai reprezentativă a autorului; celelalte nu m-au atras, iar multă laudă le dau ultime două romane nu mi s-au părut a avea vreo valoare. Jurnalul este cu totul altceva: scris cu vervă și umor, cu o energie și indignare ingenuă, realizând o tensiune continuă, chiar într-un registru limitat. Scriitor de temperament, de același tip cu Léon Bloy, Sârbu izbutește să se proiecteze într-un dramatic și donquijotesc corp-la-corp cu orice întâlnește, dând înfrângerii sale o aură de amărăciune strict umană, dar care nu e deloc a unui filosof și nici a unui înțelept.

Or, surpriza prezentării acestei cărți de către Marin Sorescu, un artist cu alt temperament și alt destin, surprinde și prin faptul că d-sa a negat mai demult jurnalului până și existența în literatura noastră. Iată ce scria în **Acești grefieri ai sufletului**: „Tot românul ar dori să aibă (?) un jurnal, dar cine să i-l țină? În ambele sensuri: cine să i-l scrie și cine să i-l păstreze? De ce nu scriem, în fond, noi românii jurnalele? Nu e vorba în primul rând de lenea noastră balcanică – pitoreasca lene balcanică – cu explozia de vitalitate și inteligență consumată în cafenele... (Caiete critice, 3/4, 1986, p. 70). Nu avem, oare, noi românii vocația jurnalului? Dar câți totuși (scriitori sau oameni publici) nu au scris jurnale, de la Maiorescu și Iacob Negruzzi, la Hasdeu și V.A. Urechiă, de la Al. Davila și Gala Galaction, în fine, de la Rebreanu la Camil Petrescu, Mihail Sebastian și Simion Stoilnicu, asta pentru a nu mai pomeni de oameni de știință ca dr. Fr. Rainer, dr. Gh. Ulieru, dr. C. Istrati și M. Simionescu-Râmnicăneanu... E vorba de inși care nu au încercat a-și exploata talentul literar, chiar dacă acesta nu i-a părăsit în ocurență. Cât privește jurnalele oamenilor politici (Al. Marghiloman, N. Iorga, Gh. Brătianu, Octavian Goga, Armand Călinescu) ele formează o listă aproape nesfârșită... de aceea recomandarea făcută de zâmbărețul Marin Sorescu jurnalului tragicului I.D. Sârbu pare să aibă, dar numai pentru cei care au pus-o la cale, un sens hazliu: nici poetul nu a avut vreo idee despre genul în care s-a consacrat autorul, nici acesta, petrecându-și ultimele sale două decenii de viață la Craiova, nu l-a întâlnit măcar pe poet, măcar pentru a-și îndulci amărăciunea „exilului“. Că tocmai acesta îl va recomanda lumii – iată o dovadă că jurnalele sunt cu totul incapabile nu doar să surprindă marile evenimente, dar nici să le prevadă.

Mircea Martin

SPRE UN POSTMODERN

Este Postmodernismul o problemă depășită a culturii contemporane? A fost doar o modă terminologică precum atâtea altele sau a pecetluit o mișcare literară, artistică, ideologică ale cărei resurse par acum, cel puțin pentru unii, istovite? S-a încheiat Postmodernismul aproape înainte de a începe sau a trecut pur și simplu, rezervele crescând formulate la adresa lui fiind doar un simptom al căutării unui nou termen? Iar acest nou termen va defini el mai bine, mai exact, corpul de opere și mănunchiul de tendințe atribuite până acum postmodernismului ori va reconfigura epoca într-o nouă entitate? Într-un cuvânt, ce rămâne deficitar, termenul ca atare sau mișcarea însăși? (Întrebare posibilă, bineînțeles, numai dacă preferăm comoditățile nominaliste iluzia realistă).

Pun aceste întrebări nu spre a da satisfacție celor care astăzi fac alergie când aud de postmodernism – snobismul lor este de aceeași factură cu cel care a produs proliferarea aproape incontrollabilă a termenului acum 10–15 ani – ci spre a pregăti terenul altor întrebări. Dacă admitem că problema postmodernismului e depășită, putem susține că e și rezolvată? Dacă el nu mai este, știm măcar ce a fost? Cu alte cuvinte, am ajuns la ora unui bilanț postmodernist, suntem deja în măsură să analizăm moștenirea lui și să imaginăm viața de după postmodernism?

Postmodernismul este numele care se dă în ultimele decenii unor manifestări care nu sunt numai literare și artistice, spre a marca, fie o continuare în ordinea modernității, fie o soluție de continuitate față de modernism cu diversele lui versiuni istorice resimțite acum ca depășite. Echivocitatea (cel puțin inițială) a termenului sau poate, mai exact, ambivalența lui nu pare să fi fost reduse de evoluția curentului ca atare. Astăzi încă înțelegem prin postmodernism despărțirea de modernism – disociere cronologică și, mai ales, tipologică –, dar și posteritatea modernismului. Posteritatea modernismului are, la rândul ei, două sensuri: pe de-o parte, înseamnă prelungirea unor elemente caracteristice acestuia și întrepătrunderea lor cu postmodernismul – care e o mișcare prin excelență inclusivă –, pe de altă parte, interpretarea și re-definirea modernismului însuși. Căci însăși apariția postmodernismului și apoi cristalizarea lui conceptuală au provocat o nouă polarizare a trăsăturilor, o redistribuire a lor între cele două curente artistice și, în general vorbind, ideologice.

Ce se întâmplă? Nu numai că anumite soluții pe care le considerăm tipic postmoderne se dovedesc a fi apărut în plin

modernism (și, uneori, mult mai devreme!), dar principii ce păreau a fi constitutive modernismului sunt atribuite acum postmodernismului. Norman Holland, de pildă, dar nu numai el, consideră că decisivă în postmodernism este relația text-cititor, în vreme ce în modernism predominant ar fi raportul între autor și mesajul textului. Ar urma de aici să credem că Valéry, unul dintre clasicii modernismului, făcea o profesie de credință postmodernă când scria că „schimbarea cititorului antrenează o schimbare în textul însuși”? În orice caz, astăzi e mai sigur ca oricând că așa-numita „dictatură a artistului” în modernism (renunțarea, printr-o altele, la criteriul verosimilității, abstracționismului etc.) n-a însemnat o întărire a dependenței acestuia (și a operei sale) de receptor. Poate că diferența față de vârsta postmodernă ar putea consta în faptul că acum autorul conștientizează deplin această dependență și, mai mult decât atât, o face explicită chiar în cuprinsul operei, o pune în scenă.

Au existat, desigur, manifeste spectaculoase ale postmodernismului, de n-ar fi să ne gândim decât la textele lui Olson, ale lui Leslie Fiedler sau ale lui John Barth. Ele sunt îndreptate cu precădere împotriva tiraniei raționalismului și umanismului, ca și împotriva formalismului modernist. Totuși, dacă privim lucrurile în ansamblu, o impresie ni se impune: despărțirea de modernism nu s-a realizat atât printr-o mobilizare polemică, prin opoziție susținută, cât, mai degrabă, printr-o des-tindere, saturație, oboseală în raport cu tensiunile întreținute de modernism. Înnoirea are loc, de această dată, prin demobilizare ideologică. S-a și vorbit, de altfel, despre „sfârșitul ideologiei”.

Noutatea postmodernistă există, indiscutabil, și trebuie definită în ciuda unui dispreț programatic pe care îl afișează unii autori față de ea. Experiența postmodernă ne invită chiar la o redefinire a conceptului însuși de noutate: o noutate care nu-și mai asociază progresul, o evoluție care nu mai e deloc incompatibilă cu întoarcerea în trecut. Este, poate, nevoie să amintim în trecere că nici în modernism ideea progresului artistic n-a fost acceptată ca atare și cu atât mai puțin ca un progres de valori. (Croce a avut aici rolul lui.) Evoluția însăși a formelor le făcea pe cele vechi desuete. Teoretic vorbind, desuetudinea nu mai există în postmodernism, adică nu mai este valorizată negativ, cu excepția, poate, a unor forme artistice moderniste de dată mai recentă. Altfel, elementele vechi, „desuete” sunt privite din alte unghiuri, lor li se atribuie alte funcții, sunt, într-un cuvânt, re-ciclate.

Noutatea în postmodernism se obține mai ales prin recontextualizare.

În mentalitatea postmodernistă, întoarcerea în trecut nu se mai face obligatoriu în sensul și cu scopul actualizării. Dimpotrivă, acum se cultivă anacronismul, mizându-se nu pe contratimp, ci chiar pe desuetudine. „Clasicii – contemporanii noștri” rămâne, din acest punct de vedere, un demers tipic modernist. Cultivarea trecutului nu mai e sinonimă cu o influență asumată resimțită inconștient. Filiația nu mai reprezintă un raport pertinent în postmodernism; de altfel, preluările, citatele nici nu se mai menționează, urmărindu-se doar satisfacerea pricepătorului al cărui orgoliu e mângâiat cu prețul unei abateri de la programul anti-elitarist caracteristic.

În modernism, lucrurile erau clare: apartenența la trecut, ca și aceea la prezent, erau marcate, miza aducerii în prezent era codificată. Jocul (și efectul intelectual ori estetic) se crea tocmai din disocierea celor două coduri. În postmodernism dispare nu numai marca apartenenței, dar și autoritatea codificării. Se produce o juxtapunere de forme, formule și coduri care nu compun o sinteză, un întreg sau măcar un sens unitar. Plăcerea pare să fie a combinării, nu a selecției. Cum se vede, eclecticismul este, la rândul lui, re-valorizat. Adițiunea de elemente eterogene și absența ierarhiei interne sunt trăsături ale operei postmoderne a cărei noutate nu se mai definește prin unitate.

În retrospectivitatea lor, autorii postmoderni nu privilegiază perioada modernistă, dar nici nu o evită, tot așa cum, programatic vorbind, se disociază de modernism, însă nu-i refuză succesiunea. Ar fi fost și greu de conceput o asemenea ruptură atâta vreme cât există dubla apartenență a unor nume ca Joyce, Pound și chiar T.S. Eliot. Comentariile, preluările, parodiile postmoderne pe marginea literaturii imediat anterioare, de pildă, reprezintă, în ansamblul lor, o critică la adresa postmodernismului și, în același timp, o fixare a lui prin eliminări și revendicări retrospective.

Este, poate, acum momentul să subliniem un fapt care a trecut, în genere, neobservat. Termenul de „modernism” ca atare nu a fost legat de începuturile și afirmarea respectivei mișcări care a fost una sacadată în etape și diversificată în formule artistice purtând nume diferite (simbolism, expresionism, cubism etc.). El a fost convocat abia târziu, spre a denumi un ansamblu de opere și tendințe ideologice și artistice, însăși apariția postmodernismului constituind în această succesiune a faptelor un moment decisiv. Spre deosebire de postmodernism, care a însoțit de

M NEȚĂRMURIT?

nceput producția culturală respectivă, modernismul este o elaborare conceptuală în raport cu operele aferente.

Definindu-se ca postmoderni, autorii aveau să definească modernismul însuși. Fiecare sub un singur nume a tendințelor a trebuit să fie însoțită (dacă nu chiar redată) de unificarea vechilor forme și linie care devin astfel **tradiție**. Balizarea modernismului e semnul sigur **toricizării** lui. Ceea ce înseamnă, desigur, nu există – și că nu va mai exista – un modernism **după** modernism sau, ca să fie clar, după postmodernism.

Modernismul este, așadar, o parte a modernismului. Această propoziție nu este înțeleasă... literalmente și în toate sursele. Orice act de postmodernism presupune o raportare la modernism, la un modernism. Conceptualizarea nu trebuie să împiedice reprezentarea, de fiecare dată, specifică. Fiecare autor postmodern este și condamnat în același timp să conceapă și să reprezinte modernismul. S-ar putea ca diversitatea și incertanța a manifestărilor postmoderne să vină și de aici.

Diversitatea domeniilor de realizare are și ea un caracter incontestabil. Accepțiile termenului variază de la literatură la arhitectură, de la muzică la plastică, de la literatură la muzică, fiecare cu tradiția lui proprie și specifică în lăuntru careia se pot stabili alte distincții între practica artistică și teorie, între discurs și meta-discurs. Se vorbește, de altfel, de postmodernism nu numai în filosofie sau teologie, dar și în teologie. Trecând de la spațiul cultural la altul, din Europa în America de Nord sau de Sud, sensurile se schimbă din nou, inevitabil. Postmodernismul german, italian, american, japonez sau cehesc. Numim la fel realități diferite. La toate acestea se adaugă o extensie geografică a termenului care amenință să ne împerecheze tot ce nu mai poate fi numit cu un termen deja cunoscut.

Cu tot ce s-a întâmplat până acum și cu tot ce se va mai întâmpla, căci există încă teritorii de neexplorat și termenul nu și-a făcut încă toate rosturile, ar fi greșit să spunem că ne apropiem, de fapt, spre un postmodernism **armurit**?

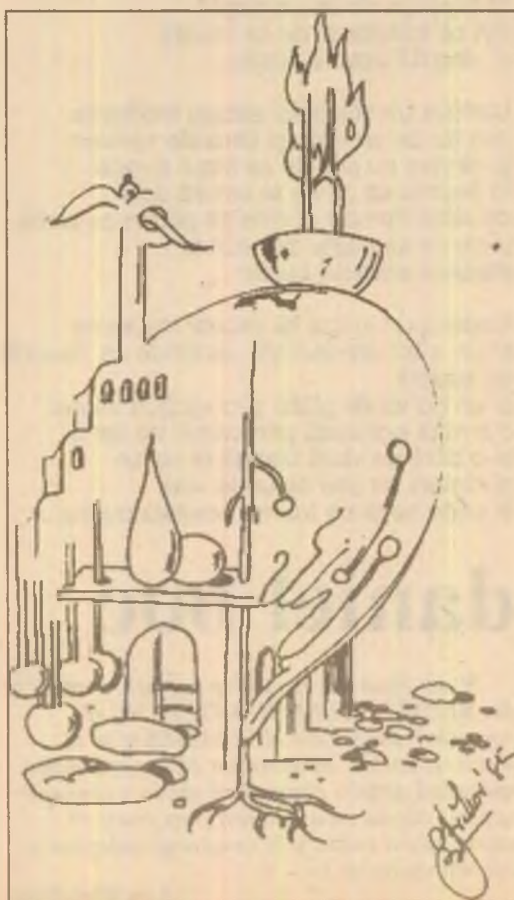
Toate marile curente literare și artistice au fost găzduite de polemici cu tradiția, cel puțin în unele faze ale afirmării lor. Polemica atinge vârfurile în Avangardă, când e sinonimă cu o revoluție totală, cu un refuz global și esențial. Chiar și la Avangardă, existau preluări, judecăți, alianțe interesate, alianțe, revalorizări, restaurări. Programele diverselor avangarde nu găsesc nimic de restaurat, ele neagă totul și exercită chiar o teroare

a acestei negații.

Postmodernismul e prima mișcare care nu adoptă o strategie polemică față de tradiție, întregul repertoriu al acesteia din urmă fiind reconsiderat spre a fi utilizat, pus în valoare, chiar dacă din perspectivă ironică ori ludică. Am putea chiar spune că trecutul istoric, literar și artistic devine pentru postmoderni ceea ce era altădată **natura** însăși pentru Baudelaire și pentru modernii: o „pășune pentru imaginație“. După excluderile și constrângerile Avangardei, o asemenea deschidere largă a fost, fără îndoială, resimțită ca o eliberare.

Oricum, această reîntoarcere a postmodernismului trebuie considerată o reacție la acțiunile violente de **de-legitimare a tradiției** pe care le-a desfășurat Avangarda. Între negația radicală a trecutului și recuperarea lui nediferențiată apare o incompatibilitate, un criteriu de cenzură. Numai printr-o eroare de percepție istorică se poate confunda, așadar, Neoavangarda cu Postmodernismul sau, mai exact neoavangardele cu postmodernismele. Confuzia s-a făcut și se mai perpetuează încă la unii comentatori.

O asemănare de fond există însă între Avangardă și Postmodernism în ciuda a tot

ceea ce le separă și ea rezidă în ceea ce aș numi **anti-clasicismul lor funciar**. Ce înseamnă asta? Poeții și pictorii avangardiști aveau sentimentul că protestul pe care își propuneau să-l transmită se atenuază și chiar se epuizează în aparență și transparența formei. Și atunci ei neagă forma însăși. Negație care nu va putea fi niciodată dusă până la capăt, rudimente formale rămânând chiar și în cele mai îndrăznețe experimente exact în măsura în care acestea erau reușite. Aici vehemența atacului avangardist întâlnește ultima – **inexpungabilă** – **redută**: convenționalismul ireductibil al oricărei opere de artă, altfel spus, clasicismul ei inerent.

Fără să urmeze un asemenea traseu interior, autorii postmoderni sunt implicit anti-clasici câtă vreme nu mai mizează pe unitatea operei (garantată de centralitatea subiectului). Din acest punct de vedere, am putea spune că adevăratul sfârșit al clasicismului îl reprezintă nu Avangarda, ci postmodernismul.

Pe fondul acestei asemănări apare însă și o deosebire importantă: în vreme ce Avangarda mai credea încă într-un sens inteligibil și universalizabil, postmodernismul întâmpină problema sensului cu un scepticism dinainte edificat. Exasperarea avangardistă venea din conștiința incapacității de a ne da seama printr-un discurs coerent și unitar despre o lume haotic diversificată. Postmodernii nu simt nevoia să mai nege nici arta, nici lumea; pentru ei lumea se prezintă de la început ca plurală și incontrollabilă. Dacă modernismul proclama și verifica (pe urmele romantismului) ireductibilitatea individului, postmodernismul afirmă ireductibilitatea lumii însăși. În ciuda revoltei sale anti-artistice, Avangarda rămâne încă de partea modernismului, a cărui culme și limită o reprezintă. Atât modernismul, cât și Avangarda susțin sau mențin încă o diferență specifică. Oricât de imediată s-ar dori eficiența Avangardei, intervenția ei în real are loc dintr-un plan diferit, inconfundabil. În ce-l privește, postmodernismul se situează în chiar imanența realului.

Perioada postmodernă este una în care, pe lângă multe alte distincții ale tradiției și ale modernismului în primul rând, tind să dispară și acelea – fundamentale – între literatură și viața propriu-zisă, între ficțiune și realitate, între cultură și natură. Literatura, artele sunt concepute ca o parte a vieții, viața însăși e considerată literatură. Câtă literatură atâta viață și câtă viață atâta literatură – ar putea fi deviza erei postmoderne. Câtă ficțiune atâta realitate și invers. Nu spunea Nietzsche că lumea este sau a devenit o poveste, că lumea se confundă cu povestea ei?

Aici parcă nu mai e vorba de o simplă indistinție, ci de o sfidare a incompatibilității, a contradicției ireductibile: ceea ce este în spiritul postmodernismului pentru care logica tradițională, liniară, întemeiată pe principiul non-contradicției, încetează să mai fie valabilă. Dar e aici ceva mai mult (sau mai puțin) decât atât: propozițiile de mai sus nu trebuie înțelese într-un sens substanțial, ci într-unul relațional. Altfel spus, atât viața, cât și literatura își pierd ceva din consistența lor specifică – viața din materialitatea ei, literatura (și artele) din formalitatea ei (lor) – spre a se lăsa definite de înseși raporturile pe care le întreține una cu alta. Este acesta un mod de a afirma sau recunoaște că nu numai literatura are un caracter simbolic dar realitatea însăși. Filosofi și oameni de știință converg în ultimele decenii spre o asemenea reprezentare.

ioan romeo roșiianu

La băcănă din colț

se vindea viață la kilogram

Din zorii de zi încă netreziți la viermuirea
vieții
bătrânii își duc scăunelul și umbra
la băcănă din colț rând pentru rândul ce va
să fie
mai lung ca amiaza aceasta gândită visată

la băcănă din colț se vindea viață
la pungi de un kilogram frumos ambalate
în celofanul transparent al dimineții
stăteau la rând babele sperând să mai
apuce

una pungă una zi de irosit amintiri nepoților
din marginea sufletului vecinei de palier
mai tânără c-o umbră mai neștiutoare cu-n
fel de

mâncare c-o prăjitură de casă mai tânără
ca ieri când își ploua cerul zărilor frânte-n
depărtări efemere și-o fata morgana-și
ițește-n amiezi

de nisipuri tăcerea și-o lacrimă împodobind
ochiul cu

încă o jale măcar cu încă un of trece
limpezind

vedenia ochiul se-nchide șoptit îngânând
tănuiri

orbului cu baston albit de durere îi tremură
strada sub picioarele oarbe și ele-n pantofii
uzați

și-un lămpăș de poem se stinge-n cuvinte
ropsite să fie

noapte zice el să fie zi șoptesc păsări de
rouă

în fiecă dimineată sub frunze pe frunze pe
flori

sub flori în iarba tăcută și ea se-ncheagă
mireasma și-n treacățul timpului rânțed se
doarme

se moare cu inima în piept și nimeni nu știe
că-n fiecă dimineată la băcănă din colț
insomnia își strânge vedenii speranțe în
pungi

de un kilogram transparente celofan
inventat

special pentru zărit viața în cenușă de ziuă
deplânsă

kilogramele de viață lăncezesc așteptându-
și cumpărătorii

muritori de rând viețuitorii plini de speranțe
și foame de-a fi

trăitorul ce ste și azi trăitor lăncezesc
kilogramele

de viață în lăzile frigorifice ale lumii doamne
icnind la mireasma orgasmelor duse pe apa
sâmbetei

la fel ca tinerețea putrezită prin patimi prin
paturi

cu sau fără saltea relaxa relaxantă și ea
când

la băcănă din colț se vinde viață la pungi
de un kilogram frumos ambalate în
celofanul transparent
nici-un tânăr nici-o tânără nu-și vinde
somnul

de dimineată mai dulce ca mierea de mai
pentru coada aceea de umbre și scaune
puse la rând
doar bătrânii se tem de ziuă de mâine și
azi...

Prin inima mea

Era seară și prin inima mea mărșăluia frigul
și nu știu de ce s-a întunecat umbra aceea
de foc

pierzându-și cadența stângace s-a lăsat
liniștea

grea seacă mireasmă de adulmecat zorii

zoriți

în revoltă de simțuri e loc de turnir și de
patimi

arzânde zbateri de trup îngemănează zarea
îngrădite îndemnuri, morală a celui ce este
ce tace

cuvântul orbit în șoptiri inutile
e mai greu ca lumina din raze plâpânde.

Era seară și prin inima mea mărșăluia frigul
și nu știu de ce s-a întunecat umbra aceea
de dor

de ce s-au întors în mine toate cuvintele
mute

de ce m-am apucat să scriu într-o limbă
știută.

Era seară și prin inima mea mărșăluia
frigul...

Undeva, un viscol

Undeva un viscol își ascute insomnia
și nimeni nu știe de ce se face iarnă
în târgul cu pereți vâruți
în fiecă an de ce se naște
din ce trăiește și de ce moare
și viscolul acesta pustiu...

Undeva un viscol își ascute insomnia
și-n toi de amiază își tihnește venirea
și nimeni nu știe de ce frigul e rece
în fiecare an de ce te ustură ochii
de albul murdar al ninsorii pătate cu urme
și de ce se naște din lacrimi
durerea aceasta pustie...

Undeva un viscol își ascute insomnia
și-un cânt de-nserare ascunde în freamăt
de șoaptă
și-un hohot de plâns și-o vară în minus
c-o rază-ngețată prin colțuri de lume
și-o dâră de viață uscată la colțuri
și nimeni nu știe de unde vine
și unde se duce trăirea aceasta pustie...

daniel boc

*N-am făcut decât să aleg poemele românești
din NEUME (ETERNUL ANTERIOR) și
poemele franceze din HERBALIES și să le
trimit revistelor, cu speranța că le vor publica,
spărgând astfel – chiar dacă târziu – aberația
potrivit căreia un asemenea poet poate să
existe fără a exista și în conștiința colegilor și
contemporanilor lui.*

Ana Blandiana

Prizonierul iubirii

... un trup de umbră nu
poate cuprinde întreaga lui noapte.

Și-i viața
amânată mereu, în moartea
fără moarte o ultimă Thule...

Ochii mint? Învață
cum să vezi doar cu inima,

cum grațiatul
silogismelor s-a aruncat dinaintea
primului glonț rătăcit

Ma trag din...

Mă trag din preajma jucăușelor mere,
cresc fetele și vor mai crește încă, milă
și-ncredere orice bătaie a aripei,
copacii prind să cânte, apucă mâna mea
potirul

prin frunza răsturnată; a mai căzut
o trapă și altele curând, adânc în noapte
vântul deretică prin casă și fermecat
ascultă

jerbele florilor cuprinse de flacără și
rugăciuni, și murmură pe lângă ziduri
pâraiele de lapte... Beteag
sub un obroc violaceu! Stinsa lumină
se-aprinde unde, tot ce-aburim îmbună alte
lumi, de ce mă fugăresc jivinele ogrăzii
o! plânsul liniștit al veșniciei
și datorita de a-l face vers... Se scutură
lin cerul; cum dorm părinții greu, cu

geamurile
vraiste, alt frate fiecare mai ferecăm în
visul și belșugul mărilor simple, răvășitelor
alburii... În toiul harului ne dregem
singuri crucea, acolo – acolo, dar nici un
zgomot

viu, nici o distanță fără mântuitorul,
un drum legat și oblu oblu oblu

Ultim poem

Părerii de iubire în șoaptă, aer și
iarbă din belșug. Vocea mea prin
ziua încheată; o teamă de cântec îmi este
chilia, om sub delir colectiv

Mă singur ascultam vai
băutorile nocturn
intră-n cămașa ta și dezbracă la tine
năluca femeie de veacuri!

Un înger poezie răsădim
în ghicitoră, în golul strigătelor cugetării
o oaie și atâți păstori o confrerie
de meditative. Când fiul se naște în mine și
eu din nou am fost copilul lui,
la epidemii aqua virgo
prefirată-ntr seceri...

Mult roditor neantul, saturnalii, se
facea că puneam inima drept petec al
tavernei

sleitelor fețe cuvânt,
o rouă în cenușa vânturată.
Răpirea luminii cu glas – din adânc
lipsa binelui nupțială era

Isusiri

Se ofilește între porți
imaginea sângelui, soarele
fără motiv golit.

Roua pe strune
numai așa se explică: pasăre
când în teatrul meu vin
toți să ocolească focul,
fructul larg întins.

Dragoste nu e
viață și moartea
cântec poate;
adorm trăind ale
sălbăticiei adâncimi.
Să-i doresc în gând,
o amintire doar un grai întrebă
... adesea căutând, amestecând,
lin primejdia a
trecut din iarbă întru om

c de înluneric
închis în sine, adâncă și rece
e de iezer.
iere molatică. Rânduire.
rișul îngerilor despletit,
irea lină sub alint, nesămănată
ire. Mai ales, mie pierdut, mie
irea cu trandafirul
stingher în somnu-i rotund...

albăstrime risipită pe jos
loare divină!
ntrul unei frunze a început
ul. Snopii nalbelor
pât năruit; pătimaș un râu,
ă sub oasele pădurii.

e nu mai sunt în toate mințile.
nent de rășini. Ploaia
apară, inima lui cățărătoare printre
stele
cade. Trepte de bufniți.
a la teologia e studia le donne...

im cu genunchii înverziți.
ul așteptării

în lăi
t putregai de fag născându-mă
ureche, prezumtiv sub vâlcea
tu mai spornic la jocul de popice.
că m-am apțiuguit în somn, a fost
gașului să-i prin o sărutare; aci
rând știu izlaturi destule...
u-ne-ar focul, de la negru către
alburii

e zboruri, zborul a cuprinde
nea noastră și Mariei Magdalena

sâni. Împărtășire, împărtășire
ritatea poemului cu minunea
D
că devoțiune! fragil
desfătare pentru secretul om...
et străinul – sfânt dar scrise
celălalt țarm dinastiile, noii
ri, rumegarea fetiei.
ă o frumusețe
prin desperare. Nu trăim
lăsăm pe seama clipei
area problemelor de intimitate, zăruri
se-n privirea orișicărui...
erurilor – rază celor îndreptățiți, uimiri

confruntate cu patima,
ri probate cu roua migrării.
e oglindit în scoica vechilor lumi
ecului? ale fandărilor?
e taine jertfite întru desfacerile
fără de scadență

o nuova
dinlăuntru extremelor și iată o
avidă de ea însăși
ându-și licărul. Jurîmprejur al
lor. Lumină
vă!... Ce altceva poate
lu decât tăiușul indicând de unde
unde însoțim marea iubire doar
rătate? Ești
ă; sunt un fapt; cineva rămâne
să insiste, să cedeze
vreo înfloritură
eun stil.

azi murim. De acum e vreme și
ascunsul
: a găsit aci spațiul îndurare. Când
al pe vale brusc vom fi...
i semănat, nu am secerat. Absentă
ea traversează făptuirea orbitoare
ență. Un egal: o vină.
numai am crescut
și printre cuvinte de demult.

APOCALIPSA PLOIEȘTEANĂ

de AL. CISTELECAN

Prăpastia regală (Ed. Universal Cartfil, Ploiești, 1995) este a doua carte de versuri (și a treia în bibliografie) a lui Mihai Ionuț Constantinescu, membru al Grupului de la Ploiești. Șeful grupului, Victor Sterom, îl și gratulează în Prefață cu o propoziție enormă, înscriindu-i poezia „printre cele mai impunătoare arhitecturi lirice, unde totul relevă gust și rafinament”. Alte asemenea generozități supradimensionate sunt puse, pe post de garnitură, și la sfârșitul plachetei, strivind-o între vorbe late. În realitate, Mihai Ionuț Constantinescu e o voce destul de firavă ce se chinuie să execute o partitură spasmatică năzuind la metafora și frisonul expresioniste. Și una și altul sunt însă confectionate prin exces de vocabular traumatic: „Atât de nedrept/ se întinde pustiul/ între cuvinte/ de parcă ar vrea/ să umple cu zgură/ sufletul acesta ce tipă –/ strâns între lanțurile negre/ ale lumii/ se răsucește/ și nu mai încapă/ decât în propriul strigăt” (Spațiul). Trena expresionismului e dusă totuși cu oarecare perseverență, poetul organizându-și viziunea pe un scenariu de apocalipsă. Una însă mai degrabă declamată decât presimțită, amestecând lozincă și fiorul într-o poezie sedusă de himera scrisului adânc, cu radicale: „Cineva pune degetul/ pe rana asta/ din centrul numelui Tău./ se întunecă timpul./ vine noaptea spațiului./ distanța dintre Tine și mine/ se face un punct/ mai ascuțit decât/ sunetul de oțel/ al ultimului înger” (Glas). Nici tentația de a face din

apocalipsă o hierogamică nu-i este străină lui Mihai Ionuț Constantinescu, care încearcă să transforme simplele vedenii în viziuni: „Acest lac de lumină/ a răsărit deodată/ în mijlocul orașului –/ înspăimântătoare apariție/ într-un oraș ce știe de veacuri/ liniștea putredă a banului// acest lac de lumină/ pendelete se adâncește/ apasă puțin casele/ se-ntinde și sporește/ firul concentric al undei//...// lacul înaintează/ lumina ne intră pe gură/ au murit mulți în oraș/ i-au găsit cu plămâni crăpați/ parcă respiraseră diamante/ așa străluciau dinlăuntru// lacul înaintează/ de câteva zile/ turla bisericii/ plutește pe străzi/ de câteva nopți/ nu se mai face noapte” (Undă). Recurentă, și ea trăgând spre exces de manipulare, e recurgera la imaginarul cristofor, adesea pus în ecuații stridente: „Astăzi vorbesc nu cuvinte –/ lemne aprinse îmi cad din gură/ de parcă/ cineva negru sau galben. a dat foc crucii// astăzi mor./ lepăd oasele de fier/ ale acestei lumi/ dimensiunea roșie a trupului/ o pierd spre cer// astăzi cruci galbene/ și cruci negre/ îmi cad din suflet/ și din priviri –/ cineva a răscolit/ carnea curată a cerului” (Coborârea). Când diligența expresionistă își mai pierde din zel și nu mai înghesuie vorbe mari peste fiori artizanali, lăsând mai liberă delicatețea de fond a poeziei, lirismul lui Mihai Ionuț Constantinescu pălpaie fără ostentații: „Aici se oprește sufletul/ să bea apă/ din palmele trecătorilor./ apa a curs în lume/ palmele măi păstrează/ doar mirosul de cuie” (Ramificații).

fantezii stilistice

STILUL DENIGRĂRII ELECTORALE

de CLAUDIA ENE

Una dintre variantele discursului politic critic este discursul denigrator. L-am numit așa pentru că, în acest caz, critica se bazează pe neadevăruri sau pe adevăruri parțiale ori decontextualizate, fiind frecvent presărată cu etichetări inexacte și rău-voitoare. Ziarul „Cronica română” (nr. 1108, 7-8 sept. 1996, p. 1,5) conține un astfel de discurs, tipic prin stilul său și prin structura argumentativă pe care se construiește. Subiectul: Proclamația de la Ruginoasa și autorul ei. Teza: E. Constantinescu „nu reușește decât să atingă noi cote de ridicol”. Argumente: promite „lucruri înfăptuite de alții, în curs de realizare sau imposibile”: nu e nevoie de lectricizarea satelor pentru că ea s-a încheiat; nu e normal să se preocupe de înmânarea titlurilor de proprietate, pentru că acest lucru s-a făcut deja în proporție de 80%; nu are din ce bani să mărească pensiile, dacă anulează impozitele; nu va putea să pietruiască 280.000 km în 200 de zile. Concluzie: „avem toate șansele să nu aflăm lucruri interesante de la dl Emil Constantinescu”. Acestea sunt datele textului cu titlul „La Ruginoasa – cu ocaua mică”, text a cărui intenție este de a demonstra cu argumente puternice că un anumit actor politic nu este demn de interesul electoratului. Toate argumentele publicistului sunt însă discutabile și implică teza în sprijinul căreia sunt formulate: nu e un lucru așa de cert că electricizarea satelor s-a încheiat și nici că titlurile de proprietate au fost înmânate în proporție de 80%. De asemenea, e posibil să nu fie o relație atât de strânsă între impozite și pensii, tot așa cum

nu e definitiv imposibil să pietruiești 280.000 km chiar și în 200 de zile.

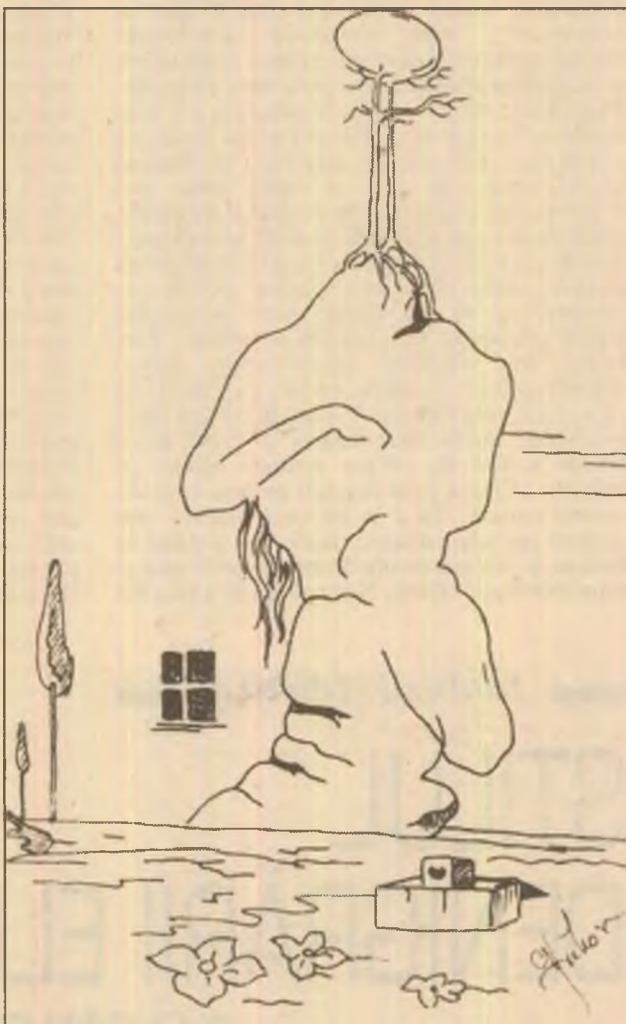
Caracterul denigrator al discursului vine însă din aprecierile negative ale autorului, pe care acesta le consideră concluzii firești ale unui raționament de necombătut, dar care totuși se dovedește șubred. În baza acestei insuficiente argumentări, publicistul își pigmentează textul cu etichetări inexacte și rău-voitoare de tipul: E.C. „și-a început campania electorală erijându-se, din prima zi, în promotorul emancipării târzie (aici! – n.m.) a săteanului român, reușind doar să profaneze cu deșertăciuni populiste locurile sfinte de la Ruginoasa”; „penibila proclamație citită fără jenă de pe treptele reședinței domnești”; „măsura lui Cuza (...) și-ar găsi astfel poziția firească în locul nemeritatului colan de rector”. Lexicul, deși decent, este acuzator: **a se erija, nemeritat, penibil, a profana, deșertăciuni populiste**, și apare folosit cu intenția clară de a denigra imaginea celui la care se referă. Tot în scopul creării unei imagini negative se folosește antonomaza („un nume pentru alt nume”) denigratoare: „Păpușa cu Cheie” și un ciudat pansu greu accesibil, care, din cauza neclarității, riscă să nu-și atingă obiectivul: „un lucru este sigur, conținutul se esențializează luând forma exteriorității. Aceasta înseamnă că, pe măsură ce discursul politic se vrea mai sintetic, conținutul de intenții este tot mai greu de ascuns, iar ceea ce numim gafă fiind exteriorizarea celui mai autentic adevăr”.

În căutarea poeziei (XXXV)

MEDICI ȘI PACIENȚI

de DAN-SILVIU BOERESCU

1 Flaviu Cristian – 52 de poeme (Ed. DU Style, București, 1996). În 1971, la doar 20 de ani, un student clujean pleacă – grație unei burse – să studieze informatica în Franța, la Grenoble. Ulterior, va ajunge în America, va deveni un computerist de top și, ca o încununare a carierei, va fi numit profesor la University of California, San Diego, după alți 20 de ani dumasieni. Dacă punem la socoteală și amăunatul deloc neglijabil că, între timp, informaticianul se mutase într-o reședință pe malul Pacificului, totul părea OK. Numai că bunul Dumnezeu dă cu o mână și, adesea, ia cu două. În 1994, în prima zi a celui de-al 44-lea an de viață, i se diagnostichează un „cancer metastatic în ultimul stadiu”. Toate strădaniile medicilor se dovedesc ineficiente și, cu un ultim efort, Flaviu Cristian se apucă de poezie și, în paralel, de un tratament tradițional chinezesc cu plante. Dacă paradigma ginsengului îi va fi fost inedită, cea a poeziei, însă, însemna reîntoarcerea la păcatele tinereților, căci, în anul părăsirii țării, el apucase să se vadă debutat în **Tribuna**, prin intermediul lui Nicolae Prelipeanu. În mod miraculos, exercițiul liric coroborat cu terapia asiatică determină o stopare a procesului metastatic, tumorile nemaievoluând de mai bine de la 18 luni! Încurajat de aceste rezultate, va trimite un plic cu manuscrise în țară pe adresa „Ana Blandiana, Alianța Civică”. Destinatară se extaziază, are revelația Poeziei și i-o împărtășește dinamicii editoare Doina Uricariu. Urmarea este coagularea unui volum din 52... de poeme. Textul propriu-zis are, totuși, de surmontat considerabilul handicap al contextului deja evocat, mai mult decât senzațional în sine. În ce măsură este Flaviu Cristian nu doar un îndrăgostit de poezie, luminat în ceasul din (?) urmă de marile adevăruri ale existenței, ei – așa cum îl consideră cele două importante poete ce-i girează debutul în volum – un poet veritabil? Răspunsul e destul de dificil de dat. La o primă vedere, unele poeme par anodine, lipsite de muzicalitate, simple declarații retorice: „Cei ce am trăit sub comunism/ am văzut cu ochii noștri cum minciuna/ folosită sistematic și cu nerușinare/ era în stare să zăpăcească un întreg popor” (**Minciuni**). Alte comunică, cu mare economie de mijloace artistice, emoții erotice banale: „Plaja fierbinte/ sub picioarele noastre goale/ fuga mână în mână/ spre marea scânteietoare” (**Sărut**). Cele mai multe texte pun în pagină dilema ontologică funciară, ale cărei rădăcini biografice maligne sunt exorcizate din perspectiva lipsei de semnificație a prezentului în fața eternului: „Nu ți-e frică de

moarte? m-a întrebat/ cum pot să știu? am răspuns/ nu-mi amintesc nimic/ despre nașterea sau moartea mea/ eu trăiesc ca și cum nu m-aș fi născut/ și nu voi muri niciodată” (**Tinerețea**). Pe de altă parte, toate aceste stanțe anoste capătă viață, chiar și un pic de vibrație, dacă sunt luate în considerație ca un ansamblu de trăiri ale dezarmant de firescului preaplin al clipei (mai lungă decât veacul de suferință preliminar), tratat „americaneste”, în chip de „reportaj” whitmanian despre temeinicia simplității ca reducere la esențialitate. Experiența lui Flaviu Cristian, atât de bogată în conotații general umane, rămâne – deloc paradoxal – exemplară pentru deliricizarea existenței în fața Absolutului.

2 Nicolae Neagu – **Trandafiri în grădina cu iarnă** (Ed. Evnimentul București, 1996). Infatigabilul autor de romane, povestiri și versuri care este doctorul Neagu de la „Sahia” (aproape 30 de volume la activ!) se menține și în noua carte în limita unei calofilii moderate, mizând cu naturalețe pe livresc și producând, nu o dată, efecte surprinzătoare, care forțează plăcut orizontul de așteptare: „s-ar putea să mă trezesc mormăind cu sufletul la gură:/ a apuca, a prinde,

a captura/ toate la un loc însemnând același lucru/ dar și puțin altceva/ și iată cum mă sfârșesc din cap până-n picioare/ precum efigia unui prinț consort/ într-o țară minoră...” (**Precum efigia**). Poate că principala calitate a acestei poezii este constanța sa stilistică, totul fiind bine calculat, la detaliu, până și aparentele ruperi de ritm înscriindu-se elegant într-un tot coeziv: „O, căruntule bazar,/ ironie (plisc și gheară!)/ într-o frunză exemplară/ mai abdic și mai dispar...” (**O, căruntul bazar!**). Din petalele trandafirilor răsădiți de doctorul Neagu s-ar putea face, la hotarul epifaniei, o dulceață pe cînste: „Cădere pe gânduri,/ ațipire într-un târziu desperecheat și trist,/ uitare de sine aidoma unui trandafir/ în care se oglindesc/ luceafărul de ziuă/ și lăcrimarea...” (**Aidoma unui trandafir**).

3 Caterina Scarlet - **Nu spun lumină, nu spun întuneric...** (f. Ed./ București, 1996). Școala de poezie & radiologie păstorită de doctorul Neagu (a se vedea cenaclul „Vasile Voiculescu”) a rodit un nou volum, reprezentând emoționantul debut al Caterinei... **Scarlet** (Margaret Mitchell? Nathaniel Hawthorne?). Emoția ce m-a năpădit provine nu doar din frecventarea elegiacă a romanului colonial și pre-american cu ajutorul pseudonimului ales de autoare (al cărei nume real este Crina Ursaciuc), ci și din perpetua oscilație a poetei între contrarii: „Nu spun lumină... Nu spun întuneric... / în jurul nostru, oricât am privi,/ Ne-apropiem prin sine de himeric,/ Că nu-i mai noapte noaptea de o zi”. Jocul programatic de-a penumbra din piesa titulară a volumului este continuat pe aceleași coordonate încă vreo 40 de pagini, promovându-o pe inedita Scarlet în lumea bună a Societății Medicilor Publiciști și Scriitorii din România, asociație a cărei membră este încă din 1990.

4 Anca Mizumschi – **Opera capitală** (ed. Albatros, București, 1996). Promoția nouăzecistă și-a recrutat dintre (ex-)purtătorii de halat alb, alături de prozatorul Răzvan Petrescu, și o poetă. După debutul în tandem cu Daniela Zeca (1993), Anca Mizumschi se situează deliberat de această dată sub zodia lui Cristian Popescu, din a cărui **Arta...** și-a ales de altfel și motto-ul primului volum individual:

„...Singura motivație sincer și reală a faptului că «mă dau» scriitor nu poate fi decât multvisata bucurie de a nu mai avea ce să scrii. Adică, de a-mi scrie singur, într-un sfârșit. **opera capitală** – biletul de externare”. **Salonul 5** devine, astfel, spitalul memorial comun, în care boala, cu toată a-normalitatea ei, se dovedește a fi, prea puțin paradoxal, mai normală, mai firească, mai lesne de înțeles decât pseudo-normalitatea de afară. Maladivul nu este cultivat în sine, cu vreo voluptate masochistă, ci se constituie în probă a unei vieți alternative a cerei primă consecință se vrea artisticitate: nudă: „Frecventam împreună/ aceleași spitaturi ca niște cenacluri/ mai mari/ în fiecare putea să spună/ tot ce vroia”. Totuși, în ciuda premiselor (inclusiv a codului popescian matricial) patologicul nu este preschimbat sui generis în estetic. Obsesia thanaticului din **Arta...** ca și din **Familia Popescu** este aici abia o părere poeta preferând feeric-morbidelor viziun alegorice metafora genetică simplă: „**Star întinsă în patul meu de spital**/ cu chipul maici Domnului/ tras peste față/ ca o pânză subțire/ și bine machiată/ astfel încât/ să nu iasă/ la spălat”. Acest tip de abordare aluzivă a temelor capulu de serie dispărut o ferește pe Anca Mizumschi să rămână la stadiul de modest epigon al lui Cristian Popescu. Chiar dacă evoluția ei viitoare în sanatoriul de boli discrete (courtesy Lucia Vasilescu) al generației n-are cum să nu fie în continuare legată de marea umbră de l Ghencea Militar, autoarea **Operei capitale** ar toate datele de plecare pentru o posibilă și pregnantă individualizare.

DEMASCATORUL LUI A.C. CUZA

de VLAICU BÂRNA

*de știință, parlamentar glumeț dar și epigramist consacrat de patru
suri ● De la Liga împotriva alcoolismului la Liga apărării naționale
știne ● Să speli cu pistolul o rușine universitară.*

Când, pe la începutul anului 1933, l-am văzut prima oară pe străzile Bucureștilor pe A.C. Cuza, liderul naționalist care-i adăugase la numele său o conotație de centru antisemit, el era un bărbat recut de 75 de ani, puțintel la trup dar destul de agil în mișcări. Avea un partid care se numea Liga Apărării Naționale Creștine și pe creditul acestui partid dobândise vreo două sau trei mandate în Camera deputaților, unde funcția lui era destul de des marcată la discuții. Replicile rostite de el la tribună sau în sală, citate în ziare și circulând la cafenea, erau bine venite nu o dată cuvinte de spirit. În postura de om glumeț îl arătau și anecdotele, cu amănunțime reale sau scormite, în care figura de obicei și el. Așa de pildă se zicea că într-o zi, mergând spre sala Parlamentului, l-a întâlnit pe A.C. Cuza, care cobora. În treacăt, Iorga l-ar fi întrebat: ce faci?, iar Cuza i-a răspuns, arătând dintr-o mână în sus și rigolând cu înțeleș: eu urc! urc! urc! când tu cobori, ar fi fost completarea cuiva (ciii). O altă întâmplare, aceasta consemnată în stenogramele dezbaterilor parlamentare, a fost un duel verbal cu doctorul Nicolae Lupu la Camera de Ședințe, când liderul țărănist, pentru a-și apăra cauza, a spus de la tribună că el nu are nevoie de poli decât doi poli, adică patruzeci de lei, gândind mâna în buzunar a scos această sumă și să arătat-o. Dar replica lui Cuza, din sală, a fost că un cuțit de ghilotină, furându-i efectul: Da, și pământul are doi poli și se ardește, se învârtește...

Anecdotele și cuvintele lui de spirit circulau mult dar individul nu era privit cu simpatie, iar în parlament aparând ca un caraghios și orbirea lui de peltic și sâșait, mai ales când lansase în diatribe și acuze împotriva „șarilor”.

Pe lângă mult zgomot revista săptămânală Liga Apărării Naționale, pe care unul sau doi lideri cruciați, cu zvastica pe bransardă, o conduceau prin centrul Capitalei, strigându-i să se ducă acasă. Dar cuzismul decăzuse, mai număra niște adepți prin lumea studențească, din el se desprinsese legionarismul și ambele tabere se luptau să câștige și să se trăgeau din aceeași cină.

Multe zeci de ani ai existenței lui A.C. Cuza au ilustrat pe întinderea lor întâlnirea și colaborarea lui cu trei mari personalități ale culturii românești: Nicolae Iorga, A.D. Xenopol și Octavian Goga.

Pe lângă studiile secundare făcute la Dresda și la laureatul luat la Sorbona, cu diplome de doctor în științe de la Paris, Bruxelles și Berlin, el a fost profesor în științe politice și economice A.C. Cuza și-a trăit tinerețea în cercul Junimii și al Societății de Vorbiri Literare, apoi în societatea celor din jurul revistei Contemporanul din Iași cu colaboratori ca Constantin Mille și V.G. Morțun. Cunoștința și colaborarea cu Nicolae Iorga au dus la înființarea Ligii Apărării Naționale Creștine în 1928, un partid numit naționalist democrat în programul căruia se spunea că luptă pentru votul țărănesc și împroprietărirea țăranilor. Înainte de a fi ales primar adjunct al Iașilor, devenise parlamentar și înființase în colaborare cu A.D. Xenopol o Ligă în contra alcoolismului. După ce a părăsit de Iorga după un timp și avându-l în locul său pe doctorul N. Paulescu, va pune bazele Ligii Apărării Naționale Creștine, cu zvastică, ce va fi înființată un an mai târziu (1933) Liga Apărării

Naționale Creștine (L.A.N.C.), cu revista Liga Apărării Naționale tot atunci scoasă. Liga a fost un partid de buzunar, care după intrarea în Parlament a Legionarilor a supraviețuit cu greu până în 1935, când se contopește cu partidul Național Agrar al lui Octavian Goga, formând Partidul Național Creștin. S-a notat speculația că acest mariaj era efectul unor promisiuni regale făcute de Carol II poetului pătimirii noastre, și cu siguranță că presupunerea era întemeiată de vreme ce doi ani mai târziu acest partid a fost investit cu o putere pe care n-a putut-o duce decât o lună și ceva.

Înainte de a fi om politic, A.C. Cuza a fost considerat o autoritate științifică, scriitor și publicist. Prima lui carte era un volum de versuri iar eseu Naționalismul în artă ni-l arăta interesat de lumea ideilor. Profesorul de științe economice de la Universitatea Iașilor avea și lucrări de specialitate, care studiau o diversitate de aspecte ale națiunii, cu problemele ei sociale și politice. Dar A.C. Cuza ținea mai ales la calitatea de scriitor și în timpul prieteniei cu Nicolae Iorga el publică la tipografia din Vălenii de Munte un volum care se intitula: Poezii, epigrame și cugetări în proză. Nimeni n-a făcut însă niciodată caz de scrisul său literar, considerat la un modest nivel amatoristic. Un singur catren, într-adevăr reușit, i-a creat totuși faima de epigramist, cele patru versuri fiind citate la un moment dat în manualele școlare ca model sau prototip al speței. Intitulată Unui amic această epigramă sună astfel:

Te-ai ridicat atât de sus
Iubitul meu amic
Încât să nu te miri, de jos
Îmi pari atât de mic.

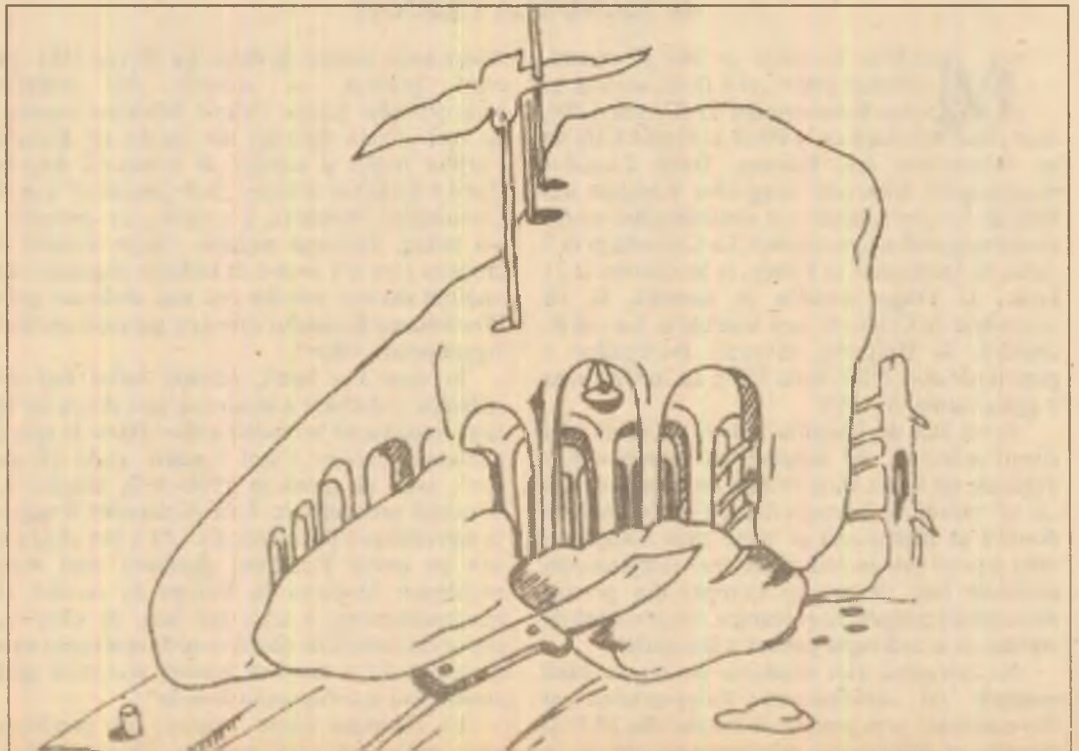
Iată însă că asupra profesorului universitar, a omului politic și cărturarului aflat în plină glorie ca să zicem așa, se abate, la 1911, un trăsnet din senin. Este broșura apărută la București care poartă titlul: O rușine

universitară: plagiatul d-lui A.C. Cuza. Autorul acestui brutal denunț, la care cel acuzat de plagiat n-a răspuns în nici un fel, era Emanuel Socor, un jurist și ziarist ieșean din generația lui Arghezi. El și-a motivat infamantul titlu al demascării pe care o făcea cu citate pe două coloane, alăturând textele lui Cuza de originalele unor economiști germani.

Emanuel Socor, demascatorul lui A.C. Cuza, se mutase de la Iași la București și a fost un număr de ani codirector al trustului de presă Adevărul și Dimineața, citadelă a scrisului democratic din România. Trecuse un război mondial și foarte mulți ani de la data când a fost dat în vileag furtul intelectual operat de profesorul ieșean și lumea îl uitase. Denunțatorul Socor era recunoscut acum ca una din semnăturile cu autoritate ale ziaristicii cotidiene din capitala țării. Dar într-o zi, în odaia de la hotel Bulevard unde locuia, dă buzna un tânăr înarmat cu un pistol ca să răzbune ofensa pe care el o adusese odinioară patriarhului xenofobiei și antisemitismului. Atentatul n-a reușit, tânărul lăncist sau legionar a fost dezarmat și predat poliției...

La o atentă examinare a epocii, activitatea celui care semna Em. Socor merită toată atenția. Nu l-am cunoscut personal, îl văzusem o singură dată la o conferință de presă a lui Iuliu Maniu. În anii de pe la mijloc ai deceniului patru, Socor a mai scos și a condus ca director două ziare de orientare democratică și antifascistă: A.B.C. și Zorile. Ele au sucombat pe rând sub incidența dictaturii lui Carol II, ca toată presa democratică interbelică.

În lume au urmat tristele evenimente ale sfârșitului de deceniu, cu începutul celui de al doilea război mondial prin atacarea Poloniei de către Germania hitleristă și U.R.S.S. În țară, vara anului 1940 a pus în practică două lovituri mortale date integrității granițelor prin dictatul Ribbentrop-Molotov și prin diktatul de la Viena, după care a urmat abdicarea lui Carol II și instalarea guvernării legionare. Campania din răsărit, cu înfrângerea ei după ani de zile, a dus la întoarcerea armelor și la ocuparea țării de către armata sovietică. După instalarea comuniștilor la putere, prin această ocupație, unele din ziarele democratice din perioada interbelică au reapărut: Adevărul, Dreptatea, Viitorul, dar pentru un foarte scurt timp. Ziarele conduse de Em. Socor însă nu s-au mai arătat. Nici semnătura lui n-a mai fost întâlnită în presa de după al doilea război. Cuza a murit la 90 de ani, în 1947.

CE NE PASĂ DE GODOT?

de REMUS ANDREI ION

Așteptându-l pe Godot este unul din cele mai tentante texte dramatice. Când ajungi să montezi un spectacol cu cea mai cunoscută piesă a lui Becket, cochetezi cu sindromul consacării. Poetica lui Becket, neputința și ignoranța personajelor lui, așteptarea nedeterminată pe care o trăiesc, atrag sau îndepărtează publicul, dar creează discuții. Nimeni nu rămâne indiferent la tragicomedia lui Beckett. Într-un fel, se poate accepta ideea că un text beckettian poate fi regizat oricum, savurând comicul replicilor, preferând gagul sau folosind indicațiile autorului și opțiunile lui filosofice. Bun sau prost, spectacolul va intra în anonimat sau va fi comentat cu vervă imediat după premieră.

Lui Alan Schneider care l-a întrebat cine sau ce este Godot, Beckett i-a răspuns că dacă ar fi știut ar fi spus-o în piesă. Și s-a gândit înainte să răspundă, precizează regizorul american. Asta nu înseamnă că întrebarea nu rămâne. A ști să aștepti este o virtute. Sau vorba lui Creangă: se vede că a și venit, de vreme ce nu a mai venit! Dominic Dembinski regizează *Așteptându-l pe Godot* la

Nottara propunând parcă o nouă întrebare: Cui îi pasă de Godot?

Dilema regizorului e simțită imediat pentru că actorii săi subțiază tragicomedia, vor comedie, pentru public, să fie totul simplu, clar, nu cu încrețiri de frunte și simboluri complicate. Buf, cu șotii, scărpinat între picioare, bătaii cu scuipat și mirosit bocancii. Culoarea, la propriu, o dau costumele și decorul Adrianei Grand. Tavanul este o pânză pe care este pictat un zodiac, iar pereții conțin imagistica poveștii lui Adam și Eva. Culori vii, eficiente, și multe aripi – preferința scenografei. Pe scenă o construcție din lemn maschează copacul preferat de Beckett pentru întrebarea „Crezi că Dumnezeu mă vede?” atunci când Didi și Gogo se gândesc la spânzurat. În mijloc niște căluți de bălci iar în laterale o balenă tăiată în două care se dovedește absolut inutilă. Scena se va umple de recuzita personajelor, valize, un scaun, un coș etc. Un spațiu pentru comedie.

Vladimir și Estragon sunt doi cerșetori, oameni fără casă, masă și familie, prezenți în

șanțurile societății, pofticioși, înfometați și puțin filozofi. Didi și Gogo, cum se porecesc, sunt prieteni și își dospesc viața așteptându-l pe un oarecare Godot. Așteaptă conștiinți sau inconștiinți sfârșitul pentru că în viața lor nu se întâmplă nimic, în afara întâlnirilor zilnice pentru o reșeptare. Pot fi și niște golani puși pe șotii, creatori de caramboluri banale, tociți de melancolie, simandicoși. Ei poartă zdrențe, dar zdrențe colorate frumos, aproape fără nici o pată. Vin lângă copac ca să-l aștepte pe Godot, dar uită repede de Godot pentru că trebuie să-și arunce ocheade, sunt pe scenă și trebuie să arunce priviri spectatorilor, trebuie să-i ațâțe. Râd, plâng, beau șampanie și mănâncă morcovi cu ochii la public, fără Godot. Așteptarea dispare. Ce le pasă de Godot? Așa sunt Estragon și Vladimir interpretați de Ion Haiduc și Constantin Cotimanis.

Valentin Teodosiu, cel din „Puricele” lui Mălăeș, îl interpretează pe Pozzo. Costumat ca un nobil fanfaron, lustruit, cu ifose, perucă buclată, bermude și ciorapi prin care i se vede părul de pe picioare, Pozzo este interpretat ca patronul bordelului Motănașul galanton. În partea a doua când revine orb, distrus, îmbrăcat în manta săracă, joacă toată scena doar pentru a spune: „prăbușirea peste omenesc”. Valetul lui, sau însoțitorul, care la prima intrare este vânjos, iar în a doua este același Lucki, dar costumat în argintiu are două momente bune: când trece de la mișcare la somnolență și când e pus să joace la comandă. Jocul este o preluare din piesele de avangard montate de Dan Victor, în care Alexandru Jitea jucat pe când era student.

Povestea pusă în scenă de Dominic Dembinski are haz și nu e tragicomedie, se joacă alert, cu gaguri și chef de glume, și nu transmite oboseala așteptării. Se termină cu o trecere într-o încăpărelă albulă puternic, unde un copac în miniatură de care atârnă două păpuși de cârpă îi face pe cei doi vagabonzi să se întrebe dacă să mai vină și mâine sau să se despartă. Se stinge lumina și la aplauze actorii refac cheful de comedie, fără Godot.

cinema

SFÂRSIT DE VEAC ÎN BUCUREȘTIUL DE ALTĂDATĂ

de MANUELA CERNAT

Minunea veacului ce sta să moară, cinematograful, și-a făcut intrarea în viața Bucureștiului la 27 mai 1896, doar cinci luni după ce la Paris, la Grand Café de pe Boulevard des Italiens, frații Lumière inauguraseră miracolul imaginilor întrupate din lumină. În alte capitale ale continentului nostru cinematograful a sosit ulterior. La Copenhaga la 7 iunie, la Amsterdam la 8 iunie, la Stockholm la 21 iunie, la Praga de-abia în toamnă, la 18 octombrie, la Cracovia, la 4 noiembrie. La sud de Dunăre, în Bulgaria, invenția francezilor a poposit de-abia în februarie 1897, iar în Grecia ea a ajuns tocmai în 1898.

Acest atât de timpuriu debut, reflex al unei firești năzuințe de aliniere cu avanposturile culturale ale lumii, rima evident cu ambiția de a fi „la zi” nutrită de întreaga noastră intelectualitate dornică să depășească pe toate căile complexul unui anume provincialism, al unei marginalizări rezultate față de apusul Europei din precize determinări geografice și istorice, dar resimțită de români ca o nedreaptă povară a destinului.

Nu trecuseră nici douăzeci de ani de când românii își dobândiseră Independența și Suveranitatea prin jertfele războiului din 1877 și de-abia se împliniseră cincisprezece ani de la

întemeierea statului de drept. La 10 mai 1881, pe când primise cu evlavie din mâinile Mitropolitului primat Calinic Miculescu coroana de oțel „tăiată dintr-un tun stropit cu sângele vitejilor noștri și sfințită de biserică”, Regele Carol I declarase solemn: „Sub puternicul scut al Constituției, România, a crescut, s-a dezvoltat, s-a întărit. Stăruința națiunii, vitejia armatei și credința care am avut-o în bărbăția poporului au împlinit dorința noastră cea mai arzătoare prin Proclamarea Regatului care este garanția cea mai sigură pentru viitor”.

În doar trei lustri, răstimp infim față de milenara traiectorie a neamului, țara demarase în forță tranziția de la feudalismul ei târziu la epoca modernă. „Despre Carol I putem vorbi cât de des”, avea să spună în 1900 A.D. Sturdza în discursul pronunțat în Aula Academiei Române la aniversarea Zilei Naționale. „El a stat când s-a suit pe tronul României dinaintea unei mari probleme: fundarea în Europa în secolul al nouăsprezecelea, a unui stat nou, de către un popor rău muncit de soartă timp de mai multe sute de ani și El a rezolvat această problemă spre cinstea Lui și a Poporului Român”.

La cumpăna dintre veacuri, sub presiunea unei reale relansări politice și economice,

națiunea trăia din plin euforia accelerării destinului național, febra recuperării decalajelor. În vârtejul fâuririi statului modern, în elanul dezvoltării industriei, rețelelor de comunicație, comerțului și sistemului bancar, în efortul de modernizare a agriculturii și, nu în ultimul rând, al învățământului, configurația socială se modifica și ea extrem de rapid. Spectaculoase prăbușiri și fulgurante ascensiuni financiare antrenau nu doar o nouă ierarhizare a vârfurilor și modificări profunde ale psihologiei individuale și de masă. Dacă în zona oligarhiilor privilegiile de castă erau substituite prin privilegiile de clan, în zona mediană pragmatismul politic al vremii impunea o societate de tip deschis, definită printr-o reală democratizare a relațiilor și oportunităților. Între acestea din urmă accesul la cultură în orașe și îndeosebi în mediul rural a avut fundamentale consecințe. Într-o plăpândă democrație, cu o populație din care „86 la sută erau țărani față de 14 la sută târgoveți” devenea evident, cum lucid avertiza Nicolae Iorga, „la ce primejdii este expus un popor când fără o clasă de mijloc, este alcătuit numai dintr-o boierime mai mult sau mai puțin decăzută și dintr-o boierime plină de invidie și inculți; cu ajutorul puterii numerice a acestora din urmă, orice om doritor de fapte, cu minte și fără scrupul, se poate înălța la un loc de frunte, chiar dacă binelul întregului neam suferă prin aceasta”.

Cu tot geniul său, marele Iorga nu și-ar fi putut imagina că, aproape un veac mai târziu situația se va repeta în termeni aproape identici și, de bună seamă, infinit mai dramatici pentru destinul națiunii de vreme ce peisajul politic și social avea să demonstreze că de fapt un veac trecut degeaba.

1. Regele Carol I al României, *Cuvântări și scrisori* Tom II (1877-1896), București, 1909.

2. *Analele Academiei Române*

3. Nicolae Iorga, *Starea poporului român la 1900* p. 729

MUZICA PENTRU TOAMNĂ

de GRETE TARTLER

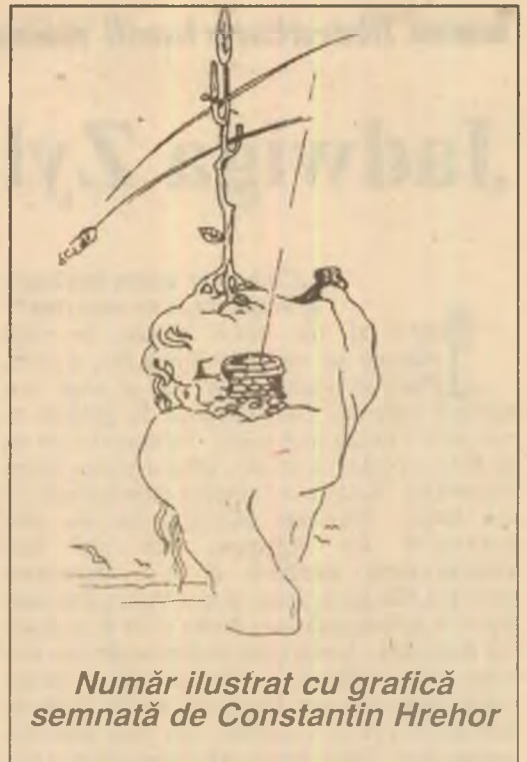
În 17 septembrie, la sala George Enescu a Academiei de Muzică Ciprian Porumbescu a avut loc un concert cu ocazia aniversării clavecinului „Sassmann“ donat de statul german. Interpreți din Germania (Bernd Stanzleit) și România (Ogneanca Gheorghiu, Dolores Chelariu, Cipriana Smarandache, Petre Lefterescu, Vasile Țugui, Ladislau Gheorghiu, Mihai Ghiga) au prezentat un program bogat de lucrări de Bach, Pachelbel, Scarlatti, Rameau, Haydn. Tot la Academia de Muzică au participat tinerii Călin Ovidiu Lupanu (vioara I), Bogdan Boboc (vioara a II-a), Valentin Răgușitu și Radu Nagy (violoncel), membri ai deja celebrului cvartet „Dinu Lipatti“, aflat la studii în cadrul Institutului Național de Muzică de Cameră din Milwaukee Wisconsin, laureat al concursului „Anton Bruckner“ de la Sankt Petersburg, a susținut și el câteva concerte cu programe inclusiv de muzică

românească.

În perioada 24-29 septembrie s-a desfășurat la București, sub patronaj UNESCO, festivalul „Nume noi ale planetei“, consacrat tinerilor interpreți de valoare și nu poate fi ignorat Târgul Internațional de Muzică, deschis la 25 septembrie la Sala Palatului.

Mai multe nume românești s-au făcut auzite în ultimul timp pe scenele lumii: revista „Lumea Muzicii“ de la Paris a publicat un interviu cu soprana Angela Gheorghiu, ce va juca în această stagiune rolul Micaelei din „Carmen“ la Opera Bastille; coregraful Oleg Danovski a fost premiat cu „Mandarinul miraculos“ la Festivalul Bela Bartok; Accademia di Romania din Roma și-a început activitatea de toamnă cu un recital cameral.

De la Central College Campus den Pella, Iowa, Des Moines Symphony și Pioneer String

Număr ilustrat cu grafică
semnată de Constantin Hrehor

Quartet ne parvine un prospect care anunță patru zile românești consacrate lui George Enescu și Dinu Lipatti – „An Enescu celebration with Yehudi Menuhin“. Festivalul va avea loc în 1997, cu contribuția lordului Yehudi Menuhin, a pianistei Lory Wolfisch, a biografului enescian Noel Malcolm, a pianistei Ilinca Dumitrescu (în prezent directoare a Muzeului George Enescu) precum și a altor interpreți (Horia Mihail, pian, Șerban Lupu, vioară, Parry Karp, cello, Howard Karp, pian). Pe lângă Rapsodia nr. 1, Simfonia nr. 1 și Simfonia de Cameră, care revin orchestrei Des Moines, vor fi interpretate octuorul și dixtuorul enescian, sonate pentru pian și vioară, Dansurile Românești pentru două pian, cântecele pe versuri de Clement Marot ș.a. Pe Enescu, Olin Downes îl numește „fără îndoială, unul dintre cei mai mari muzicieni ai zilelor sale“, iar Noel Malcolm crede că alături de numele acestuia se cuvine să stea, mai pe drept decât alături de orice alt nume, adjectivul „universal“.

lumea literară

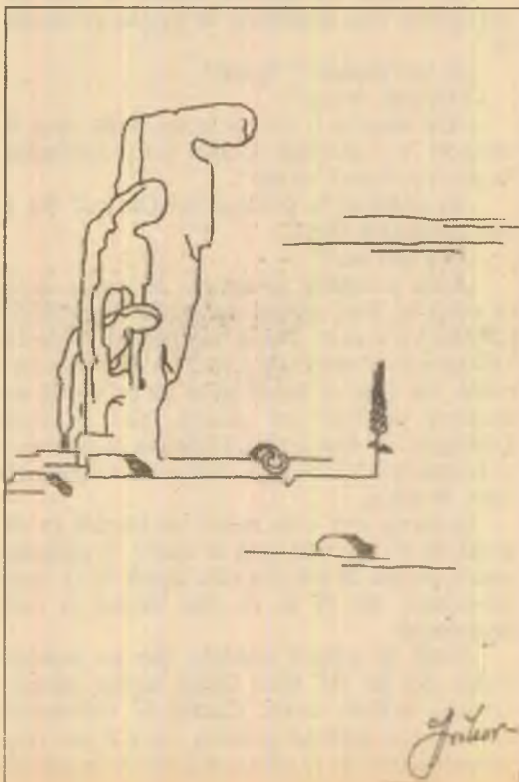
DREPTUL LA DEVENIRE

● Festivalul Național de literatură pentru tineret «Crivaia 2000»

În vârtejul frunzelor acestei toamne, Direcția județeană pentru Tineret și Sport Caraș-Severin și Societatea literară – „Semenicul“ Reșița au organizat (între 24 și 29 septembrie) un inedit festival de literatură. Inedit pentru că se adresa nu unor scriitori consacrați, ci acelor tineri plini de talent și energie ce în răgazul dintre orele de studiu și activități sportive să dea formă vie cuvintelor. Scopul principal al acestui concurs, dotat și cu premii substanțiale (e drept, nu cine știe cât de mari), a fost să ofere tinerilor ocazia de a-și doborânda plăcerea de a scrie, dar măcar simbolic) au avut loc în cadrul festivalului concursuri de literatură montană „Crivaia“, într-un decor deosebit de unic. Culorile pădurii și liniștea Lacului de la Crivaia au înobilat cele patru zile de lectură și creație literară. S-a citit mult. S-au încercat și unele lucrări de creație literară. S-a încurajat talentul și s-a descurajat veletarismul.

Programul festivalului a fost format din personalități ale culturii locale și naționale: Dana Anghel – prozatoare (Timișoara), Olga Neagu – poetă (Reșița), Elena Tepeș – teatrolog (București), Titus Neagu – prozator (Timișoara), Radu Cernătescu – critic literar (Reșița), Doru Branea – critic literar (Timișoara), Gheorghe Lână – publicist (Timișoara), Gheorghe Zărnescu – prozator, (Reșița), Lucian Alexiu – critic literar, (Timișoara), Gheorghe Jurma – publicist, (Reșița) – a judecat și a recunoscut talentul fiecărui participant de a continua să scrie și să caute de sine prin scris ce, în cele din urmă, se poate transforma în operă de artă.

versuri nu întotdeauna perfecte; sigur că ne-am fost lăsați furiați de candoarea unor fraze nu întotdeauna impecabil construite. Totuși, până la urmă, dreptul „întru devenire“ a fost adjudecat și s-au oferit următoarele premii:

pentru poezie: Premiul I și premiul revistei „Lucașul“ lui Valentin Victor Sârbu (elev al Liceului Industrial din Reșița), premiul al II-lea și premiul Bibliotecii Județene „Paul Iorgovici“ Cristinei Scarlat (absolventă a Facultății de Litere – Universitatea „Al. I. Cuza“ din Iași), premiul al III-lea și premiul cotidianului „Actualitatea cărașană“ Coraliei Șulea (elevă la Liceul Teoretic nr. 1 din Reșița);

pentru proză: Premiul I și premiul cotidianului „Timișoara“ Daniei Crețu (absolventă a Facultății de Litere – Universitatea de Vest din Timișoara), premiul al II-lea și premiul Casei de Cultură a Sindicatelor din Reșița Mirenei Pecriș (elevă la Liceul „Unirea“ din Brașov), premiul al III-lea și premiul revistei „Semenicul“ lui Radu Ioanid (student la Facultatea de Jurnalistică și la Facultatea de Psihologie – Universitatea „Lucian Blaga din Sibiu);

pentru eseu: Premiul I și premiul Editurii „Timpul“ lui Daniel Forga (Reșița).

S-au mai acordat mențiuni lui Traian Șoimu, Marius Iavorski și Anei-Maria Zlăvov (toate pentru poezie).

Rostul acestei manifestări a fost, firește, acela de a descoperi și de a încuraja sâmburele unor talente ce sigur au șansa ca până în anul 2000 să ajungă la maturitate. Câte se vor alege? Câte se vor pierde? Poate că mai importantă rămâne... ÎNTĂLNIREA. Restul va fi hotărât de vreme și de perseverența fiecăruia.

Maria Laiu

Jadwiga Zylinska (Polonia)

„Cine te-ar putea înfrânge, o, viață, dacă nu moartea?”

Într-o zi, nu, într-o noapte, pe când stăteam pe metereze lângă foc, a sosit. Până să vină, multe zile și nopți am așteptat zadarnic. Dar nu pe ea. În general ea nici nu-mi trecea prin minte. Așteptam vești de la Roma pentru amnistie, pentru permisiunea întoarcerii. Aceasta era singura mea dorință. Să mă întorc. Nu este adevărat că am fost partizanul lui Agrippa. Nu am fost simpatizantul nimănu și nici dușmanul nimănu. Cel puțin acum și aici. Aici mi se pare lipsit de importanță care dintre ei va fi urmașul lui Augustus. Acolo erau probleme de cea mai mare importanță. Ar fi fost necesar să înduri atâta vreme cât am îndurat și eu în mijlocul barbarilor pentru a adopta cea mai potrivită perspectivă. Suspiciunea mă obseda, dar și mai mult răzbunarea Liviei. În imaginația ei se născuse necesitatea suprimării mele. Dacă n-aș fi fost poet, un poet admirat, poate nici n-aș mai fi trăit.

Însuși Augustus a hotărât exilul. Din păcate nu în Britania, sau în nici un caz în Grecia. M-au trimis la Meji, la daci, în ultima garnizoană de pază de la Pontul Euxin. Averele nu mi-au confiscat-o. La Roma a rămas Fabia. Credeam că exilul este temporar. Îmi luasem rămas bun de la Fabia și de la prieteni, prietenii erau destul de rezervați, mă pregătisem de drum. Mi-am luat flacoanele cu alifii, accesoriile de bărbierit și instrumentele de scris, tunici, pelerine, cizme. Și desigur cărți. Nu mi-am luat zarurile, singura distracție practică în fort. În afară de asta mi-am mai luat multe obiecte inutile: pile mici și forfecuțe din argint pentru îngrijirea unghiilor, penseta pentru sprâncene, creme pentru masaj, oglinzi, un serviciu de masă. Brânzetură și butelci cu vin. Chiar și un flaut. Nu cântam la flaut, dar credeam că voi găsi un flautist. Nu l-am găsit. Fabia mi-a împachetat câteva pături în plus și mantale călduroase. Și cizme lungi, militărești cu multe catarami. Dar pentru ce toate acestea? Acolo era frig. Mai frig decât la Roma. Auzisem că iarna Istru îngheață. Îmi aminteam ultima privire cu care mi-am învăluit soția, casa, atrium-ul, fântâna, scările și câinii.

Mai târziu a regretat că nu-mi luasem și un câine. Voiam să las totul intact. Be! Fabia mi-a dat un pahar cu vin. Fața Fabiei se estompa din ce în ce mai mult. Și dintr-o dată... Era una din alarmele care anunțau că barbarii au trecut râul înghețat și se apropie de fort.

La sunetul cornului mi-am pus coiful, am luat în mână sabia și scutul și am ieșit pe metereze. Un centurion dădea dispozițiile soldaților.

În sfârșit fiecare își știa poziția. Barbarii nu se zăreau. Orele treceau. Soldații aprinseseră focurile. M-am așezat lângă unul dintre ele, fără să las din mână sabia. Soldații înfășurați în mantale au adormit. Numai straja își făcea rondul pe metereze. Rămăsesem singur lângă focul abia încins. Dogorea. Se crăpa de ziuă.

Deodată am zărit silueta unei femei care se apropia. Era îmbrăcată într-o pelerină violetă cu glugă, mergea încet, abia atingând pământul cu tălpile. S-a apropiat de foc și s-a așezat lângă mine. În tabără veneau femei. Dar nu era nici una dintre ele. În lumina sidefată a zorilor fața ei strălucea enigmatic.

„Cine ești?”

„Nu mă cunoști”? Ai scris atât de mult despre mine. Nu neapărat adevărul. Dar destul de mult”.

„Cine ești”? Am scris despre atâția eroi,

CIRCE

eroine, divinități.

„Ești vreun zeu?”

„De ce gândești așa?”

„Poate pentru că întotdeauna mă așteptam la vizita ta!”

„Este adevărat că te-ai stabilit după trecerea Istrului pe insula mea în care sunt sălcii și dumbrăvi de arin. Acolo se mai află și un palat

cu grădini unde culegeam ierburi și le așezam în coșuri, după culori și proprietăți”.

„Și-i tratai cu băutură aleasă de tine pe navigatorii care imprudent se opreau pe insula ta.”

„Și mai departe”? Spune!

Vorbește, te rog!”

„Mai departe îi invitai la un ospăț, apoi îi atingeai cu o nuielușă de alun și-i preschimbai în porci pe bravii bărbați”.

„Te gândești la prietenii lui Odiseu? Nu a fost nicidecum așa!”

„N-a fost așa?”

„Când o corabie se apropia de insulă, după ce rătăcise luni întregi pe mare, navigatorii coborau cu o mare teamă, nesiguri de ce putea să-i aștepte. Porneau cu grijă spre țărm. Nu toți odată. Iar când se convingeau că pe insulă nu locuiesc canibali sau ciclopi, nici sălbatici Lestrigoni, ci doar o tânără stăpână cu o vechie și neînsemnată escortă, îi cuprindea o frenetică stare de spirit.

Slujitorii mei erau destul de bătrâni ca să poată să-mi îmi mai vină în ajutor. Îi păstram totuși, pentru că mă simțeam legată de ei, deși deveniseră din ce în ce mai bătrâni și mai neajutorați.

Avem în schimb nimfele, dar nu puteam conta nici pe ele. Erau însăși natura: pârâul, izvorul, tufișul, iarba. Corăbierii înfometaji doreau totul: mâncare și somn, vin și femei. Am enumerat femeile la sfârșit deși pe ele în primul

rând le doreau.

Mai înainte de toate îi îmbiam cu vin amestecat cu ierburi. De-ai ști ce s-ar fi putut întâmpla, dacă nu i-aș fi îmbătat?!

Beau cu lăcomie până se îmbătau ca niște porci. Unii dintre ei se târau pe pământ. Atunci îi atingeam pe fiecare cu nuielușa de alun și spuneam: te-ai îmbătat ca un porc, ai depășit măsura unui om. Locul tău este în cocină! Iar ei imediat începeau să grohăie și să se tăvălească în noroi. Unii mergeau în patru labe”.

„Deci în realitate nu i-ai preschimbai în porci?”

„Ba da, i-am preschimbai. I-am preschimbai. Mai degrabă în propria lor conștiință. Îi închideam în cocină și rămâneam singură în palat.

După cum știi, nu am avut noroc la bărbați. Tu însuși ai scris cum Picos din Ausonia mi-a refuzat dragostea”.

„Scriam: A sosit sora Soarelui fără cortegiu/ Cutreieră rodnică coline ierburi proaspete strângând/ Când deodată un tânăr zărind încremenește/ Și tot prinusul cules pe pământ revărsând...”

Flacăra se scurge prin vene...”

„Încetează, nu vreau să ascult mai departe. Mă numeai sora Soarelui. Fiii lui Helios n-au cunoscut fericirea. Faeton a ars în flacăra Soarelui.

„A fost fratele tău?”

„Nu trebuie să înțelegi întocmai acest lucru. Toți suntem copii Zeului Soare și Zeiței Luna. Fără ele n-ar mai fi viață pe pământ. Asta nu înseamnă că trăim fără primejdii. Destinul nostru a fost un avertisment pentru ceilalți”.

„Nu m-am gândit la asta”

„Când am scăpat de tovarășii lui Odiseu, el singur a venit la mine. I-am pregătit o baie parfumată și l-am invitat la cină. Bătrânul slujitor ne-a servit cu mâncăruri alese și cu vin, care nu mai era dres cu nici un fel de ierburi. Odiseu era neîncrezător și plin de suspiciune, îl zăream cum mânca pe ascuns acele plante din grădina mea care-l putea feri de vrăji. După ospăț l-am condus în patul meu.

«Vezi cât e de bine că sunt închiși în cocină...»

Nu ne-ar fi lăsat în pace – spuneam – ar fi vrut și ei să guste aceste plăceri!» «Bine-ai făcut» – mormăia adormit.

Când l-am îmbrățișat am remarcat cu repulsie: «Ești pârșos ca un măgaruș drăguț, la drept vorbind așa avea nevoie de un măgaruș ca să-mi aducă apă de la izvor». Odiseu s-a trezit imediat la realitate: «Cred că nu vrei să mă preschimb în măgar? Iar apă îți voi aduce de la izvor, cu plăcere». M-am întristat.

În ziua următoare, când Odiseu încă mai dormea, le-am dat drumul prietenilor lui din cocină și i-am expediat pe mare.

În ceea ce privește povestea cu măgarul, și vrăjitoarele din Tesalia preparau un fel de alifii iar când undeau cu ea vreun tânăr care dorea să fugă, îl preschimbau în măgar. Și aceasta avea un efect atât de îndelungat, încât abia în timpul misterioșilor lui Isis reușea să redevină om. N-aș fi vrut ca Odiseu să se teamă de mine. În același timp aș fi vrut să-l păstrez prin orice mijloc chiar și prin vrăji. Numai unui singur om, dintre toți cei pe care i-am întâlnit, nu i-a fost teamă de mine. Dar era prea târziu. Pe Odiseu reușiseră să-l rețin doar un singur an. După aceea era din ce în ce mai prost dispus. Îmi urmărea fiecare gest, mă privea suspicios, apoi se așeza pe malul mării și privea dacă nu plutește vreo navă rătăcită. Iar eu adunam ierburi”.

„Acolo nimfele și nereidele nu se preocupă să țeară lâna de aur sau firele încalcite/ Ci se trudesc să strângă și ierburi/ Pe care le așează în coșuri, după specii și culori.

Circe își desăvășește opera. Doar ea singură știe cu precizie/ Când și pentru ce se cuvine să oferi o plantă”.

„Frumos povestea!”

„Așadar nu totul în versurile mele era o mincinoasă ficțiune”.

„Dar despre mine însămi puține adevăruri
esc în versurile tale“.

„Spuneai de exemplu că trebuie să te ferești
să fugi de malurile rele ale lui Circe“.

„Totuși nu pe toți i-am înspăimântat“

„Unul – spuneai – nu a trăit spaima în fața ta.
Ce a fost?“

„Fiul lui Odiseu“.

„Telemach“?

„Telemach“.

„Odiseu obosise de atâta dragoste și
nturi. Îi era dor de Ithaca. M-a rugat să-i dau
e să plece“.

„Și i-ai permis?“

„I-am spus să-și construiască o plută și l-am
gătit de drum. I-am dat o oaie neagră și un
l ca ofrandă pentru zeii subpământeni“.

„Dar Telemach“?

„Când Odiseu s-a întors în Ithaca l-a trimis
Telemach în exil. Oracolul îi prevestise că va
ri de mâna propriului său fiu. Odiseu în
pul peregrinărilor sale se alesese cu un fiu,
– ciudat – în mintea lui, fiul era doar
emach, fiul Penelopei. L-a alungat de-acasă,
pe pământul natal, în lumea largă și tânărul a
ns pe insula mea“.

„Conștient sau inconștient“?

„Cu bună știință. Odiseu la întrebarea fiului:
„Știu, încotro să mă îndrept?“ a răspuns:
unde. Numai să nu fie insula-mormânt, unde
sc arini pe malul Istrului, stăpânită de o mare
itoare.

ar el a făcut exact contrariul. A ales chiar
astă insulă pe care trebuia s-o ocolească. Se
ne că Odiseu știa că fiul nu-l va asculta. Ar
vrut să scape de el pentru totdeauna.
emach era la fel de trist ca și mine. Băiatul
se într-o spaimă perpetuă că îl vor nimici
torii Penelopei. Când a crescut a pornit în
tarea tatălui. Dar nu l-a găsit. În final Odiseu
șur a ajuns acasă și s-a răfuit sângeros cu
torii iar Telemach l-a ajutat.

Odiseu a poruncit servitoarelor să spele cu
etele sângele de pe podeaua sălii palatului și
ă ce au terminat le-a spânzurat, pentru că
eținuseră relații cu peștorii. Atârnau
urând una lângă alta ca niște prepelițe
urte. Telemach nu reușise să le salveze deși
nu o dată îl ascuseseră de peștorii. În final
seu l-a alungat pe Telemach. Navele
rnice ale lui Odiseu s-au lovit de stânci și
scufundat în valurile mării iar acest băiat cu
il împodobit cu viorele a ajuns fericit pe un
mic pe insula mea și mi-a spus în loc de
t: «Ești mai frumoasă decât îmi imaginam».

spuns: sunt o vrăjitoare rea. Iar din ochii
curgeau lacrimile. Pe care mi le săruta“.

„Și ce-a fost mai departe?“

„I-am devenit soție“.

„Soția acestui băiat cu părul împodobit cu
ele?“

„A acestui băiat cu părul împodobit cu
ele! Am fost cea mai fericită dintre toate
șile. Pentru scurt timp“.

„De ce pentru scurt timp? A plecat cumva de
te?“

„A plecat. Din cauza cursului obișnuit al
șrilor, cu trecerea anilor a îmbătrânit. Apoi
urrit. Am rămas din nou singură. Și
uritoare“.

„De ce ai venit la mine?“

„Mă gândeam că te va bucura această
nire!“

„M-am bucurat. Aș dori ca să rămâi cu mine.
și mai bine să mă iei cu tine. Poate mă vei
chimba în porc sau în măgar. Dar nu mă
aici singur“.

„Acum nu pot să te iau. Exilul tău nu va mai
mult.“

„Crezi că mă voi întoarce la Roma?“

„N-am spus asta. Insula mea este pe-
ape. Și grădina, unde cresc sălcii și pădurea
ini. Te aștept“.

„Sunt pregătit“.

Poeți sloveni

Svletana Macarović

*Svetlana Makarovic (1939) este o sensibilitate rănită de
toate dramele lumii în care trăim la acest sfârșit de secol și de
mileniu. A publicat volumele de versuri Amurg (1964), Fragi
de lup (1972), Vecinul munte (1980), O crizantemă pe un
pian (1990).*

Bună dimineața

Bună dimineața,
zori scăldați în rouă.
Bună dimineața,
lume scăldată în sânge.
Bună dimineața,
codrule fără de copaci.
Bună dimineața,
pasăre fără de cuib.
Bună dimineața, vecine,
hârcă fără de ochi.
Bună dimineața,
bărbați bătuți până-și dau duhul.

femei zdrobite cu paturi de armă.

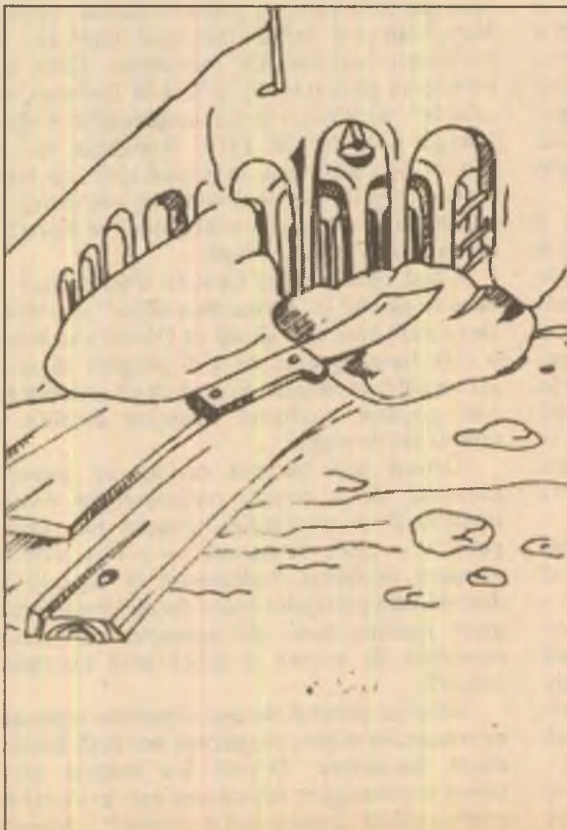
Bună dimineața,
ființă fără de nume
piele arsă de foc,
semințe sterpe,
vânt ce-ai duci duhoare de putrezite
hoituri.
Bună dimineața,
poezie a țării mele.
Bună dimineața,
ciumă, război, foame, ură,
bună dimineața, ție,
leagăn pustiu.

Tone Kuntner

*Tone Kunter (1939) este de profesie actor. A publicat până
acum 13 volume de versuri dintre care cităm: Țara mea
(1985), Urzici (1988), Cântecul mele muntenești (1996).
Natura și iubirea sunt două elemente care traversează
întreaga lirică a acestui poet.*

Sunt bolnav, nu-i chip
să-mi găsesc
echilibrul.
În mine este prea mult întuneric
sau prea multă lumină,
prea multă răceală
sau prea multă căldură,
prea multă frumusețe
sau prea multă urâțenie,
prea mult plin
sau un prea mare gol,
prea mult zgomot

sau prea multă liniște,
sunt orb
sau văd chiar prea mult,
sunt surd
sau aud chiar prea multe.
sau prea mult dau
sau prea mult primesc...
Mă doare viața.
În lume nu găsesc
măsura cea dreaptă.
Nu-i chip să aflu
drumul cel drept.

Văd iubirea

Iubirea văd
ce pentru mine
în vâlvătăi se aprinde.

O văd în priviri,
o văd pe buze,
în aprinsul obrazilor,
în căușul palmelor,
în unduirea trupului,
în mersul legănat o văd.
O văd în toate și în tot
ce inima-ți poruncește să faci.
Astăzi ești mai frumoasă
ca-n alte zile,
astăzi ești toată
numai iubire.
Misterioase sunt
întunecimile inimii,
ciudate sunt
hăururile trupului.
Doară iubirea face
ca totul pe lume
să aibă viață eternă.
E ca atunci când țărânel
după ce însămânțează ogorul
seara se-așează în pat
lângă soața sa.

În românește de
Maria Urbanovici

Prezentări și traducere:
Corneliu Barborică

Raymond Humphreys

MOMENTE DE COTITURĂ

Studiul carierei unui scriitor poate fi extrem de edificator și, uneori, chiar încurajator. Atunci când unui autor de calibrul lui Vladimir Nabokov i se spune că manuscrisul „Lolitei”, controversata lui capodoperă, ar trebui să stea îngropat sub o lespede de piatră vreme de o mie de ani, faptul în sine ne poate îmbărbăta în clipa în care un editor sau altul nu reușește să sesizeze meritele scrierilor noastre.

Nabokov era deja un romancier recunoscut la momentul „Lolita”, drept care refuzul editorului nu l-a făcut decât să ridice din umeri și să pornească în căutarea unuia mai priceput. Există, totuși, nenumărate exemple de autori celebri care pur și simplu s-au chinuit să-și publice operele de început. James Joyce, George Orwell și Herman Melville sunt doar câțiva dintre marii scriitori fi crezut cu tărie în steaua lor. Ar fi, totuși, o mare greșeală să credem că lucrurile merg de la sine o dată ce ți-ai făcut un debut spectaculos. Adeseori cariera unui scriitor este marcată de unul sau mai multe „momente de cotitură” sau schimbări de orientare literară fără de care reputația autorului ar avea de suferit.

George Bernard Shaw este, probabil, cel mai bun dramaturg de limbă engleză al acestui secol. Dar când Shaw părăsea Dublinul ca să se stabilească la Londra, ambiția lui era să se exprime în mai multe genuri literare. De fapt, atunci când l-a întâlnit pe criticul și ziaristul William Archer în sala de lectură a Muzeului Britanic, Shaw era deja autorul a patru romane. La vremea aceea nici unul din ele nu fusese publicat, deși „Profesiunea lui Cashel Byron” avea să fie acceptat un an mai târziu.

Între timp, Archer, intrigat de personalitatea lui Shaw și de combinația neobișnuită a preocupărilor lui literare (o traducere franceză a „Capitalului” lui Karl Marx și partitura operei „Tristan și Isolda”) s-a împrietenit cu tânărul irlandez, îndemnându-l să persevereze. Natura acestui îndemn a fost tangibilă și generoasă: Archer chiar l-a rugat pe Shaw să-i preia o parte din activitatea jurnalistică.

Shaw și-a dobândit, în doar câțiva ani, o solidă reputație de ziarist, ceea ce i-a asigurat și un venit îndestulător. Adevăratele rezultate ale prieteniei cu Archer aveau să apară însă mai târziu. Curând după prima lor întâlnire, Archer i-a propus să scrie împreună piese de teatru. Archer urma să schițeze intriga unei piese numite „Aurul Rinului”, Shaw avea să conceapă dialogul. Până la urmă, după ce Shaw a scris câteva pagini, proiectul a fost abandonat pentru moment, cei doi tineri urmându-și cariera lucrativă de ziariști și critici literari.

Stimulat probabil de activitatea lui de critic teatral, Shaw s-a hotărât să revină la „Aurul Rinului”. În final, piesa a căpătat un nou titlu – „Casele văduvilor” –, neavând în comun cu „Aurul Rinului” decât scena inaugurală plasată în grădina unui hotel de pe malurile lui. În ciuda minusurilor, „Casele văduvilor” a constituit prima expresie a unui geniu dramatic ce avea să se manifeste pe durata a mai bine de 40 de ani.

W. Somerset Maugham și-a început și el cariera literară ca romancier, inspirându-se din

experiențele trăite ca medic în mahalalele londoneze pentru a scrie „Liza din Lambeth”. Romanul a fost bine primit de critica literară, care a intuit, din caracterul direct al prozei lui, că Maugham putea deveni un dramaturg foarte bun. Din întâmplare, deși Maugham a continuat să scrie romane de succes, prima lui piesă în trei acte a fost produsă doar zece ani mai târziu.

Piesa se numea „Lady Frederick” și a raportat un succes imediat și atât de răsunător încât Maugham și-a îndreptat întreaga atenție spre scenă. Așa se face că, în doar șapte ani, Maugham a scris nu mai puțin de zece piese. La un moment dat, patru dintre ele i se jucau simultan în West End, cartierul monden al Londrei, popularitatea lui extinzându-se pe continent și în SUA. Criticii însă i-au privit succesul cu scepticism: pentru ei, piesele lui Maugham erau mai mult sau mai puțin banale.

În ciuda facilității cu care se exprima în genul dramatic, Maugham a început, treptat, să piardă din atracția pe care o simțea pentru teatru. Tendințele moderne către realismul scenic, cât și intervenția pe text a regizorilor, îl incomodau vădit. În același timp, Maugham tânjea după libertatea pe care i-o oferea romanul pentru a-și exprima cât mai bine ideile.

Deși a continuat să scrie pentru scenă timp îndelungat, în preajma primului război mondial Maugham s-a arătat din nou interesat de multiplele valențe ale romanului. Ceea ce, trebuie să recunoaștem, a fost în favoarea lui: „Robie”, marele lui roman autobiografic, a văzut lumina tiparului în 1915. Reputația lui de scriitor este asigurată, în primul rând, de acest roman, ca și de alte două-trei care i-au urmat, și mai puțin de producția substanțială și lucrativă din primii 18 ani de carieră.

Când spui George Orwell, toată lumea se duce cu gândul la „Ferma animalelor” și „1984”. Dar e mult prea ușor să uiți că Orwell a străbătut o cale lungă înainte de a fi pregătit să scrie aceste cărți de neuitat. Și e păcat că scrierile lui i-au asigurat confortul financiar de-abia în ultimii ani de viață.

Orwell și-a început cariera cu intenția declarată de a deveni romancier în sensul tradițional al cuvântului. Primul lui roman publicat – „Zile birmaneze” – a fost scris în manieră deliberat tradițională și abundă în descrieri ale peisajului exotic local. Următoarele două romane sunt, de asemenea, încercări onorabile de a crea o proză prin excelență retorică.

Afla pe punctul de a-și consolida reputația de romancier minor, cu succese mai mult literare decât financiare, Orwell s-a hotărât să-și schimbe orientarea. Schimbarea este evidentă în celebra schiță „Împușcând un elefant”. Această

relatare, scrisă cu o simplitate dezarmantă, a unei întâmplări din perioada petrecută de autor în slujba poliției imperiale indiene din Birmania, marchează apariția unui „nou” Orwell, un om care începea să-și dea seama că, cel puțin pentru el, scrisul trebuia să aibă un scop dincolo de acela al rezolvării unui simplu exercițiu literar.

Din acest moment, Orwell a început să folosească stilul oral, direct, lipsit de orice fel de ornamentații. Fără această schimbare mă îndoiesc că autorul ar fi reușit să-și scrie scilicitoarele eseuri și să-și împlinească ambiția literară de a face o artă din textul politic.

Ironia este că schița „Împușcând un elefant” ar fi putut rămâne doar în fază de proiect. În scrisoarea adresată lui John Lehmann (redactorul publicației „New Writing”), Orwell întreba, cu multă modestie, dacă ideea acestei schițe nu este prea deplasată. Din fericire, Lehmann a încurajat vaga ofertă a lui Orwell, salvându-l astfel de la un quasi-anonimat.

Relația literară cu alți scriitori poate fi, uneori, revelatoare. Kingsley Amis, de pildă, a fost influențat într-un fel sau altul de John Wain, Kenneth Tynan și James Michie când încă mai era student la Oxford. Dar poate că cea mai importantă relație universitară pentru Amis a fost aceea cu poetul Philip Larkin. Amis și Larkin au împărtășit aceeași pasiune pentru Jazz și se pare că hobby-ul lor a fost mai important pentru prietenia dintre ei decât orice interes literar comun.

Și totuși, amândoi doreau să fie scriitori. Amis începuse să scrie poezii încă din clasa a VI-a dar era conștient că Larkin îi era superior la acest capitol. Pe de altă parte, Larkin își dorea mai mult decât orice să devină romancier. De fapt, foarte curând a și publicat două romane: „Jill” (1946) și „O fată, iarna” (1947).

Între timp Amis a publicat și el un volum de poezii, „Lumină de noiembrie”, apărut în același an cu al doilea roman al lui Larkin. Poate că astăzi am fi putut vorbi despre Larkin romancierul și Amis poetul. Dar, după cum știm ambii scriitori și-au schimbat orientarea. Larkin în ciuda unui număr redus de volume, a ajuns unul dintre cei mai remarcabili poeți ai secolului XX. Amis a atras atenția publicului cititor o dată cu publicarea, în 1954, a romanului „Jin norocosul”, o satiră vehementă la adresa vieții universitare. Interesant de reținut, Amis i-a trimis o primă versiune lui Larkin, în 1950 punând mare preț pe opinia lui.

Punctul de cotitură în cariera lui Amis a fost marcat de împrejurări prozaice, cum ar fi mic moștenire primită de prima lui soție, ceea ce i-a adus, printre altele, o cameră cu mașină de scris. Din acest moment, Amis a devenit foarte prolific; „Jin norocosul” a fost doar primul dintr-un lung șir de romane de succes. Amis însa a continuat să scrie și să editeze poezie delungul întregii cariere.

Preocupările lui literare sunt, într-adevăr, multiple: Amis este și un foarte bun ziarist și autor de lucrări științifice. Ca să dau doar un singur exemplu, „Noile hărți ale Iadului” (1960) este considerată o piatră de hotar în analiza critica SF. Un autor cu adevărat plurivalent? poate schimba preocupările literare de mai mulți ori dar, la fel de bine, se poate întoarce oricând la prima lui dragoste.

Există multe alte exemple de scriitori care au încercat să-și găsească adevărata vocație. Știa că H.G. Wells și-a început cariera cu lucrări de știință popularizată (prima lui carte publicată în 1902 a fost „Mașina timpului” ci „Un manual de biologie”)?

Venind mai aproape, știați că Timothy Mo fost redactor la săptămânalul „Știri din Box” c mult înainte de a fi nominalizat pentru Premiul Booker? Lista poate continua la nesfârșit.

În românește de
Petru Iamancu

UNDE SFÂRȘESTE MAREA

de ION CREȚU

Surprinzător acest roman, *Ocean mare (Marea mare)*, al lui Alessandro Baricco (Maree, 1995)!!! Publicat pentru prima oară în 1993, el a primit în același an Premiul Viareggio pentru proză. Dovada fericitei intuiții, sau pertinentei judecății de valoare făcute ieri, o constituie faptul deloc neglijabil că, în numai trei ani, *Marea mare* a cunoscut sprezece ediții, o performanță absolut admirabilă pentru o țară de dimensiunile Italiei. Admirabilă și pentru genul literar în sine, această performanță instituindu-se într-o dovadă necontestată deopotrivă pentru vitalitatea romanului și pentru apetitul cititorului pentru un text bine scris. Onorând această rubrică de carte străină și pentru plăcută datorie nu mai față de cititor, pe care dorim să-l informăm cât putem mai bine cu ce se petrece în prezent în spațiul literar, dar și față de editorul în căutare de titluri care să merite efortul de traduse și oferite publicului cititor. *Marea mare* este, fără îndoială, unul dintre acestea.

Alessandro Baricco s-a născut la Torino, în 1958. A mai publicat un roman, *Castelli di rabia*, care a primit premiile Selezione Campiello și Sgarbi pentru literatură, două cărți pe teme muzicale; un studiu asupra teatrului lui Rossini (*Genio in fuga*) și una despre raportul dintre cultura clasică și modernitate (*L'anima di Hegel e le mucche di Wisconsin*). În urmă cu doi ani, a avut o rubrică de cronică de carte „Pickwick” în *LA RAI TRE* pe care anul trecut a mutat-o în *La Stampa*, cu un profil diferit (eseuri pe teme muzicale, artistice etc. Este, de asemenea, fondatorul unei școli de *creative writing*, „Holden School” – după personajul principal al lui Salinger din *De veghe în lanul secară*).

Ocean mare este un roman metaforă. Deși autorul declară că mână pe inimă că le este greu să spună pe ce linie anume se înscrie fiindcă nu pare deloc să aibă o ascendență clară, nu este, credem, imposibil să detectăm în viziunea estetică a unui asemenea tip de proză o tendință ar proza peninsulară, atât de bogată în surse de expresie. Din motive tulburi, realismul literar este asociat în mod exclusiv prozei sud-americane a anilor 70-80, în speță lui Marquez și Borges. Câtă lume este însă dispusă să admită că formula are rădăcini solide în pământ italian, de la Bontempelli, de pildă, adevărat maestru al acestui mod particular de a reconstitui lumea? Altfel, este puțin probabil ca un autor să apară, în plin secol XX, fără nici un fel de precedent, creația *ex nihilo* bucurându-se, pe lângă dreptate, de puțină credibilitate.

Marea mare este construit ca un triptic de trei complementare: Hanul Almayer, Pântecul și Cântecele întoarcerii, corespunzând celor trei categorii fundamentale de oameni: cei care trăiesc în fața mării, cei care se pierd în marea și cei care reușesc să revină vii din mare. Este nevoie se recurgem la definițiile unui autor de simboluri pentru a înțelege întreaga dimensiune a simbolisticii de care este grea vorba. Este, credem, suficient să considerăm că definiția geografică a Italiei – înconjurată aproape de-a-ntregul de ape – pentru a realiza imensa importanță a mării în existența acestei țări.

La hanul Almayer, un han aproape inexistent, el aflându-se într-un loc unde începe să se petreacă în același timp, sfârșește marea, așadar o parte ireală, se regăsesc șapte personaje (oare erau și Pirandelli șapte personaje care căutau un răspuns la propriile întrebări?) în căutarea unui răspuns la propriile întrebări. Hanul, ne spune Baricco, „avea acea năuse de care sunt capabili doar cei învinși. Impezimea lucrurilor fragile. Și singurătatea,

perfectă, a ceea ce s-a pierdut”. Ann Deveria, adulterină, sosește la hanul Almayer fiindcă, susține soțul ei, „clima marină liniștește pasiunile, și vederea mării, stimulează simțul etic, iar singurătatea mării, mă va ajuta să-mi uit amantul”. Elisewin, fiică de baron, în vârstă de 15 ani, trimisă la han pentru a se vindeca cu mare se descrie în următorii termeni: „Părintele Pluche zice că eu, în realitate, trebuia să fiu un fluture de noapte, dar s-a petrecut o greșeală, și astfel am ajuns aici, dar nu trebuia să mă pună chiar aici, și astfel, acum totul este destul de greu, e normal ca totul să-mi facă rău, trebuie să am multă răbdare și să aștept, e un lucru complicat, se înțelege, să transformi un fluture în femeie...”. Pictorul Plasson are și el o problemă: „În trecut făcuse bani devenind portretistul cel mai iubit din capitală. Se putea spune că nu există în tot orașul o familie cu adevărat dornică de bani care să nu aibă în casă un Plasson. Tablourile sunt, firește, tablouri. Latifundieri, soții bolnăvicioase, fii umflați, rubedenii gârbove, industriași rubiconzi, fete de măritat, miniștri, preoți, primadone de la Operă, militari, poetese, violoniști, membri ai academiei, întreținute, banchieri, copii minune (...) Plasson ar fi putut continua astfel mulți ani. Fețele celor bogați nu se mai termină. Dar, pe

neașteptate, a hotărât să abandoneze totul. Și să plece. O idee foarte precisă, și care a dospit în el multă vreme, îl făcu să plece. Să facă un portret mării. “O întreprindere deosebit de dificilă, chiar și pentru un artist versat ca Plasson. Experiența lui îi spune că un portret se începe totdeauna cu ceea ce este esențial, respectiv ochii. Dar marea, unde sunt ochii mării?! Rezultatul este pe măsura unei asemenea filozofii. Catalogul provizoriu al pictorului Plasson cuprinde 41 de tablouri, fiecare cu o descriere succintă. Iată câteva mostre: 2. „Ocean mare, ulei pe pânză 80,4x110,5 cm, colecția Bartleboom. Descriere: complet alb... 3. Ocean mare, acuarelă, 35x50,5 cm. Descriere: Alb cu o tentă discretă de ocru în parte superioară etc.” Toate celelalte portrete sunt mai mult sau mai puțin la fel. Plasson a fost înmormântat în cimitirul din Quartel. „Piatra, pe mormânt, este din piatră simplă. Complet albă.”

Bartleboom este om de știință. Și el studiază marea. Mai precis, cercetează unde se sfârșește marea. Iată, în propriile-i cuvinte, în ce constă pasiunea lui: „...vedeți acolo, unde ajunge apa... urcă pe plajă și pe urmă se oprește... iată, chiar acel punct, unde se oprește... durează numai o clipă, priviți, iată, de exemplu, aici... vedeți că durează numai o clipă, apoi dispare, dar dacă cineva reușește să oprească acea clipă... când se oprește apa, chiar acel punct, acea curbă... asta studiez eu. Unde se oprește apa.” De ce este important acel punct? Pur și simplu, fiindcă acolo se termină marea. Observațiile lui Bartleboom se înscriu într-o sferă mai largă de interes, cea a studiului despre limite. La a sa enciclopedie a limitelor, el a continuat să lucreze până în ultimul moment. Acum a început să o rescrie. Spunea că știința face pași uriași, și că, într-un cuvânt, nu mai terminai de cât trebuia adusă la zi, specifică, corectă, limita. Îl fascina ideea că o enciclopedie despre limite sfârșea prin a fi o carte care nu se mai sfârșea. O carte infinită.”

În camera a șaptea există un locatar mai deosebit. Nimeni nu l-a văzut. Iată cum este „privit” el de Părintele Pluche:

„— Știi ce am descoperit? Mai există un oaspete la han. În camera a șaptea, cea care pare goală. Eh, nu este goală. Acolo este un om. Dar nu iese niciodată. Dira nu a vrut să-mi spună cine este. Nimeni dintre noi nu l-a văzut. Îi duc de mâncare în cameră. Ți se pare normal?”

Elisewin tace.

— Ce fel de loc este ăsta, unde lumea este invizibilă, sau merge înapoi și încolo la nesfârșit, ca și când ar avea infinitul în față pentru...

— Acesta este malul mării, Părinte Pluche. Nici pământ nici mare. Este un loc care nu există.

Elisewin se ridică. Surâde.

— Este o lume de îngeri.”

Ne oprim aici cu prezentarea personajelor. *Marea mare* este, înainte de toate, o metaforă marină. Dar nu numai atât. Iată, spre edificare, doar un pasaj: „Știi ce-i frumos aici? — Întrebă unul dintre clienții hanului Almayer. Privește: noi ne plimbăm. lăsam toate urmele acelea pe nisip și ele rămân acolo, precise, în ordine. Dar mâine, te vei scula, vei privi această imensă plajă și nu va mai fi nici una, o urmă, un semn oarecare, nimic. Marea șterge, noaptea. Marea ascunde. Este ca și cum nu ar fi trecut nimeni. Este ca și cum noi nu am fi existat niciodată. Dacă există un loc, în lume, despre care poți crede că nu există, acel loc este aici. Nu mai este pământ, încă nu este mare. Nu este viață falsă, nu este viață adevărată. Este timp. Timp care trece. Și atât.” etc.

Roman? Poem? *Conte philosophique*? Sau toate laolaltă? Îi lăsam cititorului plăcerea de a-și răspunde singur la aceste întrebări – și nu numai la acestea – după terminarea lecturii textului (sic!!) *Marea mare*.

O ISTORIE ILUSTRATĂ A LITERATURII ROMÂNE văzută de ION CUCU

1) Sorin Preda – un prozator pentru *Formula As*.

2) În fața unei cafele, dar cu privirile spre *orientările* de ultimă oră – Florin Costinescu, Dan Deșliu și Radu Cârneli.

3) Și când scria autografe, Guță Băieșu era în *Balanță*.

4) Transmite un *mesaj de adeziune* Mircea Radu Iacoban. Îl ascultă, cu stări de spirit diferite, Domokos Geza, Laurențiu Fulga, Mircea Ștefănescu și Ion Hobana. Era în anul 1985.

